MEKAN TASARIMINDA RENK VE KÜLTÜR İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Didem Asya Atik
171417101

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İç Mimarlık Anabilim Dalı
İç Mimarlık Tezli Yüksek Lisans
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Elif Altın

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Eylül, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

DİDEM ASYA ATİK'ın "Mekan Tasarımında Renk ve Kültür İlişkisinin İncelenmesi" başlıklı tezi 20.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca İç Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora tezi oy birliğiyle/oy çokluğuyla, başarılı/başarısız olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Dr. Öğr. Üyesi Elif ALTIN	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Müge ERTEMLİ	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Sibel DEMİRARSLAN	.....

Prof. Dr. İlter BÜYÜKDIĞAN
Enstitü Müdürü

	ŞEKİL ONAY SAYFASI	Doküman No	FR-105
		İlk Yayın Tarihi	20.12.2017
		Revizyon Tarihi	10.12.2018
		Revizyon No	01
		Sayfa	1/2

ŞEKİL ONAY SAYFASI

..../..../20...

FEN ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Aşağıda bilgileri bulunan lisansüstü öğrencinin tezi şekil yönünden tarafımca incelenmiş ve Enstitüye teslim edilmesi uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Ünal Demirarslan
İmza

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
ADI SOYADI	Didem Asya Atik
ÖĞRENCİ NUMARASI	171417101
ANABİLİM DALI	İç Mimarlık
PROGRAMI	(X) YÜKSEK LİSANS ( ) DOKTORA ( ) SANATTA YETERLİK
DANIŞMANI	Dr. Öğr. Üyesi Elif Altın
TEZ BAŞLIĞI	Mekan Tasarımında Renk ve Kültür İlişkisinin İncelenmesi
SAVUNMA TARİHİ	20.09.2019
e-posta	demiasya1995@hotmail.com

İç Kapak	☑ Var ☐ Yok
Jüri Onay Sayfası	☑ Var ☐ Yok
Etik İlke ve Kurallara Uyum Beyanı	☑ Var ☐ Yok
İntihal Raporu	☑ Var ☐ Yok
Teşekkür Sayfası	☑ Var ☐ Yok
Öz (Başlık-Öz-Anahtar Sözcükler)	☑ Var ☐ Yok
Abstract (Title-Abstract-Key Words)	☑ Var ☐ Yok
İçindekiler	☑ Var ☐ Yok
Çizelgeler Listesi	☐ Var ☑ Yok
Şekiller Listesi (varsa)	☐ Şekil yok ☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Kısaltmalar Listesi	☐ Var ☑ Yok
Tablolar Listesi (varsa)	☐ Tablo yok ☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Ekler Listesi (varsa)	☑ Ek yok ☐ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Özgeçmiş	☑ Var ☐ Yok

Hazırlayan İlgili Birim	Kalite Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Kurumsal Yetkili Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Doküman No: FR-105; Yayın Tarihi 20.12.2017; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

	ŞEKİL ONAY SAYFASI	Doküman No	FR-105
		İlk Yayın Tarihi	20.12.2017
		Revizyon Tarihi	10.12.2018
		Revizyon No	01
		Sayfa	2/2

Sayfa Genişliği	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Yazı Tipi	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Referans Kullanımı	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Kaynakça Yazımı	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Ekler (varsa)	☑ Ek yok ☐ Uygundur ☐ Uygun Değildir

Hazar Akgül

Hazırlayan İlgili Birim	Kalite Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Kurumsal Yetkili Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Doküman No: FR-105; Yayın Tarihi 20.12.2017; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2019	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

16/10/2019.

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Didem Asya Atik

Mekan Tasarımında Renk ve Kültür İlişkisinin İncelenmesi

ORIJINALLIK RAPORU

%8	%4	%2	%6
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	Submitted to Marmara University Öğrenci Ödevi	%2
2	Submitted to Ondokuz Mayıs Universitesi Öğrenci Ödevi	%1
3	www.idildergisi.com İnternet Kaynağı	%1
4	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
5	Submitted to Toros Ãniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
6	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<%1
7	www.ulusaltezmerkezi.net İnternet Kaynağı	<%1
8	ismek.ist İnternet Kaynağı	<%1

Dr. Öğr. Üyesi Elif ALTIN
14.10.2019

9	Submitted to Mimar Sinan Guzel Sanatlar University Öğrenci Ödevi	<%1
10	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	<%1
11	nedir.ileilgili.org İnternet Kaynağı	<%1
12	POLAT, Harun Hilmi. "Renk teorisi ve temel yanılgılar", Selçuk Üniversitesi, 2012. Yayın	<%1
13	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
14	www.dekorasyonu.com İnternet Kaynağı	<%1
15	www.sanatteorisi.com İnternet Kaynağı	<%1
16	www.dogumahazirlikegitimi2018.com İnternet Kaynağı	<%1
17	Submitted to Uskudar American Academy Öğrenci Ödevi	<%1
18	www2.yonja.com İnternet Kaynağı	<%1
19	Submitted to Selçuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1

Dr. Öğr. Üyesi Elif ALTIN
14.10.2019

20	www.yerevi.com İnternet Kaynağı	<%1
21	ebediseyyah.blogspot.com İnternet Kaynağı	<%1
22	Submitted to Turkiye ve Orta Dogu Amme İdaresi Enstit Öğrenci Ödevi	<%1
23	afismerkezi.com İnternet Kaynağı	<%1
24	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	<%1
25	Submitted to Istanbul Bilgi University Öğrenci Ödevi	<%1
26	COŞKUN, Aysun and KARADAŞ, İnayet. "OKUL ÖNCESİ EĞİTİME YÖNELİK SES KONTROLLÜ EĞİTİM YAZILIMI", Pamukkale Üniversitesi, 2014. Yayın	<%1
27	MAZLUM, Özge. "Rengin kültürel çağrışımları", TUBITAK, 2011. Yayın	<%1
28	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	<%1

14.10.2019

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda büyük bir ilgi ve özenle bana yol gösteren, tezimin kaynak ve literatür bulma konusunda destek veren, bilgi ve deneyimlerini esirgemeden bana yardımcı olan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Elif Altın' a sonsuz saygı ve sevgilerimi sunarım.

Tez yazımı süresince, yabancı dil çevirileri konusunda yardımcı olan teyzem Birben' e, sıkıldığım zamanlarda bana destek ve moral veren kuzenim Hazal' a ve arkadaşım Nihan' a sonsuz minnettarım.

Yüksek lisans eğitimimde bana yardımcı olan öğretim üyelerime, bu sürede tanıştığım ve arkadaşlıklarını hep hatırlayacağım arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Hayatım süresince bana destek veren ve her konuda, her zaman yanımda olan annem Derya Atik, babam Hasan Atik' e ve bana her zaman güvenen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Didem Asya Atik

Eylül. 2019

ÖZ

MEKAN TASARIMINDA RENK VE KÜLTÜR İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Didem Asya Atik
Yüksek Lisans Tezi
İç Mimarlık Anabilim Dalı
İç Mimarlık Yüksek Lisans
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Elif Altın
Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2019

Renkler, ilk insanlar ile birlikte, hatta Dünya' nın varoluşundan beri hayatın içerisindedir. Evde, okulda, işyerinde ve eğlence mekanlarında her zaman renklere maruz kalınmaktadır. İnsanlar farkında olmasa da aslında renklerin insanların psikolojileri üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri vardır.Yaşantının sürdürüldüğü mekanlarda zaman geçirilirken, bazen insanlar sıkılıp, daralıp mekanı terk etmek isterler, bazen de mekanda zamanın nasıl geçtiğini anlayamazlar. İşte bu duygulara kapılmanın ilk nedenlerinden biri mekandaki renk tercihleridir, bu yüzden renk tercihleri yapılırken dikkat edilmesi gerekmektedir. Renklerin etkileri günümüzde önem kazanan bir konudur ve artık renk tercihleri yapılırken dikkat edilmektedir. Doğru renk tercihleri insanların yaşamlarını sürdürdüğü mekanlarda, kişilerin daha olumlu, daha mutlu ve daha huzurlu olmasını sağlamaktadır.

Bu tez çalışmasında renklerin mekanlardaki etkileri ve renklerin kültürel farklılıkları ve sebepleri incelenmiştir. İlk olarak rengin oluşumu, tarihi, renk bilimi ve oluşumu üzerine yazılan kuramlar araştırılmıştır. Ardından rengin ilk olarak algılandığı yer olan göz organının yapısı incelenmiş ve görme olayı ile birlikte ışığın önemi ve etkisi incelenmiştir. Görme olayı ile birlikte, görüntü beyne aktarıldığı için insan psikolojisi ana hatlarıyla anlatılmış ve renklerin psikolojik anlamları, insan üzerindeki etkileri ve karakter üzerine etkileri incelenmiştir. Son olarak renk-mekan ilişkisi incelenmiş, renklerin mekanlardaki etkisi ve kültürel farklılıkları ve sebepleri araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler:1. Renkler; 2. Psikoloji; 3. Mekan Algısı; 4. Kültürler.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN COLOR AND CULTURE IN SPACE DESIGN

Didem Asya Atik
Master Thesis
Department Interior Architecture
Interior Architecture Programe
Advisor: Asst. Prof. Elif Altın
Maltepe University Science İnstutite, 2019

Colours have been in life since the existence of Earth, even with the first humans. They are always exposed to colours at home, at school, at work and at venues of entertainment. Although people are not aware, in fact colours have positive or negative effects on people's psychologies. People some times get bored and want to leave the space or they cannot understand how time passes at living quarters. One of the first reason for these feelings is the preference of colours at the spaces therefore, attention should be paid for the preferences. The effects of colours become more of an issue at the present time and attention is paid when making colour preferences. The correct colour preferences make people more positive, happier and more peaceful at living quarters.

In this thesis, the effects of colors on spaces and the cultural differences of colors and the reason of them has been studied. First of all, the theories written on colour formation, history, chromatics are researched and then, the structure of eye organ, where the color is first perceived, the importance and effect of light has been studied along with the occurence of vision. Since the image transferred to the brain with the visual occurence, the human psychology is explained in general terms and the pyschological meaning of colours, their effects on human and the charecter are examined. Finally, the relationship between colour and space has been studied, the effects of colours on spaces, cultural differences and reasons have been researched.

Keywords: 1. Colors ; 2. Psychology; 3. Space Perception; 4. Cultures.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI....ii
ETİK İLKE ve KURALLARA UYUM BEYANI....v
İNTİHAL RAPORU....vi
TEŞEKKÜR....ix
ÖZ....x
ABSTRACT....xi
İÇİNDEKİLER....xii
TABLOLAR LİSTESİ....xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ....xv
ÖZGEÇMİŞ....xvii
BÖLÜM 1. GİRİŞ....18
BÖLÜM 2. RENK....20
2.1. Rengin Oluşumu....20
2.2. Temel Renkler....22
2.2.1. Ana Renkler....23
2.2.2. Ara Renkler....23
2.2.3. Sıcak Renkler....24
2.2.4. Soğuk Renkler....25
2.2.5. Nötr Renkler....26
2.3. Rengin Tarihi, Renk Bilimi ve Ortaya Çıkışı....27
2.4. Renk Kuramları ve Çarkları....33
2.5. Gözün Yapısı ve Görme....38
2.6. Gözde Renk Algısı ve Işık Etkisi....40
2.7. Psikoloji....45
2.7.1. İnsan Psikolojisi....45
2.8. Renklerin Psikolojide Anlamları ve Etkileri....46
2.8.1. Renklerin Kişilik, Davranış ve Cinsiyet Üzerindeki Etkileri....56
2.9. Bölüm Değerlendirmesi....63
BÖLÜM 3. MEKANDA RENK ve KÜLTÜR....66
3.1. Mekan ve Tanımı....66
3.2. Mekan ve Renk İlişkisi....68
3.3. Mekanda Renk Kullanımı ve Etkileri....72

3.4. Kültür.....81
3.4.1. Kültür ve Renk.....82
3.5. Bölüm Değerlendirmesi.....87
BÖLÜM 4. SONUÇ.....88
KAYNAKÇA.....91

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Renklerin Davranışlar Üzerine Etkileri.....61

Tablo 2.2. Renkler, Cinsiyet ve Kişilik.....65

Tablo 3.1. Renklerin Mekan Öğelerine Göre Etkileri.....80

Tablo 3.2. Renklerin Farklı Kültürlerdeki Anlamları ve Çağrışımları.....83

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1.Güneşten Gelen Işınlar.....21

Şekil 2.2. Renk Diski.....22

Şekil 2.3. Ana Renkler Sarı, Kırmızı, Mavi.....23

Şekil 2.4. Ara Renkler Oranj, Yeşil, Mor.....24

Şekil 2.5. Ara Renklerin Oluşumu.....24

Şekil 2.6.Sıcak Renkler Kırmızı, Sarı, Oranj.....25

Şekil 2.7. Soğuk Renkler Mavi, Mor, Yeşil.....25

Şekil 2.8.Nötr Renkler Siyah, Beyaz, Gri.....26

Şekil 2.9. Gri Renk Oluşu.....26

Şekil 2.10.İspanya, Altimara Mağarası.....27

Şekil 2.11.İspanya, Altimara Mağarası.....28

Şekil 2.12. Fransa, Lascaux Mağarası.....28

Şekil 2.13. Fransa, Lascaux Mağarası.....29

Şekil 2.14. Lapis Lazuli Taşı.....30

Şekil 2.15. Koşinil Böceği.....31

Şekil 2.16. Newton' un Cam Prizma Deneyi.....33

Şekil 2.17. Newton' un Renk Çarkı.....34

Şekil 2.18. Young' ın Deneyi, Beyazın Oluşumu.....35

Şekil 2.19. Young' ın Renk Çemberi.....35

Şekil 2.20. Goethe' nin Renk Çemberi.....36

Şekil 2.21.Gözün Anatomik Yapısı.....39

Şekil 2.22. Retinanın Tabakaları.....41

Şekil 2.23.Işıkta Beyaz Oluşumu.....43

Şekil 2.24.Işıkta Siyah Oluşumu.....44

Şekil 2.25.Kırmızı.....46

Şekil 2.26. Sarı.....47

Şekil 2.27. Mavi.....48

Şekil 2.28. Turuncu.....49

Şekil 2.29. Yeşil.....50

Şekil 2.30. Mor.....51

Şekil 2.31. Pembe.....52

Şekil 2.32. Kahverengi.....53

Şekil 2.33. Siyah.....54

Şekil 2.34. Beyaz.....55

Şekil 2.35. Gri.....56

Şekil 2.36. Renkler.....57

Şekil 3.1. Salonda Tek Renk Uyumu.....70

Şekil 3.2.Sıcak ve Soğuk Renkler Armonisi.....71

Şekil 3.3.Zıt Renkler Uyumu.....72

Şekil 3.4. Ofiste Kırmızı Renginin Kullanımı.....73

Şekil 3.5. Restoranda Sarı Renkli Mobilya Kullanımı.....74

Şekil 3.6. Toplantı Odasında Yeşil Renginin Kullanımı.....75

Şekil 3.7. Mor Renginin Bekleme Alanı İçin Örnek Kullanımı.....76

Şekil 3.8. Beyaz Renginin Ofiste Kullanımı.....77

Şekil 3.9. Zeminde Açık ve Koyu Renk Kullanımına Örnek.....78

Şekil 3.10.Sıcak ve Soğuk Renklerin Tavanda Örnek Kullanımı.....79

Şekil 3.11. Zafer İşareti.....82

ÖZGEÇMİŞ

Didem Asya Atik

İç Mimarlık Anabilim Dalı

Eğitim

Derece Yıl	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Y.Ls.	2017- Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı
Ls.	2013 Maltepe Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölümü
Lise	2009 Özel Reşit Rey Güzel Sanatlar Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2018-2019 -	İç Mimar, Nurus

Alınan Burs ve Ödüller

Yıl	*Burs/Ödül*
2013	MaltepeÜniversitesi Eğitim Bursu %100

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : İstanbul, 1995 Cinsiyet: K
Yabancı diller : İngilizce (Orta)
GSM / e-posta : 0532 442 28 95. / demiasya1995@hotmail.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

İnsanoğlunun var oluşundan bu yana, her zaman her yerde renkler günlük yaşantımızın içerisinde olmuştur. Doğadaki varlığından günümüze kadar olan süreçte ve bu sürece eşlik eden, uyum sağlayan renkler artık günümüzde anlam kazanmaktadır. Geçmiş yıllarda sayısız duyguyu, gücü, zenginliği, fakirliği ve sağlığı temsil eden renkler günümüzde etkisini ve kullanım alanlarını arttırarak yaşamın her alanında yer almaktadır.

Renk, cisimler tarafından yansıtılan ışığın gözde oluşturduğu duyumdur (URL 1). Rengin tanımı bu kadar kısa olsa da etkileri daha kapsamlı ve büyük olabilmektedir. Günlük yaşantıda yer almasının yanı sıra sadece görsel etki için kullanılmamaktadır. Farkında olunmasa da, renkler psikolojiyi etkilemektedir. Renkler hem geçmiş yıllarda hem de günümüzde belirli duyumların simgesi bir nevi dili olmuştur, renklerin dünyada belirli bir tanımı ve anlamı olsa da medeniyetler arasında farklılık gösterebilmektedir. Örneğin Türkler cenazelerinde siyah giyinilirken Japonlar beyaz giyinmektedir (Washington, 2000). Mısırlılarda kırmızı erkeği temsil ederken, sarı kadını temsil etmektedir. Doğa için yeşili, güneş için sarıyı tercih etmişlerdir (Mazlum, 2011). Yunanlılar da, Akropolis' deki kadın mermer figürleri hafif bir şekilde kırmızı, yeşil ve sarı renklerine boyanmıştır (Daldal, 2000). Roma' da tanrıları renkler ile kişiselleştirmişlerdir, mor rengi imparatorluğun simgesi olmuştur. Tanrıları ve tanrıçaları gösteren figürlerini koyu mavi ve beyaz bir zemin üzerinde pembemsi kırmızı ve yeşil kullanılarak betimlemişlerdir (Halse, 1968).

Renklerin görsel etkisinin yanı sıra kişiler üzerindeki psikolojik etkileri de oldukça önemlidir, insanlar gittikleri mekanlarda farklı duygulara kapılabilmektedirler, bu hislerin en büyük sebebi renklerdir çünkü mekanda ilk algılanan öğe renklerdir. Psikoloji ve mekanlardaki etkisi dışında yapılan araştırmalarda insanların karakterlerine de etki ettiği gözlemlenmiştir.Renkler sadece betimleme ve temsil etmek için değil sağlık alanında da kullanılmıştır. 1877 yılında Niels Finsen hastalarını tedavi etmek için renkleri kullanmıştır. İnsan, kırmızı rengine yani sıcak renklere maruz kaldığında, kas geriliminde artış, adrenalin boşalması, kalp atışında hızlanma ve gastrik eylemde artış görülmektedir. Bu yüzden birçok restoranda masa örtülerinde genellikle kırmızı kullanılmaktadır. Turuncu veya kırmızı renginde ışıklı mumların konsantre düşük

düzeyli ışınları ilede birleşince samimi bir psikolojik ortam oluşmaktadır, buradaki amaç yemek yeme olayının etkisini arttırmaktır. Tam tersi soğuk renklere maruz kalındığında yani mavi yada yeşil gibi sıcak renklerin aksine insan bedeninde kasta gevşeme, kalpte yavaşlama ve beden ısısında düşme yaşanmaktadır. Bu yüzden fast-food restoranlarında, müşterilerinin yemeklerini daha çabuk bitirmesi ve daha çok yemek satabilmek için mavi ışık ve sıcak renklerden uzak mekan planlaması yapılmaktadır (Roth, 2014).

Bu tezin amacı renklerin mekanlardaki etkilerini incelemektedir, aynı zamanda kültürel farklılıklarının sebebinin incelenmesidir. Araştırmanın önemi günümüz mekan tasarımlarında renklerin etkilerinin bilincinde olup daha doğru ve etkili kullanılmasını sağlayabilmektir. Araştırma yöntemi tezin konusu ve başlığı belirlendikten sonra internet ve kütüphane aracılığıyla tezler, kitaplar, makaleler, sözlükler ve dergiler araştırılmış elde edilen veriler sayesinde ana başlıklar ve alt başlıklar oluşturulmuştur.

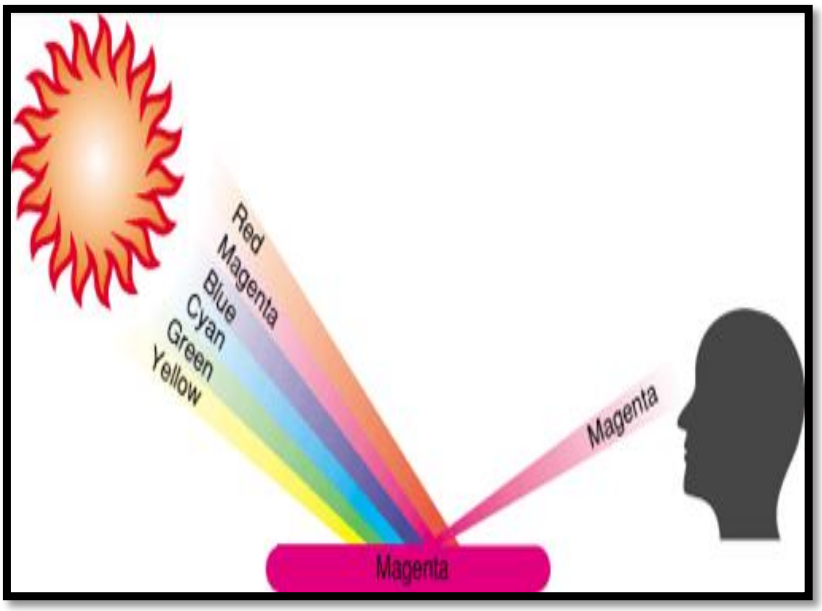
BÖLÜM 2. RENK

Renk kelimesi tanımlanması gerektiğinde, tek bir cümle ile tanımlanabilir fakat renklerin tanımları değişebilmektedir. Renkler, sözlük anlamı ile cisimler tarafından yansıtılan ışığın gözde oluşturduğu duyumdur. Bilimsel olarak tanımlaması ise değişik dalga boylarındaki ışık ışınlarıdır (Erarslan, 2015). İki şekilde tanımlanan renkler duyum olarak 'sıcak' ve 'soğuk' olarak ikiye ayrılırken fiziksel özellikleri yani ölçülebilir ve maddelerin ilişkileri açısından 'ana renkler' ve 'ara renkler' olarak da ikiye ayrılmaktadır (Sarıca, 2011, URL2) .

2.1. Rengin Oluşumu

Renkler insanlar için cisimlerin özelliklerini ifade etmemize, cisimleri tanımlamamıza ve daha iyi algılamamıza yarayan soyut bir kavramdır (Karyağdı, 2016). Yeryüzünde canlı, cansız her varlığın bir rengi vardır. Nereye gidersek gidelim renkler insanlar için her zaman yön belirleyici, tanımlayıcı bir kavram olmuş ve bazı canlı, cansız varlıklarında kalıtsal özellikleri olmuşlardır. Örneğin; erik her zaman için yeşildir, patates hep sarıdır, mandalina, portakal her zaman turuncudur, narlar her zaman kırmızıdır. Sadece bitkiler için değil hayvanlar içinde renkler kalıtsal özellik olmuştur, örneğin; timsahlar hep yeşil, kargalar hep siyah ve gri, geyikler kahverengi, zebralar siyah ve beyazdır. Dünya' nın neresine giderseniz gidin bu değişmemektedir ve bu kalıtsal özellikler sayesinde insanların tanımlamasına yardımcı olmaktadır. Kalıtsal özelliklerin değişemediği gibi renklerin oluşumunda da bazı şeyler değişmemektedir. Parramon' un ifade ettiği gibi sarı ile kırmızıyı karıştırırsanız turuncu, siyah ile beyazı karıştırırsanız gri elde edersiniz ve bu dünyanın neresine giderseniz gidin değişmez bir kuraldır (Parramon, 1994).

Rengin oluşumunda ışık büyük bir rol oynamaktadır. Rengin oluşumundaki asıl kaynak ışıktır ve rengin oluşumu içinde gerekli olan ışığı doğal kaynak olan güneş sağlamaktadır. Şekil 2.1.' de görüldüğü gibi güneşten gelen ışınların rengi oluşturabilmesi için belli bir dalga boyuna sahip olması gerekmektedir. Rengin oluşması için güneşten gelen bu ışın 'görünür ışık' olarak adlandırılmaktadır, bu ışın aslında göze zararlı bir ışındır, bu ışının zararsız hale geldiği yerde atmosferdir.

Şekil 2.1. Güneşten Gelen Işınlar

E.T. : 05.01.2019

URL 3

Atmosferden geçerek yeryüzüne inen ışınlar maddelere çarparak, maddenin de yansıtıcı özelliği sayesinde yansıma olayını gerçekleşmektedir. Yansıtma sayesinde renkler görünür hale gelmektedir, renklerin görülmesindeki en önemli bir diğer etkende, renk veren molekül olan ve nesnelerinde içerisinde bulunan pigmenttir. Pigment, gözde ve nesnelerin genellikle dış yüzeylerinde bulunan renklerin oluşabilmesini sağlayan özel bir moleküldür (Parramon, 1994). Maddelerin içerisinde bulunan pigment moleküllerinin farklı atom özellikleri vardır ve bu sebeple ışıkları farklı şekillerde yansıtmaktadırlar, bu sayede renk tonları ortaya çıkmaktadır. Etrafımızda görülen alanlarda ne kadar sayıda farklı renk var ise, bu o kadar farklı sayıda pigmentin varlığını göstermektedir, çevremizde görülen her şeyin rengi, maddelerin yapısında bulunan pigmentlere bağlıdır (Ustaoğlu, 2007). Pigment molekülünün harekete geçebilmesi için belirli bir enerji gerekmektedir. Bu enerji ışıktır, ışık ve pigment arasında kusursuz bir uyumları vardır, sebebi ise yeryüzüne ulaşan 'görünür ışık' olarak adlandırılan ışık, pigment molekülü için özel olarak tasarlanmıştır (Parramon, 1994). Rengin oluşumundan sonra rengi görebilmek için bir algılayıcıya ihtiyaç vardır. Bu algılayıcıda görme organımız olan gözdür ve göze yansıması ile rengi algılama yani görme olayı gerçekleşmektedir (Ustaoğlu,2007). Farklı yansıma araçları ile renk ve renk tonları

oluşmaktadır. Güneşten gelip atmosferden süzülerek geçen ışık dalgalarının hepsi göze ulaşırsa beyaz olarak algılanır, fakat ışık dalgalarının hiçbiri göze ulaşmaz ise o zamanda siyah olarak algılanır (Karyağdı, 2016).

2.2. Temel Renkler

Yaşantımızda, günün başlamasından bitişine kadar milyonlarca renk ile karşılaşılmaktadır, fakat gün içerisinde görülen renkler sayılmak istense sadece birkaç renk sayılabilir. Toplumda ilk akla gelen renkler ile en az 10 tane renk sayılabilir, bu renkler toplumda da bilindiği üzere; sarı, kırmızı, mavi, yeşil, oranj (turuncu), mor, pembe, kahverengi, siyah ve beyazdır. Toplumda temel olarak bu 10 renk bilinirken diğer renkler için bu temel renklerin tonu olarak bilinmektedir. Şekil 2.2.' de renkler ve tonları bir arada gösterilmektedir.

Şekil 2.2. Renk Diski

E.T. : 08.01 2019

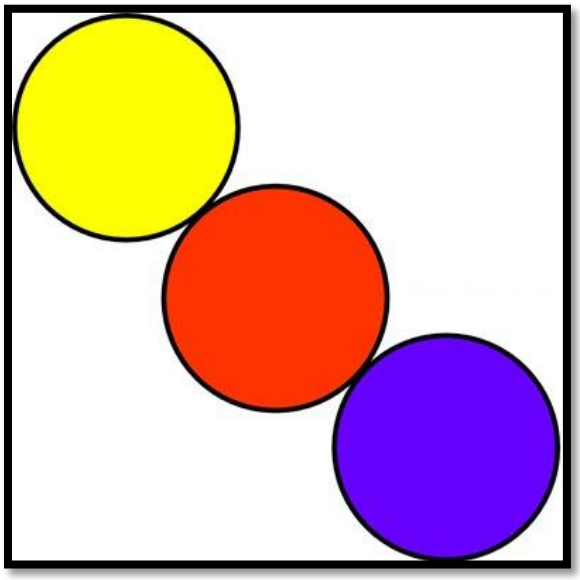
URL 4

Toplumda renkler yukarıda yazdığı gibi 10 tane olarak bilinilmekte fakat doğada sadece 3 temel renk bulunmaktadır. Doğada bulunan bu 3 temel renk sarı, kırmızı ve mavidir, bu 3 temel renk aynı zamanda 'ana renkler' olarak ta bilinmektedir. Renklerin

tonu olarak adlandırdığımız diğer renklerde bu 3 ana rengin birbiri ile karışımından elde edilmektedir (Küçük, 2017).

2.2.1.Ana Renkler

Ana renkler başlık 2.3.’ de anlatıldığı gibi doğada bulunan 3 temel renklerdir. Şekil 2.3' te gösterilmekte olan; Fiziksel olarak hiçbir renk ile karıştırılmadan fakat birbirleri ile karıştırılarak diğer renkleri oluşturan saf renklerdir. Ana renk olan sarı, kırmızı ve mavi renkleri birbiri ile karıştırıldığında ara renkler elde edilmektedir (İşıklı, 2012, Sarıca, 2011).

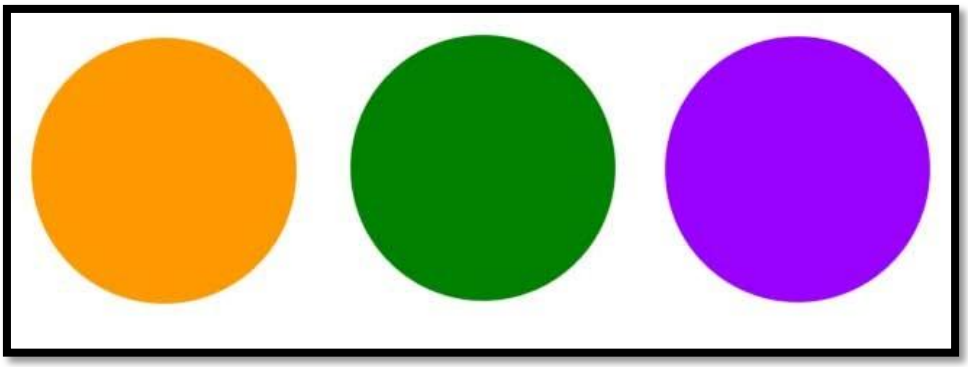
Şekil 2.3. Ana Renkler Sarı, Kırmızı, Mavi

E.T. : 08.01.2019

URL 5

2.2.2. Ara Renkler

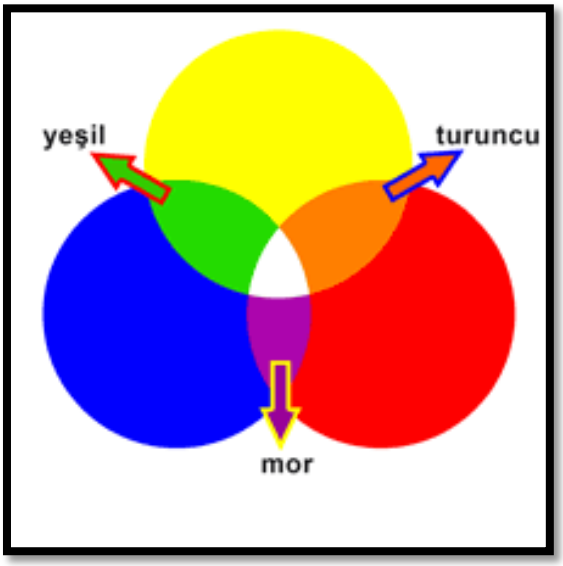
Ara renkler, fiziksel olarak karışım halinde olan renklerdir fakat karışım halinde olsalar bile saflıkları korunmuştur (İşıklı, 2012). Ara renklerin oluşabilmesi için en az 2 ana rengin birleşmesi gerekmektedir. Şekil 2.4.’ te görüldüğü üzere ara renkler oranj, (turuncu) yeşil, ve mordur. Oranj sarı ve kırmızının karışımı ile yeşil, sarı ve mavinin karışımı ile mor, mavi ve kırmızının karışımı ile elde edilmektedir. Şekil 2.5.’ te ara renk oluşumu gösterilmiştir(Sarıca, 2011).

Şekil 2.4. Ara Renkler Oranj, Yeşil, Mor

E.T. : 11.01.2019

URL 6

Şekil 2.5. Ara Renklerin Oluşumu

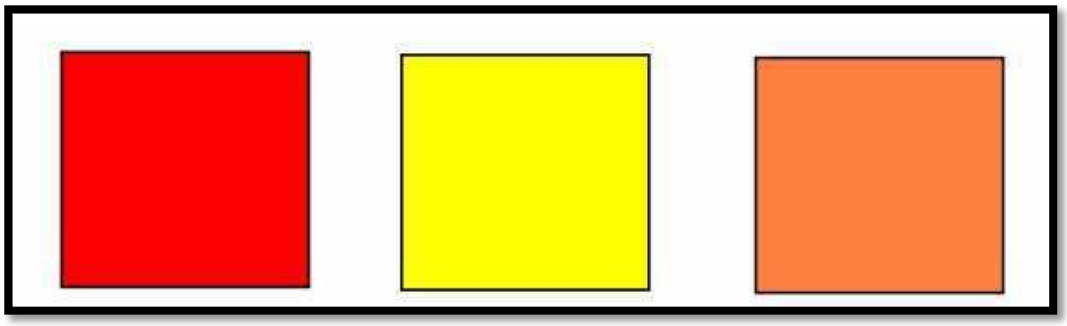
E.T. : 11.01.2019

URL 7

2.2.3. Sıcak Renkler

Sıcak renkler, duyuma hitap eden renklerdir. İnsan algısında sıcaklık ve canlılık hissettiren renklerdir (Sarıca, 2011), aynı zamanda en dikkat çeken renklerdir. Şekil 2.6.' da görüldüğü üzere sıcak renkler kırmızı, sarı ve oranjdır(turuncu). Sarı ve kırmızı

ana renktir, oranj ise ara renktir, sarı ve kırmızının karışımı ile oranj rengi oluşmaktadır(Küçük, 2017).

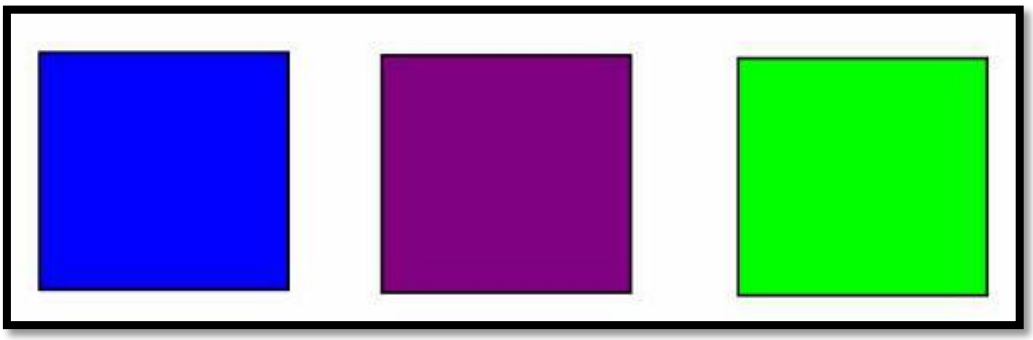
Şekil 2.6. Sıcak Renkler Kırmızı, Sarı, Turuncu

E.T : 08.01.2019

URL 8

2.2.4. Soğuk Renkler

Soğuk renklerde sıcak renkler gibi duyuma hitap eden renklerdir. İnsan algısında sakinlik, durgunluk ve serinlik hissettiren renklerdir. Şekil 2.7.' de görüldüğü üzere soğuk renkler mavi, mor ve yeşildir (Sarıca, 2011). Mavi ana renktir. Yeşil ve mor ise ara renktir. Sarı ve mavinin karışımı ile yeşil oluşmakta, mavi ve kırmızın karışımı ile de mor oluşmaktadır (Küçük, 2017).

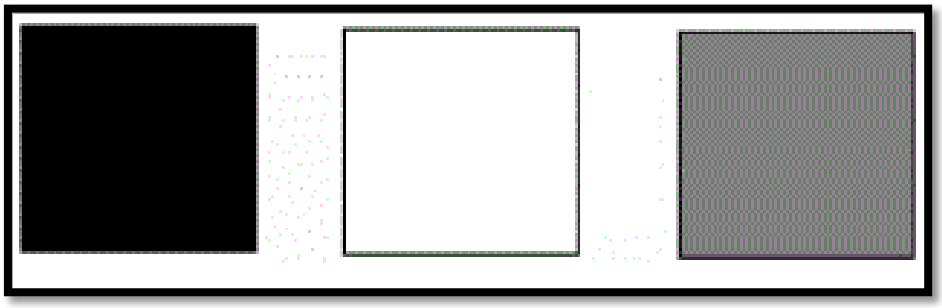
Şekil 2.7. Soğuk Renkler Mavi, Mor, Yeşil

E.T. : 08.01.2019

URL 9

2.2.5. Nötr Renkler

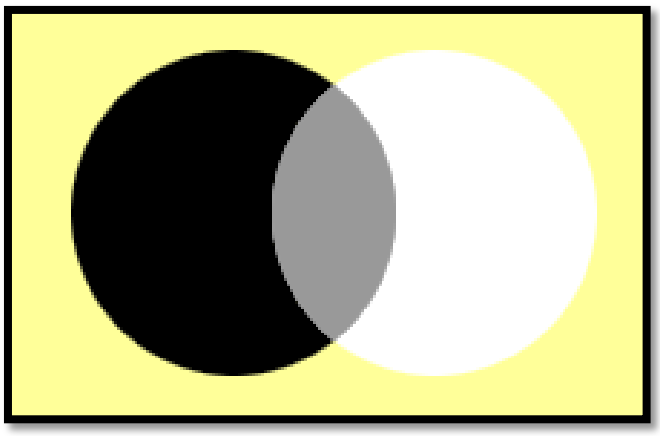
Nötr renkler tarafsız renklerdir (URL 10). Diğer renklerin oluşumunda yumuşatmaya ve hafifletmeye yardımcıdırlar (İşıklı, 2012). Şekil 2.8.' de görüldüğü üzere nötr renkler siyah, beyaz ve gridir, siyah ve beyaz aslında renk olarak kabul edilmemektedir, beyaz üç rengin karışımından; %59 yeşil, %33 mavi ve %19 kırmızının birleşiminden elde edilmektedir. Siyah aslında rengin olmaması durumudur yani ışınların gözümüze hiç denk gelmemesidir. Siyahta kırmızı, mavi ve sarı renklerinin birleşimi ile elde edilmektedir.Şekil 2.9.'de görüldüğü gibi gri renk ise siyah ve beyaz renklerinin karışımıdır (Işık, 2017, URL 11).

Şekil 2.8. Nötr Renkler Siyah, Beyaz, Gri

E.T. : 10.01.2019

URL 12

Şekil 2.9. Gri Renk Oluşumu

E.T. : 11.01.2019

URL 13

2.3. Rengin Tarihi, Renk Bilimi ve Ortaya Çıkışı

Renkler dünyanın varoluşundan beri yaşantımızın içerisindedir. İlk çağlardan beri ilk insanlar tarafından keşfedildiği andan itibaren yaşantımızın tamamı olmuş ve insanlar için duyguların, durumların hatta cisimlerin simgesi ve betimleme yolu olmuştur. Çok eski bir geçmişe sahip olan renklerin, kullanımının tarihi aslında daha kısadır.Renklerin ilk kullanımı mağara dönemlerinden başlamaktadır. Mağara döneminde ilk insanların duvarlara büyü ve inanış amacı ile yaptıkları resimler ve figürler renklerin ilk kullanımının mağara döneminde olduğunu göstermektedir.

İspanya' nın Kuzey kesiminde yer alan Altimara ve Fransa' nın Güneybatısında yer alan Lascaux mağarasındaki resimler ve figürler Şekil 2.10., 2.11.,2.12., 2.13.' de gösterildiği gibi renklerin ilk kullanılmaya başlandığını kanıtlamaktadır (Ustaoğlu, 2007).

Şekil 2.10. İspanya, Altimara Mağarası

E.T. : 12.01.2019

URL 14

Şekil 2.11. İspanya, Altimara Mağarası

E.T. : 12.01.2019

URL 15

Şekil 2.12. Fransa, Lascaux Mağarası

E.T. : 12.01.2019

URL 16

Şekil 2.13. Fransa, Lascaux Mağarası

E.T. : 12.01.2019

URL 17

Mağara dönemindeki insanlar, doğadaki hayvanlardan, bitkilerden, ateşin renginden ve gökyüzünün renginden etkilenerek mağara duvarlarındaki resimleri ve figürleri çizmişlerdir (Özlen, 2014).

Yaklaşık kırk bin yıl önce pigment ortaya çıkmıştır ve toprak, hayvansal yağ, kömür ve kireç gibi doğadaki malzemeler kullanılarak renkler boya olarak elde edilmiştir. İlk başlarda sadece 5 renk elde edilmiştir, bu renkler kırmızı, sarı, kahverengi, siyah ve beyazdır.

Geçmişte birçok uygarlık renkleri gösteriş, güç gösterisi gibi durumlarda kullanmışlardır. Örneğin eski Babil ve Mezopotamya uygarlıkları gücü temsil etmek için altın sarısı ve gök mavisi renklerini kullanmışlardır. Yunanlılar, saray mimarilerinde gösteriş için beyaz ve sarı yaldız renklerini kullanmışlardır ayrıca Akdeniz kültürünün yansıması olan renklerde kullanılmıştır. M.Ö. 80' li yıllarda Çin' deki duvar ve panolarda ara renklerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. İlerleyen zamanlarda Hıristiyanlığın yayılması ile renkler dini inançların bir anlatım dili olmuştur (Çitoğlu, 2008). Tarihte ilk boya rengi olarak Mısır mavisi olarak da bilinen renk bulunmuştur, kuartz kumu, bakır, karbonat ve kireç karışımı ile elde edilmiştir (Özlen,

2014).Mısırlılar 6000 yıl önce madencilik yaptığı zamanlarda Şekil 2.14.’ de görüldüğü üzere lapis lazuli taşı ile mavi rengini bulmuşlardır (URL 18).

Şekil 2.14. Lapis Lazuli Taşı

E.T. :09.04.2019

URL 19

Mısırlılar farklı renkleri birbiri ile karıştırarak farklı renkler elde edene kadar renkleri doğadaki halleri ile olduğu gibi kullanmışlardır (Nuhoğlu, 2006). Mavi rengi tarihte diğer renklerden sonra keşfedilen bir renktir, Antik Yunan ve Çin’ de mavi rengine pek rastlanmamaktadır. Mağara dönemlerinde göze çarpan ilk renk toprak kırmızısı rengidir. Kırmızı rengi en eski renktir 1400’ lü yıllarda Aztekler, kaktüs böceği olan şekil 2.15.’ de görülen koşinil böceğini ezip kurutarak kırmızı rengini elde etmişlerdir ve uzun yıllar boyunca birçok uygarlıkta kullanılmıştır hatta 20’ ci yüzyıla kadar İngiltere’ de orduların giydikleri kırmızı ceketleri koşinil böcekleri ile boyanmıştır (URL 20).

Şekil 2.15. Koşinil Böceği

E.T. : 12.01.2019

URL 21

Yeşil, kırmızı renginden sonra en eski renktir, bitki özlerinden elde edilmiştir. İsveç' li kimyager Scheele 1775 yılında parlak yeşil rengini elde etmiştir, parlak yeşil rengini arsenik ve reçineden elde etmiştir. Victoria döneminde son derece popüler bir renk olmuştur fakat içerisindeki güçlü kimyasallar nedeni ile o dönemde sağlık problemlerine sebep olduğu gözlemlenmiştir (URL 22).

Brent Berlin ve Paul Kay tarafından yapılan bir araştırmada renklerin isimlerinin rastgele seçilmediği ortaya çıkmıştır. En temel isimlendirme ile sadece karanlık ve aydınlığı ayırt etmek için yapılmış, diğer renkler ise bu basit bölünmeye göre sınıflandırılmıştır (Arnheim, 1974). 96 dilin incelenmesi sonucunda içerisinden 30' unda dile giren 3' üncü bir renk isminin her zaman için kırmızı olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori kırmızıları, sarıları, turuncuları, pembeleri ve morların büyük bir kısmını içine almaktadır, geriye kalan renkler siyah ve beyaz (karanlık ve aydınlık) olarak ayrılmaktadır. Bir diğer dillerde renkler 6 düzeyde isimlendirilmiştir, siyah (koyu), beyaz (açık), kırmızı, sarı, yeşil ve mavi isimleri görülmektedir. Diğer farklı dillerde ise temel renkler; mor, pembe, turuncu, gri ve kahverengidir (Ural, 1995). Ayrıca biyolojik mirasta en önemli renk olarak görülen kırmızının aynı kökten geldiği kan kelimesinden türediği tespit edilmiştir (Humphrey, Porter, Mikellides, 1976, Arnheim, 1974).

Pythagoras, plinus, Aristotales ve Platon gibi yazarların, rengin doğası üzerine yaptığı araştırmalarda, doğada bulunan toprak, ateş, hava, su gibi temel öğelerin, temel renklerin yansımaları olduğu konusunda hemfikir olmuşlardır. Leonardo Da Vinci' de sarının toprağa, yeşilin suya, mavinin havaya, kırmızının ateşe ve siyahın karanlığa ait olduğunu yazarak aynı görüşü savunmuştur (Özlen, 2014). Bu savunma ve araştırmalar ile birlikte, sarının güneş gibi neşe ve enerjiyi, yeşilin tazeliği, mavinin su gibi serinliği, kırmızının sıcaklığı ve ateşi, siyahın ölümü, geceyi, günahı ve kötülüğü, beyazın saflığı, masumiyeti ve barışı, kahverenginin toprak gibi verimliliğin rengi olmuşlardır (Chijiiwa, 1989).

İlk zamanlardan beri var olan renkler, üzerine yapılan araştırmalar ve merak sayesinde aslında renk biliminin doğmasına öncülük etmiştir. Renk bilimi rengi ve renk olaylarını inceleyen bilim dalıdır (URL 23). İnsanlar ilk çağlardan beri renkleri güzel, çirkin, koyu, açık gibi kavramlarla ve hislerini anlatabilmenin bir yolu olarak kullanmışlardır, fakat rengi sadece renk olarak görmeyip, ileri bakış açısı ile empresyonistler rengi farklı açılardan incelemeye çalışmışlardır. Bütün empresyonistler ışık sisteminden yola çıkarak araştırmalar yapmış ve ışık sistemini incelemeye başlamışlardır (URL 24).Renk biliminin ortaya çıkışında Sir Isaac Newton öncülük etmiştir. 1666 yılında yaptığı bir deneyde renk biliminin ortaya çıkışındaki ilk adımı atmıştır. Şekil 2.16.' da görüldüğü üzere cam bir prizma oluşturan Newton, bu cam prizmayı güneşe tutarak ışık yardımı ile 7 renk elde etmiştir, bu 7 renk kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, çivit ve mor renkleridir. Renkler cam prizmadan geçerken, her rengin farklı bir hızda cam prizmadan geçtiğini ve her rengin değişik dalga uzunlukları olduğunu fark etmiştir. Kırmızı en uzun dalga uzunluğuna mor ise en kısa dalga uzunluğuna sahiptir, o yüzden kırmızı cam prizmadan mora göre daha hızlı içeri girmektedir. Bunun yanı sıra Newton ışığın dalgacıklar şeklinde hareket ettiğini ve bu şekilde renkleri oluşturduğunu söylemiştir ve titreşimlerin düzeyine göre de sıcak ve soğuk renklerin oluştuğunu da eklemiştir (Mazlum, 2011, Albayrak, 2008).

Yaptığı bu çalışmanın tüm detaylarını 1704 yılında yayınlanan 'Opticks' adlı kitabında anlatmıştır (Avcı, 2014). Newton yaptığı bu çalışma ile renk biliminin önemini ortaya koymuş ve ilerideki araştırmalar için ilham kaynağı olmuştur.

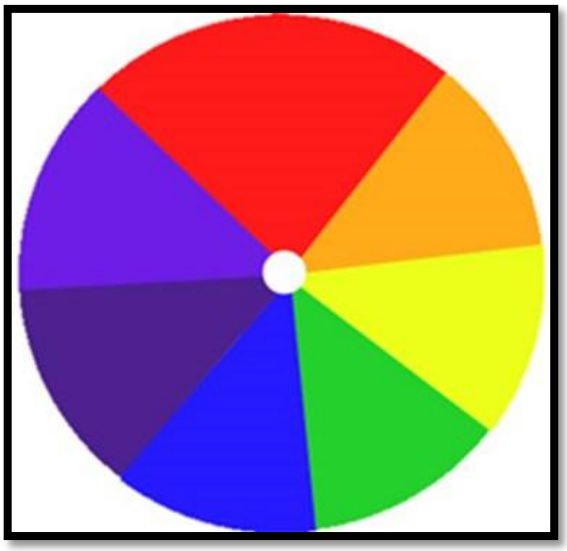
Şekil 2.16. Newton' un Cam Prizma Deneyi

E.T. : 17.01.2019

URL 25

2.4. Renk Kuramları ve Çarkları

Renkler, tarih boyunca yaşantımızın içerisinde olmuştur. O dönemin fizikçileri, kimyagerleri ve bilim adamları renkler üzerine araştırmalar, deneyler yapmış ve hepsi kendi kuramlarını oluşturmuşlardır. 1666 yılında renk biliminin ortaya çıkmasında, ışığın fiziksel özelliklerinin araştırılması ve renk görme olayı ile ilgili ilk bilimsel çalışmaları başlatan, araştırmalara öncülük eden isim Sir Isaac Newton' dur (Ustaoğlu, 2007). Newton deneyinin sonucunda 3 ana renk belirlenmiştir, bu renkler;kırmızı, sarı ve mavidir. Diğer renkler yani turuncu, mor ve yeşil renklerini de ara renk olarak belirlenmiştir. Şekil 2.17.' de görüldüğü üzere 7 renk belirleyen Newton, mavi ile mor arasında, yedinci renk olan laciverti mavinin bir tonu olduğu için bu sınıflandırmaya almamıştır. Doğada bulunan bütün renkler deneyde de görüldüğü üzere ana renklerden doğmaktadır. Bunların arasında olmayan siyah ve beyaz renkleri de, bir cisim güneş ışığında ortaya çıkan renkleri yansıtmayıp yutuyorsa siyah, eğer bütününü yansıtıyorsa beyaz olarak görünmektedir (Erarslan, 2015).

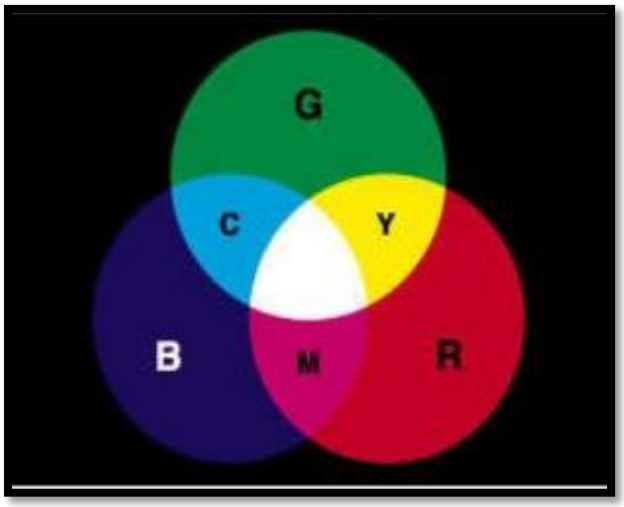
Şekil 2.17. Newton' un Renk Çarkı

E.T. : 12.05.2018

URL 26

Newton’ dan sonra diğer fizikçiler ve kimyagerlerde renk konusunda yoğunlaşarak çalışmalar yapmışlardır. 1802 yılında Young ‘Trikomatisite’ yani üç öğe kuramını ortaya koymuş ve esaslarını belirlemiştir. Bu kuramda, ana renkler olarak kabul edilen kırmızı, yeşil ve mavi renklerinin doğru miktarda karıştırıldığı takdirde bütün renklerin elde edilebileceği savunulmuştur. 1860 yılında Maxwell ve Helmholtz bu kuramı desteklemişlerdir (Ustaoğlu, 2007). Fizikçi Young, Newton’nun deneyinin tam tersini yapmıştır. Işığı yeniden oluşturarak, tayfın 6 renginin birer ışığını bir perdede birbiri üzerine düşürmüştür ve beyaz ışığı elde etmiştir. Daha sonra renkli lambalarla deneyler yaparak eleme yapmış ve tayfın 6 renginin yine aynı tayfta yer alan 3 temel renge indirgenebileceğini bulmuştur.

Şekil 2.18.’ de görüldüğü üzere sadece 3 temel renk olan kırmızı, yeşil ve mavi ile beyaz ışığın elde edilebileceğini bulmuştur (Renk, 2007). Ayrıca bu 3 renk ikişerli olarak karıştırıldığında, diğer 3 rengi, yani siyan mavisi, macenta kırmızısı ve sarı renkleri elde edebileceğini anlamıştır. Bu deney sayesinde birincil ve ikincil renkleri bulmuştur (Erarslan, 2015). Şekil 2.19.' da Young' ın renk çemberi görülmektedir.

Şekil 2.18. Young' ın Deneyi, Beyazın Oluşumu

Kaynak: Erarslan, 2015, S: 9

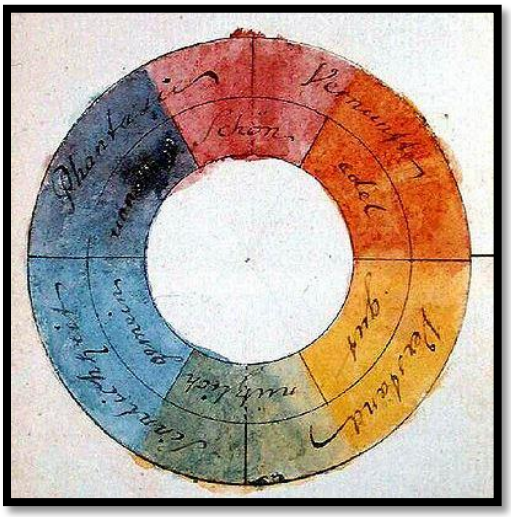

Şekil 2.19. Young' un Renk Çemberi

Kaynak: Erarslan, 2015, S: 9

Goethe, 1810 yılında bitirdiği 'Renk Öğretisi' adlı kitabında antik çağdan itibaren bütün kuramları özetlemiştir ve aralarında 1 asır zaman olan Newton ile kendi kuramını karşılaştırmıştır. Her çağda olduğu gibi 18 yüzyılda da ana renkler üzerine tartışmalar yaşanmıştır, özellikle kırmızı, sarı ve mavi renkleri tartışılmıştır (Ardıç, 2018).

Goethe 'Renk Öğretisi' adlı kitabında rengi; "genel geçerli doğa formülleri arasında en iyi görülebilen ve kavranabilen, göz organını anlamlaştıran ve böylece göz duyusuna hitap eden en temel doğa olgusudur" şeklinde ifade etmektedir (Goethe, 2013). Newton'un tüm renklerin tek bir renkten ortaya çıktığını savunan yaklaşımını kabul etmemiştir, Goethe evrende var olan her olgunun fiziksel olarak bölünüp bir noktada birleştiğini savunmaktadır. Newton'un prizma deneyinden yola çıkarak; prizmadan yansıyan ışığı, zemine düşecek şekilde ayarlamıştır ve ortada beyaz bir bandın oluştuğunu görmüştür. Bandın her iki tarafında mavi ve sarı renklerinin oluştuğunu görmüş ve buna 'kökensel belirme' adını vermiştir. Şekil 2.20.' de Goethe' nin renk çemberi görülmektedir. Bu deneyden sonra Goethe' ye göre ana renkler, aydınlığa en yakın renk olarak tanımladığı sarı, karanlığa en yakın renk olarak tanımladığı mavidir ve bu iki renkten diğer renklerin oluşturulabileceğini söylemiştir (Seçkin ve Savacı, 2000).

Şekil 2.20. Goethe' in Renk Çemberi

E.T. : 12.05.2018

URL 27

Goethe'nin renk kuramında, beyaz ve siyah rengi iki zıt kutup oluşturmaktadır. Mavi, yeşil ve sarı renkleri beyaz esaslı renklerdir, turuncu, kırmızı ve mor renkleri ise siyah esaslı renklerdir.Goethe tüm bu renklerin birbirleri ile tamamlayıcı ve zıt etkileşimleri olduğunu söylemiş ve böylelikle ana ve ara renklerin oluştuğunu savunmuştur (Tokdil, 2016).

Wittgenstein, Goethe' nin yaptığı çalışmalardan etkilenerek kendi kuramını oluşturmuştur. 1950 yılında Viyana yaptığı ziyaret sırasında 'Renkler Üzerine Düşünceler' adlı bir eser yazmıştır, bu eserinde renkler ile ilgili düşüncelerini dile getirmiştir. Eser çeşitli önermelerden oluşmaktadır, eserin birçok yerinde Goethe referans alınmıştır fakat Wittgenstein, eserinde Goethe' nin kuramlarının bir kuram olmadığını önerme 70' de dile getirmiştir (Ardıç, 2018).

Wittgenstein, renkler ile ilgili felsefi düşünceleri dil oyunları ile çözülebileceğine düşünmüş, renklerin anlamlarını ve ifadelerini incelemiş, açıklık ve koyuluk üzerinden kendi kuramını oluşturmuştur (Ardıç, 2018). Eserinin başında dil oyununu açıklamıştır, dil oyunu; belli bir şeyin diğerinden daha açık veya daha koyu olup olmadığını bildiren şey. Yani iki şey arasındaki bağıntı bir dil oyunudur. Örneğin renkler arasındaki açık ve koyu bağıntısı ile numaralar arasındaki süreklilik bağıntısı, ikisinin de önerme şekli aynıdır 'X, Y' den daha açıktır.'. İki farklı tondaki siyahı karşılaştırırken, birinin diğerinden daha siyah ya da diğerinin koyu gri olduğu söyleyebiliriz. Fakat bu bağıntılar arasında farklılıkları vardır, renklerin önermesi dışsal bir bağıntıdır ve geçicidir. Numaraların önermesi ise içsel ve sürekli bir bağıntıdır (Altuner, 2014).

Wittgenstein için ana ve ara renklerde bir dil oyunundan ibarettir. Önerme 6 da bunu açıklamıştır.

> Yeşilin bir ana renk olduğu, mavi ile sarının bir karışımı olmadığı sözünün lehinde ne var? Şöyle demek doğru olabilir mi: “Sen bunu ancak renklere bakmayla doğrudan bilebilirsin”? Ama “ana renkler” kelimeleriyle aynı şeyi kastettiğimi nasıl bilirim ki, hem başka biri yeşile bir ana renk denmesine meylediyorken? Hayır, – burada dil-oyunları karar verir (Altuner, 2014: 116) .

Wittgenstein için bir rengin karışımından oluşan rengin neye göre ana renk olup olmayacağına karar verilebilir. Örneğin sarı ve mavinin karışımından oluşan yeşilin içerisinde daha fazla sarı ya da daha fazla mavi karıştırıldığında yeşile daha az sarılı ya da daha az mavilimi denilmelidir? İşte bu aslında bir dil oyunudur. Wittgenstein, renkler üzerindeki geleneksel düşünceyi yıkabilmek için Goethe' nin yaptığı çalışmalar üzerinden böyle bir yol izlemiştir (Ardıç, 2018).

Herring' de kendi kuramını oluşturarak 'Oppenent' karşıt renk kuramını öne sürmüştür. Bu kuram daha çok renk görme üzerine bir kuramdır. Herring' in bu

kuramına göre birbirinden ayrı 6 renk vardır ve bu renkler diğer renklerin karışımı ile elde edilememektedir. Bu renkler; siyah, beyaz, kırmızı, yeşil, sarı ve mavidir (Ustaoğlu, 2007). Günümüzde geçerli olan renk kuramı ise Guth tarafından geliştirilen tirikomatik renk kuramıdır. Bu kuram Young-Helmholtz ve Herring' in kuramlarını da içermektedir (Ustaoğlu, 2007).

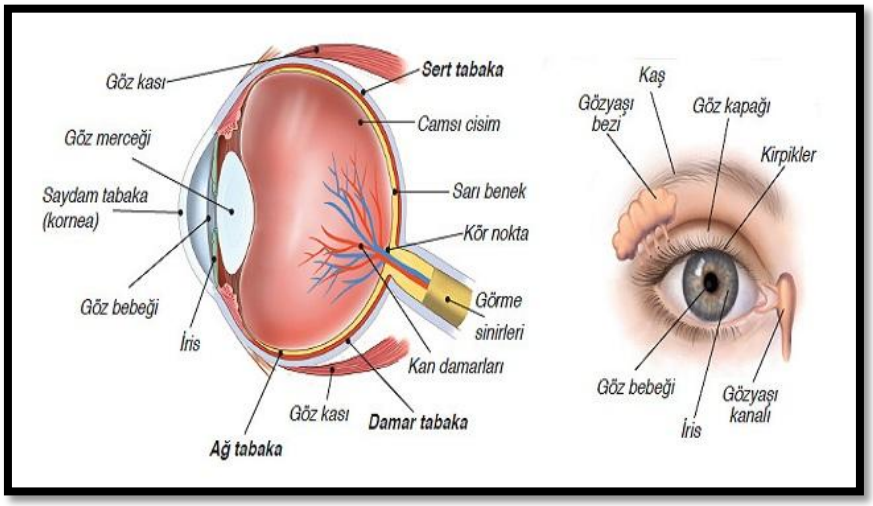
2.5. Gözün Yapısı ve Görme

Göz, insanların yaşamını sürdürebilmesi için en önemli ve en gerekli organlardan biridir. Gözler çevremizi algılayarak ona göre hareket etmeyi ve yönlenmeyi sağlamaktadır, günlük yaşamda birçok alanda görerek hareket edilmektedir. Renklerin ilk algılandığı yer gözlerdir, fakat renklerin görülebilmesi için öncelikle görme olayının gerçekleşmesi gerekmektedir. Görme olayından sonra renklerin görülmesi, gözün içerisindeki farklı katmanlar sayesinde görülebilmektedir. Görme olayının anlaşılabilmesi için öncelikle gözün yapısının incelenmesi gerekmektedir.

Göz, en basit tanımı ile görmeyi sağlayan organdır. Bilimsel olarak tanımlanırsa ışığa duyarlı olan görmemizi ve algılamamızı sağlayan bir çift organdır. Kafatasımızdaki orbit denilen çukurda bulunmaktadır. Gözün dışarısında sklera ve kornea tabakaları, orta kısmında damar tabaka olan koroit, silli cisimcik ve iri, iç kısmında ise retina tabakasında oluşan, irisin önünde ve arkasında ön ve art odalar bulunan, bütün tabakaların çevrelediği en iç kısmı da dolduran camsı bir madde olan vitröz maddesinden oluşmaktadır (URL 28).

Gözün vücutta bulunduğu konum sayesinde kişinin veya canlının görüş alanı oldukça geniştir aynı zamanda beyin ile arasındaki mesafenin kısa olması ile algılama süreci kısalmakta ve kolaylaşmaktadır (Memiş, 2007). Göz boyut olarak küçük bir organ olsa da anatomik yapısı oldukça karışıktır (Kaiser ve Boynton, 1996). Göz 3 ana tabakadan oluşmaktadır, bu tabakalar; göz akı tabakası, renkli tabaka ve ağsı tabaka yani retinadan oluşmaktadır. Göz akı tabakası, ilk tabakadır ve dıştan içe doğrudur. Bu tabakanın koruyucu bir özelliği vardır, sert ve beyaz bir maddeden oluşmaktadır. Gözün ön tarafına doğru geldiğinde saydamlaşarak kornea ismini almaktadır. Şekil 2.21.' de gözün anatomik yapısı görülmektedir.

Renkli tabakada ise kan damarları mevcuttur, gözün ön tarafına geldiğinde iris ismini alır, göz bebeği de irisin ortasında açık kalan bölgedir. İris aynı fotoğraf makinesinin diyaframına benzemektedir, ışığın azalıp arttığı zamanlarda kaslar sayesinde incelip kalınlaşarak nesneleri daha net görmemizi sağlamaktadır. 3' üncü tabaka olan ağsı tabaka yani retina gözün iç tabakasıdır, bu 3' üncü tabakada koni ve çubuk olarak isimlendirilen hücreler bulunmaktadır, bu hücreler ışık ve renk uyarıcılarına duyarlıdırlar ve ışıkta kimyasal olarak değişebilen pigmentler içermektedirler (Özdemir, 2005).

Şekil 2.21. Gözün Anatomik Yapısı

E. T. : 16.05.2018

URL 33

Görmek insanoğlunun dünyaya geldiği andan itibaren gerçekleştirdiği ilk eylemdir, konuşmadan önce gelmektedir. İlk yıllardan itibaren insanlar yaşamları boyunca çevreyi izleyerek öğrenmişlerdir.Görme olayının kendi içerisinde bir sistemi vardır. Bu sistem, göz ve retina tabakası, optik sinirler ve beyin içerisindeki görme yollarından oluşmaktadır. Gözün optik elemanları kornea, irisin pupiller açıklığı (pupilla), lens ve retinadır. Işık retinaya ulaşırken kamera anteriordan ve korpus vitreumdan geçmektedir (Özlü, 2008).

Göz tabakaları ışığın kırılmasını sağlamaktadır aynı zamanda ışığın miktarını ayarlar ve nesnenin ağ tabaka yani retina üzerinde daha net görüntü vermesini sağlamaktadır. Etraftaki cisimlerden gelen ışık ilk olarak en dıştaki saydam olan kornea

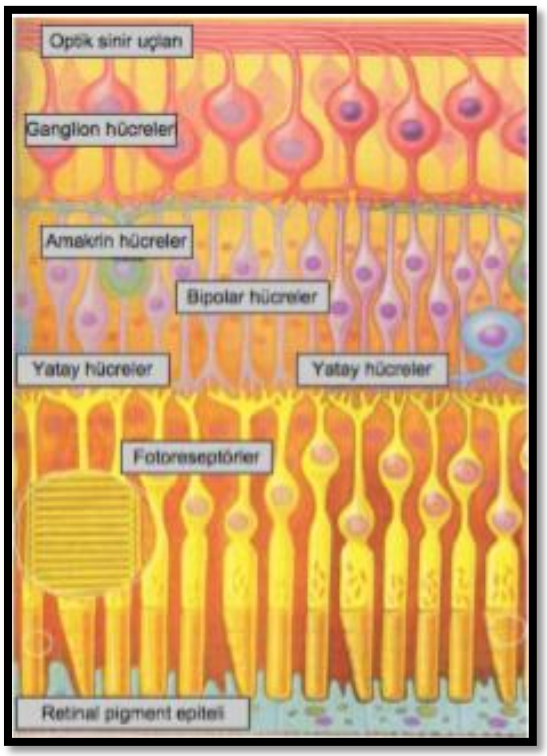
tabakasına girer, saydam tabaka eğer cisme yakınsak mercek görevini üstlenir ve ışığı kırar. Işık demeti saydam olan tabakadan kırılarak geçer ve göz sıvısından da kırılarak geçen ışık demeti, irisin ortasından pupillaya iletilir. Işığın şiddetine göre incelip kalınlaşan iris ve pupiller, ışığın miktarını ayarlar ve daha net görmeyi sağlamaktadır. Işınlar pupilladan geçtikten sonra irisin arkasındaki diğer bir odaklama aracı olan lense gönderilmektedir. Işınlar lenste kırılarak, göz küresinin arka odacığını dolduran vitreustan geçerek retinaya gitmektedir. Gözün ön arka eksenindeki (aksiyel uzunluk), gözün gerçek odaklama elemanları olan kornea ve lensin kırıcı özelliği ile uyumlu olduğu takdirde ışık ışınları yani fotonlar, gözün ışığa duyarlı olan retina tabakasında odaklanır. Retina tabakasının yani ağ tabakasının üzerine düşen nesnenin ışıksal görüntüsü, retinadaki koni ve çubuk hücrelerinde kimyasal süreci başlatmaktadır. Koni ve çubuk hücreleri görüntüyü ters olarak almaktadır. Retina, fotoreseptörlerin yardımı ile ışık enerjisini elektriksel enerjiye dönüştürmektedir. Bu enerji optik sinir yolu ile beyinin arka lobunda olan görme merkezine iletilmektedir, bu enerji beyinde görüntü olarak görülmektedir yani görme olayı gerçekleşmektedir (Demirel, 2011, Özdemir, 2005).

2.6. Gözde Renk Algısı ve Işık Etkisi

Görmenin ve görme sisteminin yanı sıra renkli görmekte kendi içerisinde bir sistemdir. Renklerin görülebilmesi ve algılanabilmesi için gerekli ve önemli olan öğeler vardır. Bu öğeler; ışık, yüzey, göz ve beyindir. Öncelikle rengin algılanabilmesi için bir ışık kaynağına, daha sonra bu ışık kaynağının gönderdiği ışık ışınlarını yansıtacak bir yüzeye, yüzeyden yansıyan ışını görebilmek için bir alıcıya yani göze son olarak da algılanabilmesi içinde beyne ihtiyaç vardır.

Rengin gözde görülebilmesinde en büyük rolü retina yani ağsı tabaka üstlenmektedir, özelleşmiş birçok hücreyi tabakalar halinde içermektedir. Şekil 2.22.' de retinanın tabakaları görülmektedir. Retina bir milimetrenin yarısı kalınlığındadır (Irmak, Emiroğlu, Gökhan, 1972). Retinanın içerisinde görme işlemi için son derece organize bir şekilde çalışmakta olan yaklaşık 200 milyon sinir hücresi bulunmaktadır. Görme işlemi ilk olarak ışığın retinanın içerisinde bulunan reseptörlerdeki fotopigmentler tarafından emilerek başlamaktadır. Retinada 2 zar bulunmaktadır bu zarlar iç ve dış olmak üzere retinayı çevrelemiştirler. Retinanın dış zarında duyumsal bölümleri vardır

ve zarın etrafında da yer alan fotoreseptörler vardır. Bu fotoreseptörler koni ve çubuk ismi verilen alıcılardır. Koni alıcısı parlak ışıkta renkleri algılamamızı, çubuk alıcısı ise karanlıkta yani ışığın yetersiz kaldığı ortamlarda nesneleri siyah ve beyaz bir görüntü olarak algılamamızı sağlamaktadır. Koniler renklerin etkilerine oldukça duyarlıdırlar, en yoğun olarak bulundukları alan ise foveadır. Foveadan etrafa doğru koniler azalırken çubuklar artmaktadırlar, böylelikle bu alana düşen ışık rengin en doğru şekilde belirlenmesini sağlamaktadır. Eğer bir görüntüyü daha detaylı olarak görmek istersek, görüntüyü foveanın merkezinde odaklanıncaya kadar gözlerimizi otomatik olarak istemsiz hareket ettiririz (Özdemir, 2005, Memiş, 2007).

Şekil 2.22. Retinanın Tabakaları

Kaynak: Memiş, 2007, S: 14

Rengin görülmesi ve algılanması ilk olarak koni hücresinde başlamaktadır. Retinanın içerisinde ışığın farklı dalga boylarına reaksiyon veren 3 temel koni hücreleri yani fotoreseptörler vardır. Bu fotoreseptörleri 1957 yılında fizyolojist olan Rushton tarafından keşfedilmiştir. Bu 3 temel reseptörler sadece 3 rengi algılayabilmektedir, bu renkler; kırmızı, mavi ve yeşildir. Uzun dalga boyunu algılayan koni hücreleri kırmızıya, orta dalga boyunu algılayan koni hücreleri yeşile, kısa dalga boyunu

algılayan koni hücreleri de mavi ışığa maksimum şekilde algılayarak reaksiyon vermektedir. Farklı renk tonlarının görülmesi ise yine bu temel 3 reseptör sayesinde görülebilmektedir. 3 temel renge reaksiyon veren koni hücreleri farklı oranlarda uyarıldıkları zaman milyonlarca farklı renk tonları algılanabilmektedir. Yani aynı dalga boyu tarafından, 2 ayrı farklı koni hücresi uyarıldığı zaman hücreler, değişik ölçülerde beyne sinyal gönderir ve beyin tarafından değerlendirildikten sonra, birçok rengin ayırt edilebilmesi mümkün hale gelmektedir. Bu farklı koni hücreleri renkleri algılayıp öğrendikten sonra, sahip oldukları pigmentler sayesinde elektrik sinyallerine dönüştürmektedirler. Sinir hücreleri bu hücrelere bağlıdır ve sinir hücreleri, elektrik sinyallerini beyindeki özel bir bölgeye iletmektedir ve bunun sonucunda renkler görülüp algılanabilmektedir. Aslında insanların yaşantıları boyunca gördüğü renkler beyindeki bu birkaç santimetreküplük bölgede gerçekleşmektedir (Özdemir, 2005, Demirel, 2011, Ustaoğlu, 2007, Memiş, 2007).

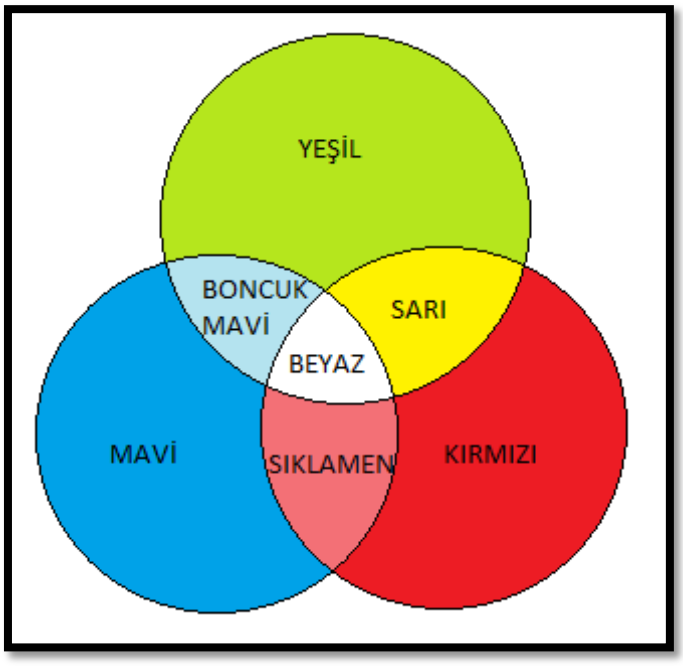
Rengin görülmesindeki en büyük etkenin gözdeki retina tabakası olmasının yanı sıra, önemli bir diğer etken ise ışıktır. Işık olmadan rengi görebilmek mümkün değildir, ışık olmadan renkte olmaz denilebilir ve ışığın renklerin üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. Işık, nesnelerin görülmesini sağlayan, belli bir yeri aydınlatmaya yarayan bir araçtır, aslında fiziksel bir enerjidir (URL 30). Fiziksel olarak, belli dalga boyu ve frekanstaki elektromanyetik dalgalardır (Tokgöz, 2010).

Bölüm 2.3' de anlatıldığı gibi Newton, yaptığı deneyle rengin oluşumunda ışığın önemi ortaya koymuştur.İnsan gözünün ışınlara duyarlı olduğu dalga boyu 380 ile 780 nanometre arasındadır. Bu dalga boylarına ışık denilmektedir. Işık, renk tayfındaki bütün renkleri içinde bulunduran fiziksel bir enerjidir, aslında içinde bütün renkleri barındırdığı için her nesneye renk veren bir enerjidir, yani insanlar rengi gördüğü zaman aslında ışığı görmüş demektir.Renkte aslında fiziksel bir oluşumdur, ışığın etrafımızdaki nesnelerden yansıyarak göze ulaşması sonucunda beyinde oluşan bir duyumdur. Renk, ışığın frekansının belli bir oranda yoğunlaşması sonucunda ortaya çıkmaktadır (Ahundzade, 2014, Ketenci ve Bilgili, 2006).

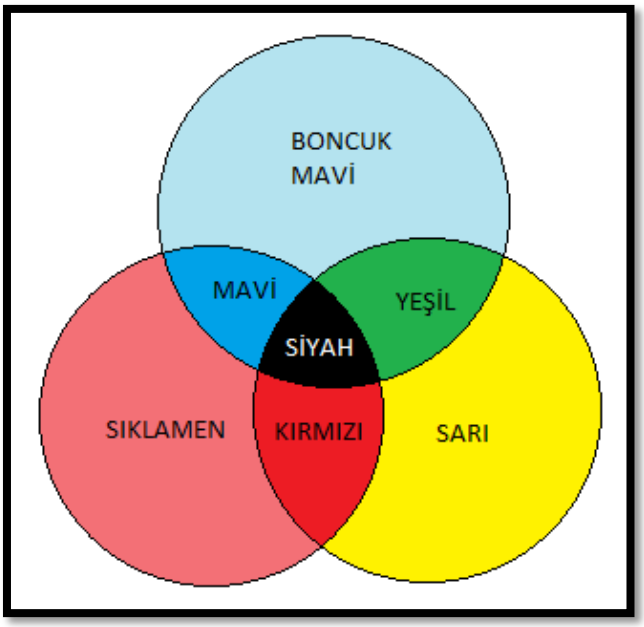
En büyük ve en önemli ışık kaynağı güneştir, aynı zamanda doğal ışık kaynağıdır, rengin oluşumunda ve görülebilmesinde büyük rol oynamaktadır. Güneş ışığı farklı dalga boyu uzunluğundaki ışınlar sayesinde oluşmaktadır (Tokgöz, 2010).

Güneşten gelen ve yansıyan ışınlar ilk olarak beyaz renkli olarak algılanmaktadır. Bazı ışık ışınları emildiğinde, bazıları da yansıdığı zaman renk olarak görülmektedir. Etraftaki her şeyin rengi, renk ışıklarının emilmesi ve yansıması sayesinde değişmektedir. Etraftaki nesnelerden göze gelen renk farklılıkları da bu sebepten kaynaklanmaktadır (Ketenci ve Bilgili, 2006).

Etraftaki bütün nesneler 3 ana ışık rengi olan; mavi, kırmızı ve yeşili alırlar, retinadaki reseptörler gibi. Şekil 2.23.' de görüldüğü üzere bazı nesneler aldıkları bütün ışığı yansıtırlar ve böylece 3 rengin birleşimi olan beyaz renk algılanır, bu duruma toplamalı renk karışımı da denilmektedir. Şekil 2.24.' de görüldüğü üzere bazı nesnelerde ışığın hepsini emerek nesnenin ışıksız olduğu için siyah olarak algılanmasını sağlar ve bu duruma da çıkarmalı renk karışımı denilmektedir. Bazı nesnelerde 3 ışık renginin bir kısmını yansıtarak renkli olarak algılanmasını sağlar. Bu 3 ana ışık renkleri, ikişer ikişer bir araya geldiğinde daha açık ve daha ışıklı 3 renk ortaya çıkar ve 3' de birbiriyle karıştığı zamanda beyaz renk ortaya çıkar, yani ışığın kendisini tekrar oluştururlar (Ahundzade, 2014, Özdemir, 2005).

Şekil 2.23. Işıkta Beyaz Oluşumu

Şekil 2.24. Işıkta Siyah Oluşumu

Doğal ışık dışında bazı mekanlarda ek olarak ışığa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ışıkta yapay ışık ile elde edilmektedir. Yapay ışık güneş dışındaki ışık kaynaklarıdır, yapay ışıklar lamba, mum ışığı, gaz lambası gibi kaynaklardır. Mekanlarda kullanılan ışık kaynağı genellikle lambadır, lambalar ışık üretmek için yapılmış kaynaklarıdır (Sirel, 1973). Yapay ışık kullanılırken mekana göre ayarlanması oldukça önemlidir. Yapay aydınlatmalar seçilirken mekanın işlevi ve büyüklüğü dikkate alınmalıdır. Renkler gibi ışıkta mekanın doğru algılanmasında etkilidir (Ayber, 2012). Yapay ışık kaynaklarından olumlu yararlanabilmek için ışık kaynağının rengi, konacağı yüzey ve yüzeyin malzemesi önemlidir (Gezer, 2008). Mekanlarda fazla parlak, göz alıcı ışıklar kullanmaktan kaçınılmalıdır. Hem görsel uyumsuzluğa hem de kişinin rahatsız olmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda mimari elemanları vurgulamak, mekânları vurgulamak ya da gizlemek, çeşitli doku ve desen yaratmak, yönleri belirlemek içinde yapay ışıktan yararlanılabilir. Ayrıca ışığın yoğunluğu, ışığın yönü, dağılımı, yansıması ve rengi değiştirilerek mekanlar kişiselleştirilebilir. mekânın kişiselleştirilmesi mümkün olabilmektedir (Ayber, 2012). Renk ve ışık ilişkisinde bu ikisinin bir bütün olduğu söylenebilir, aslında ışık olmasaydı renkte olmazdı. Etraftaki çoğu şeyi algılamada ışığın rolü tartışılamaz. Renk ve ışık ikilisinin, renklerin içerdiği titreşimli enerji sayesinde insan psikolojisinde özellikle renkleri farklı algılamada büyük etkileri vardır (Ahundzade, 2014).

2.7. Psikoloji

Psikolojinin insan yaşamındaki yeri oldukça büyüktür ve önemli bir bilim dalıdır. Günümüzde oldukça sık kullanılan bir kelimedir ayrıca kullanım alanları da oldukça geniştir. Psikoloji, insanın çevresi ile olan ilişkisini inceleyen ve kişinin çevresinde gelişen sorunlara nasıl tepki gösterdiğini gözlemleyen, tepkilerin nedenlerini araştıran ve sorunlara bilimsel çözümler arayan bir bilim dalıdır (Ahundzade, 2014, Göler, 2009). Psikoloji kelimesi ilk olarak 16' ıncı yüzyılda Yunanistan' da Aristo ile ortaya çıkmıştır, 'psiko' ve 'loji' kelimelerinin birleşimidir. Psiko zihin demektir, loji ise bilim, böylece ikisinin birleşimi ile 'zihin bilimi' ortaya çıkmaktadır.Psikolojinin asıl odak noktası insandır (URL 31, Göler, 2009). İnsan psikolojisi, araştırılıp incelenmesi gereken apayrı bir konudur.

2.7.1. İnsan Psikolojisi

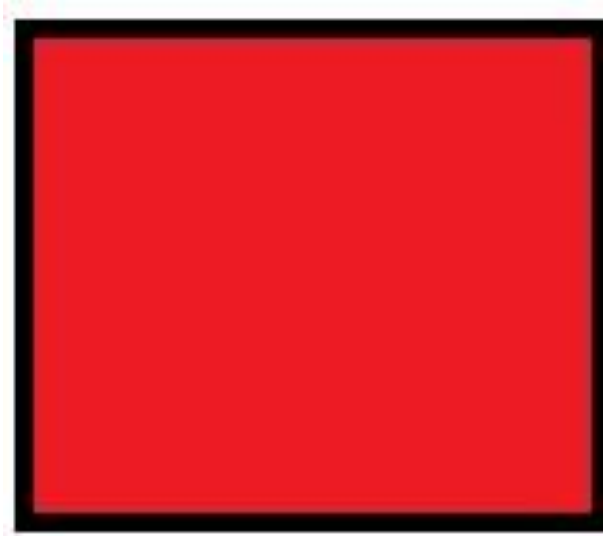
İnsan psikolojisi anlaşılması zor ve çok geniş bir konudur, belli kuralları ve kalıpları yoktur. İnsanın davranışları, olaylara ve durumlara karşı tepkileri kişiden kişiye değişmektedir. Kişi doğduğu andan itibaren düşünce sistemini kullanmaya başlamaktadır, ileri zamanlarda düşünce sisteminin gelişmesi ile kişiler çeşitli ve farklı davranışlarda bulunmaktadırlar. İnsanlar büyüdükçe duyguları gelişmektedir, zamanla akıl, sevgi, korku, utanma, kızma gibi duyguları gelişmektedir.

İnsanlar yaşamları boyunca ve duygu gelişimleri sırasında birçok olumlu yada olumsuz etkenle karşılaşmaktadırlar ve bu gelişme süresince psikolojide gelişmektedir, her insan da bu süreçte olaylara ve durumlara karşı farklı tepkiler geliştirmektedirler, böylece insan psikolojisi de gelişip değişmekte ve farklı durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte insanların topluma kazandırılabilmeleri için yaşadığı ortamların düzenlenmesi gerekmektedir. İnsanların psikolojisinin olumsuz etkilenmemesi için karşılaştığı sorunlara çözümler arayabilmesi, yeni düşüncelere doğru yöneltilmesi ve araştırıp-bulma yeteneklerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Göler, 2009).

2.8. Renklerin Psikolojide Anlamları ve Etkileri

Renklerin insanlar üzerindeki etkisi oldukça açıktır ve üzerine çok tartışılan, birçok deney yapılmış bir konudur. Renkler psikolojik açıdan etkiler oluşturmaktadır, bu etkiler tabi ki kişiden kişiye değişebilmektedir, öyle ki kültürler arası bile değişkenlik gösterebilmektedir.

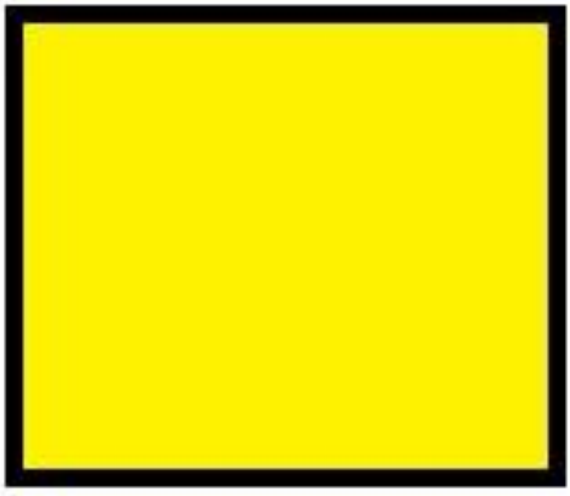
Renklerin psikolojik etkilerinin değişkenlik göstermesi, kişideki karakter, örf-adet, kültür ve topluma göre değişebilmektedir. Renk seçimleri ve beğenileri kişiden kişiye değişmektedir, insanların renk tercihleri farklıdır sevdikleri ve beğendikleri renge göre tercihlerde bulunmaktadırlar. Günlük yaşantıda bu sıkça görülmektedir giysilerimizde, ev dekorasyonlarında, seçilen objenin renginde kişisel tercihler ön plana çıkmaktadır. Her rengin kişideki psikolojik etkisi farklıdır, beğenilen bir renk başkası tarafından beğenilmeye bilir. Örneğin insanda özel bir anlamı olan objenin rengi mor ise psikolojik olarak mor rengi kişiye her zaman olumlu bir renk olarak iyi hissettirmektedir (Tokgöz, 2010).

Şekil 2.25. Kırmızı

Şekil 2.25.' de görülen kırmızı rengi birçok anlamı ve duyguyu barındırmaktadır, ilk başta kan ve aşkın rengidir. Kırmızı tarihte ilk bulunan renktir, Altamira ve Lascaux mağaralarındaki resimlerde kırmızı rengi göze çarpmaktadır. En dikkat çeken, heyecan veren, coşkulu, enerjisi yüksek bir renktir, sıcak renkler grubundadır bu yüzden kırmızının yoğun olduğu ortamlarda bulunan insanlar yerlerinde duramazlar (Tokgöz,

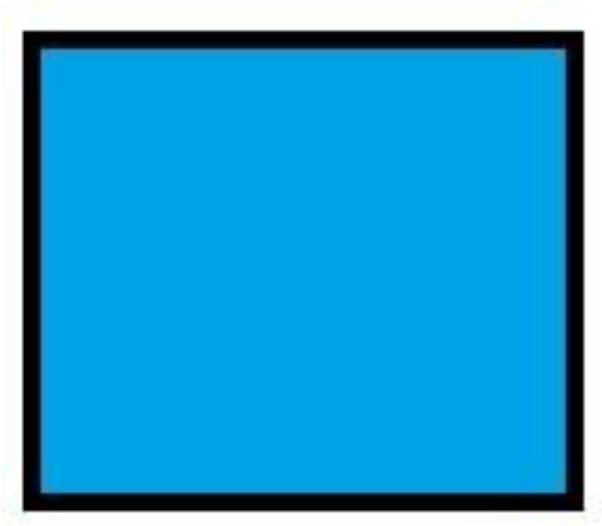
2010). Bu rengi genellikle liderler kullanmaktadır, Liderin rengi demenin nedeni çünkü kırmızı insana kuvvetli bir benlik ve istediği yere gelebilmesi için güçlü ve bitmeyen bir arzu vermektedir (İşıklı, 2012). Kırmızı dünyada şiddetin, seksin ve şehvetin sembolüdür aynı zamanda inancın ve mutluluğunda simgesidir ayrıca insanlara cinselliği, saldırganlığı ve şiddeti de çağrıştırmaktadır (Muhammet, 2004).Doğada ateşi çağrıştırdığından dolayı tehlikeyi de simgelemektedir. Kırmızı renginin iştah açıcı özelliği vardır bu yüzden restoranlarda sıkça kullanılmaktadır. Kırmızı rengi adını, Anadolu'da yaşamakta olan kurmis ya da kırmıs, arapçada ise kızıl olarak isimlendirilen böcekten almaktadır (Özlen, 2014).

Şekil 2.26. Sarı

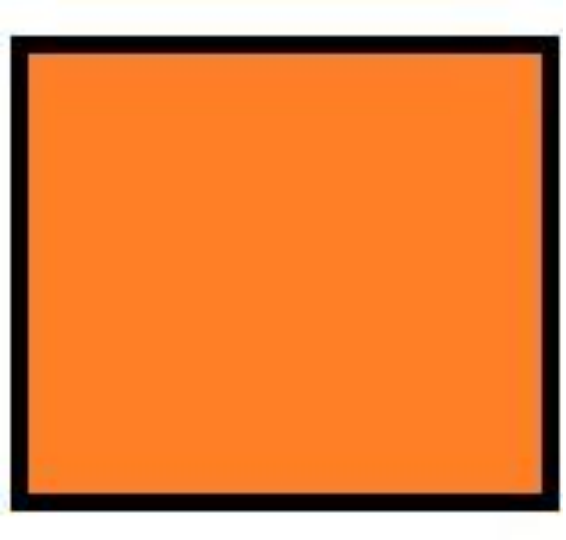
Şekil 2.26.' da görülmekte olan sarı rengi, akla ilk olarak güneşi getirmektedir. Sarı rengi renkler içerisindeki en ışıklı ve hareketli olanıdır, harekete geçirici, eğlenceli ve enerjik bir renktir. Sıcak bir renk olan sarı mutluluk, sevinç ve ferahlığı simgelemektedir fakat koyu tonları korkaklığı, hastalığı ve ihaneti de simgelemektedir fakat altın sarısı rengi bunun tam tersi olarak sadakati temsil etmektedir.Sarı aynı zamanda zekanın simgesidir, bu yüzden çalışma odalarında sarı rengin kullanılması önerilmektedir. Görsel açıdan da dikkat çekici olduğu için unutulmaması gereken şeylerde sarı renkler uyarıcı olarak tercih edilmektedir çoğu ülkelerde sarı rengi posta kutularında ve taksilerde kullanılmaktadır fakat bir yandan da geçiciliği barındırmaktadır, kısa sürede tükenecek bir durumu simgelemektedir bu yüzden araç kiralama firmaları tarafından sıkça tercih edilmektedir. Sarı renginin metabolizma

hızlandırıcı özelliği bulunmaktadır, spor malzemeleri, enerji içecekleri ve vitaminlerde sarı rengine sıkça rastlanmaktadır. Sarının sağlıkta da önemli etkileri bulunmaktadır, eğer kanın damarlarda daha düzenli akması, sinir sisteminin daha düzenli olması, zihnin daha açık ve dikkatin artması isteniyorsa sarı rengine uzun süre bakmak gerekmektedir (Tokgöz, 2010, Özlen, 2014, Aliyazıcıoğlu, 2012, Çağan, 2005, Uçar, 2004).

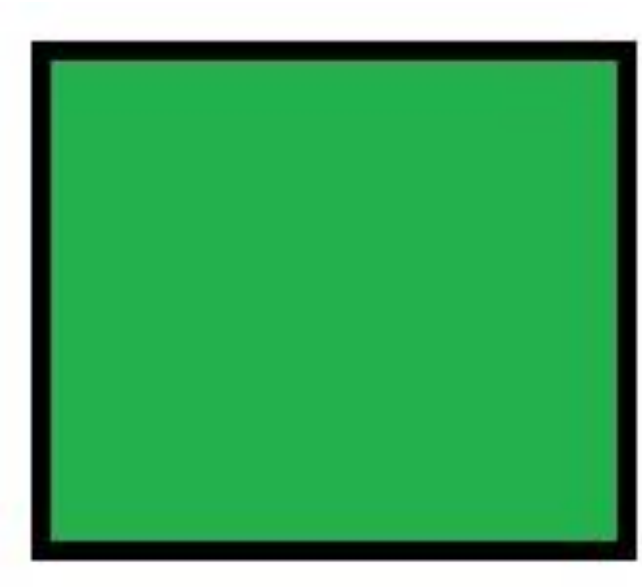
Şekil 2.27. Mavi

Şekil 2.27.' de görülen mavi rengi insanlarda gökyüzünü ve denizi akla getirmektedir. Soğuk bir renk olan mavi durgun, içe dönük, düşünceli ve ruhanidir. Mavi rengi sonsuzluğu ve huzuru simgelemektedir, bu yüzden sakinleştirici ve dinlendirici özelliğe sahiptir, ayrıca temizlik ve rahatlık etkisi de bırakmaktadır . Bu özelliğinden dolayı genellikle su firmaları tarafından tercih edilmektedir. Huzuru ve sakinliği de temsil ettiği için bu etkiyi bırakmak isteyen firmalar tarafından da sıkça tercih edilmektedir. Ayrıca asaleti ve ciddiyeti de simgelemektedir. Mavi rengi siyaha doğru yaklaştıkça insanda keder, hüzün ve sıkıntı duygularını uyandırmaktadır, ancak su ve havanın rengine yaklaştıkça insana huzur vermekte ve dinlendirmektedir. Açık mavi ise insan ruhunda sonsuzluk etkisi oluşturmaktadır. Psikolojik açıdan önemli olan mavi rengi Türk doktorları tarafından tedavilerde kullanılmıştır. Mavi renginin aynı zamanda düşündürme, karar verme ve yaratıcı fikirlerin doğmasına yardımcı olmak gibi özellikleri de bulunmaktadır (Tokgöz, 2010, Özlen, 2014, Alakuş, 2009, Durmaz, 2009, İşıklı, 2012).

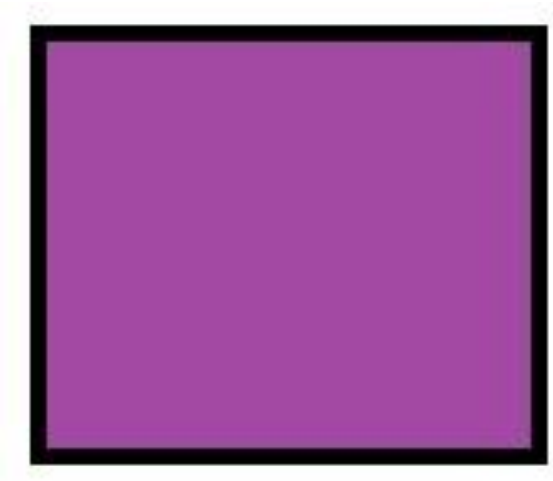
Şekil 2.28. Turuncu

Şekil 2.28.' de görülen turuncu rengi akla ilk olarak meyve olan portakal, mandalina meyvelerini getirmektedir. Turuncu sıcak bir renktir, canlı, cana yakın, parlak ve dışadönüktür, duyguları ve heyecanı simgelemektedir. Kırmızı rengine göre daha hareketli ve enerjik bir renktir. Turuncu kahverengine yaklaştıkça toprak rengine dönmeye başlar, bu turuncu rengi de insanda dünyevi duygular uyandırmaktadır, elde edilen bu turuncu rengi ise ciddilik, düzgünlük, dayanıklılık ve metaneti simgelemektedir. Eğer turuncunun içerisindeki kırmızı daha ağır basarsa işte o zaman neşeli bir renk meydana gelmektedir, fakat bu renge uzun süre maruz kalınırsa insanı yormaktadır. Bu renginde kırmızı gibi iştah açıcı özelliği bulunmaktadır. Çocuksu bir ifadeye sahip olduğu ve kırmızıya göre daha enerjik olduğu için gençlerin gittikleri mekanlarda kullanılmaktadır, oyuncaklarda da sıkça kullanılmaktadır, dikkat çekici özelliğinden dolayı satış noktalarında da sıkça tercih edilmektedir. Bu renk insanlarda sosyalleşme duygularını da harekete geçirmektedir. Turuncu ve tonları insanda besleyici, yaklaşılabilir ve dokunma hissi uyandırmaktadır, bu yüzden kozmetik alanında da kullanılmaktadır, güneşi çağrıştırdığı içinde cilt bakımı ürünlerinde sıkça kullanılmaktadır (Tokgöz, 2010, Özlen, 2014, Derin, 2010, Durmaz, 2009, İşıklı, 2012, Korkmazhan, 2010).

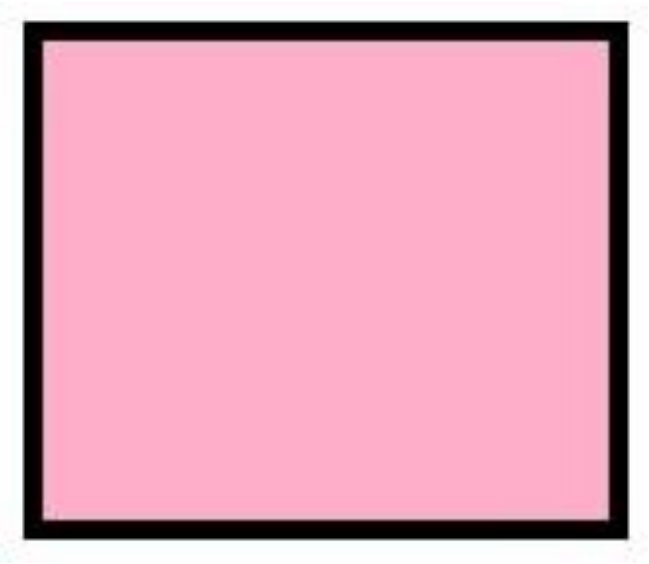
Şekil 2.29. Yeşil

Şekil 2.29.' da görülen yeşil rengi akla ilk olarak doğayı getirmektedir. Yeşil soğuk bir renktir, ferahlığı, tazeliği, barışı ve dinginliği hissettirmektedir. Ümidi, gençliği, yenilenmeyi ve barışı simgelemektedir, ayrıca dinçliği ve üretkenliği de simgelemektedir. Güven veren bir renktir bu sebepten dolayı bankalar bu rengi tercih etmektedirler. Mavi rengi gibi huzur veren, dinlendirici özelliğe sahiptir. Sarı ve mavini karışımı olan yeşil ikisinin de özelliklerini barındırmaktadır, sarı renginin canlılığını, mavi renginin ise sakinliğini ve huzurunu taşımaktadır. İlkbaharın rengi olan yeşil sağlığı, hayatı, iyiliği ve yeni başlangıçları simgelemektedir, ayrıca yeşil şifalı, iyileştirici ve yaratıcılığı olumlu olarak etkileyen bir renktir. Yeşil rengi insanlarda manevi duygular uyandırmaktadır yani ibadetinde simgesidir, mesela Türkiye' de türbeler yeşildir, özetle İslam dinin rengi yeşildir. Yeşil renginin insan vücuduna iyi geldiği gözlemlenmiştir, yeşil rengine uzun süre bakılsa bile gözü yormamaktadır, bu yüzden kişiye çalışma kolaylığı sağlamaktadır. Gözlemlenen bir diğer olumlu etkisi ise yeşilin yoğun olduğu ortamlarda insanların daha az mide sorunları ile karşılaşılmasıdır (Tokgöz, 2010, Ahmetoğlu, 2011, Ambrose ve Harris, 2013, Pilici, 2008, İşıklı, 2012)

Şekil 2.30. Mor

Şekil 2.30.' da görülen mor rengi de kırmızı gibi birçok şeyi simgelemektedir. Soğuk bir renk olan mor, zenginliği, asaleti, lüksü ve zarafeti simgelemektedir, aynı zamanda insanın kendisine olan güvenini de simgelemektedir. Sanatçı kişiliği olan insanların rengidir. Bir yandan da dindarlığı, kutsallığı, zekayı, hüznü, nostaljiyi ve gücüde simgelemektedir fakat melankoliyi de çağrıştıran bir renk olduğu için ölümle de ilişkilendirilmekte ve intiharı da simgelemektedir. Çok uzun yıllardan beri zenginliği, gösterişi ve ihtişamı temsil etmektedir, asilliği de temsil eden bu renk orta çağ Avrupa'sında aristokratlar tarafından kullanılmıştır. Mor romantizminde rengidir çünkü duygusallığı ve tutkuyu da simgelemektedir. Mor renk, inanlara gizemli, gerçeküstü ve sihirli şeyleri düşündürebilmektedir. Mor renginin insan üzerinde çok fazla etkiye sahiptir, korku ve panik anlarında mor renginin tercih edildiği gözlemlenmiştir, eğer mekanlarda bilinçsiz olarak kullanılırsa korku ve panik duygularının artmasına sebep olmaktadır. Daha çok olumsuz etki yarattığı düşünülen mor rengi sağlık alanında kullanılmaktadır, çünkü akıl, beden, ruh gibi kavramları da işaret etmektedir. Gıda sektöründe de kullanılan mor; üzüm, böğürtlen gibi lezzetleri akla getirmektedir. Gençlere yönelik ürünlerde de mor tercih edilmektedir, tazeliği, egzotizmi, eğlenceyi ve cesareti yansıtabildiği için. Mor renginin insan üzerindeki etkisi şöyle anlatılmaktadır; kızgın bir demirin suya atılmasıyla doğacak bir his (Tokgöz, 2010, Ahmetoğlu, 2011, Durmaz, 2009, Karakoç, 2008, Alakuş, 2009 Çağan, 2005, Parlak, 2006).

Şekil 2.31. Pembe

Şekil 2.31.' de görülmekte olan pembe rengi akla ilk olarak dişiliği getirmektedir, kadınlarla özdeşleştirilmiş bir renktir. Eski zamanlarda da kız çocuğunun sembolü olarak kullanılmıştır. Beyaz ile kırmızının karışımından oluşan pembe kırmızı gibi parlak ve canlı bir renktir. Pembe, neşeyi, mutluluğu, güveni, uyumu, saflığı, sevgiyi simgelemektedir, ayrıca hayallerin ve aşkında simgesidir. Bu rengin kırmızıya göre daha yumuşak olmasından dolayı insanları rahatlatma özelliği vardır, insana yaşama sevinci ve güzel enerji veren bir renktir, daima genç kalmanın ve sağlıklı bir yaşamında simgesidir. Pembe aynı zamanda içerisinde çekiciliği, hünerliliği ve fanteziyi de barındıran bir renktir. Pembe rengi artık sadece kadınların rengi olmaktan çıkıp kendinden emin mesaj veren bir renk olmuştur (Ahmetoğlu, 2011, Aliyazıcıoğlu, 2012, Gill, 2006, İşıklı, 2012).

Şekil 2.32. Kahverengi

Şekil 2.32.' de görülmekte olan kahverengi akla ilk olarak toprağı getirmektedir. Dayanıklılığı, dostluğu, sadeliği, ciddiyeti, metaneti simgelemektedir, toprağında rengi olduğu için yeryüzü ve bereketinde simgesidir, olumsuz tarafı da şüpheyi ve kararsızlığı simgeler. Kahverenginin insanları hızlandırıcı etkisi bulunmaktadır, çünkü insanlar kahverenginin yoğun olduğu ortamlarda uzun süre hareketsiz kalamazlar. Genellikle fast-food restoranları tarafından mekanlarda sıkça tercih edilmektedir. Kahverengi rahat ve teklifsiz bir renktir, Kandinsky' ye göre kahverengi paranoyanın rengidir, çünkü davranışları kısıtlayıcı bir etkisi bulunmaktadır (Özlen, 2014, Aliye, 2007, İzgören, 2010, İşıklı, 2012).

Şekil 2.33. Siyah

Şekil 2.33.' de görülmekte olan siyah belki de en sık kullanılmakta olan renktir. Siyah rengi görkemi, tutkuyu, gücü ve ağırbaşlılığı simgelemektedir, ayrıca korkuyu, kötülüğü ve karanlığı da simgelemektedir, insanlarda genel olarak olumsuz etkiler bırakmaktadır. Tarihin ilk yıllarından beri insanlarda ölüm, yas, matem, keder ve üzüntü duygularını anlatmak için kullanılmıştır. Diğer renklerle karşılaştırıldığı zaman gizemli, korkutucu ve derin bir renktir. Aynı zamanda iktidarlığı da simgelemektedir, çünkü gücü, istikrarı, sağlamlığı ve güvenirliği de simgeler, soyluluğu da simgelediği için makam araçlarında kullanılmaktadır. Derin bir renk olduğu için diğer renklerin yanında sıkça kullanılmaktadır. Siyah rengi aynı zamanda yasadışçılık, düş kırıklığı, melankoli ve umutsuzluğunda rengidir (Atalayer, 1978, Özlen, 2014, Uçar, 2004, Çağan, 2005, İşıklı, 2012).

Şekil 2.34. Beyaz

Şekil 2.34.' de görülmekte olan beyaz rengi temizliği, sağlığı, doğruluğu, açıklığı, dürüstlüğü, kış mevsimini ve dinginliği simgelemektedir. Bütün renkler içerisinde en saf olan renktir. Açık ve şeffaf bir renk olduğu için masumiyeti, barışı ve teslimiyeti de temsil etmektedir, masumiyeti temsil ettiği için bekaretin de simgesidir, bu yüzden birçok ülkede gelinlikler beyaz olarak kullanılmaktadır. İnsanlara ferahlık vermektedir, ayrıca yaratıcılık duygusunu ortaya çıkarma ve geliştirme özelliği bulunmaktadır. Tasarım alanında moderniz mi vurgulamaktadır, katkısız ve şekersiz ürünlerinin ve cilt bakım ürünlerinin ambalaj tasarımında sıkça beyaz renk kullanılmaktadır. Temizliği temsil etmesinden dolayı deterjan reklamlarında da sıkça beyaz renk görülmektedir. Politikacılar tarafından da sıkça kullanılmaktadır, çünkü oluşturmak istedikleri imaj doğrultusunda beyaz rengi yardımcı bir renktir. Beyaz rengi diğer renkler ile kıyaslanırsa en sessiz en sakin, en huzurlu ve en nötr renktir. Beyaz renk diğer renklerle bir arada kullanıldığında, diğer renklerin etkilerini arttırmaktadır (Yolcu, 2002, Ustaoğlu, 2012, Parlak, 2006, Özlen, 2014, İşıklı, 2012).

Şekil 2.35. Gri

Şekil 2.35.' de görülmekte olan gri rengi nötr bir renktir, ne siyahtır ne beyazdır, bu yüzdende ne kötüdür nede iyidir. Otoriteyi, kasveti, tevazuyu, saygıyı, karamsarlığı ve pratikliği simgelemektedir. Gri tarafsız, iddiasız ve alçakgönüllü bir renktir. Aslında gri zor ve karamsar bir renktir ve insana kendisini rahat hissettirmemektedir. Olumsuz etkileri ise içe kapanıklık ve acıya katlanmak hatta acıdan zevk almak gibi etkileri vardır. Grinin yaratıcılığı öldürdüğü düşünülmektedir. Bir taraftan da her renk ile uyum içerisindedir, gri insana durağanlık vermektedir. Gri rengi koyulaştıkça boğucu etkisi de artmaktadır, fakat rengi açıldıkça etkisi de değişmektedir (Tokgöz, 2010, Parlak, 2006, Özlen, 2014).

2.8.1. Renklerin Kişilik ve Cinsiyet Üzerindeki Etkileri

Renkler aslında bir anlatım yoludur, görsel bir dildir. Güzelliğin doğal bir parçasıdır ve evrensel olarak kabul edilmiştir (İşıklı, 2012).Şekil 2.36.' da görülmekte olan renklerin psikolojik etkilerinin yanı sıra kişilik ve cinsiyet üzerinde bile anlamları farklıdır, tabi ki bu etkiler her insana göre farklılık gösterebilmektedir.

Şekil 2.36. Renkler

E.T. : 16.06.2019

URL 32

Örneğin kırmızıyı seven kadınlar, hayat dolu olmaktadırlar, çabucak heyecana kapılırlar ve öfkelenirler. Gelecek zaman için plan yapmaktan kaçınırlar, kırmızıyı seven kadınlar için her şeyi bir güne sığdırmak daha uygun olmaktadır. Ayrıca oldukçada azimli insanlardır. Kırmızıyı seven erkekler, genelde hiçbir şeyden korkmayan insanlardır, aynı zamanda çok zekidirler, zekalarıyla halledemedikleri iş olursa uğraşmaz ve hemen başka işe kalkışırlar. Kırmızı seven erkeklerin tehlikeye davetkar bir yapıları vardır. Başlarına gelen felaketleri gülerek karşılarlar (Ustaoğlu, 2007, Çağan, 2005).

Sarıyı seven insanlar, başka insanlara güvenirler ve iyide anlaşırlar. Bu rengi sevenler neşeli ve coşkulu olurlar ve bu neşeyi başka kişilerle de paylaşmayı sevmektedirler (Çağan, 2007). Sarıyı seven kadınlar, dedikodu yapmaya müsait kişilerdir, durmadan konuşan sarı sever kadınlar ağır konuları konuşmayı pek sevmezler, bu tarz konular konuşulurken suratlarına boş bir ifade takınırlar. İyilikleri üzerlerinde olduğu zaman yardım etmeyi severler fakat pek cömert sayılmamaktadırlar. Sarıyı seven erkekler, aslında korkak sayılmaktadırlar, bu özelliklerine rağmen kendilerini övmeyi oldukça sevmektedirler. Bazen değişik renklerde kıyafet giymektedirler ve herkesi kendilerine baktırmaktan zevk almaktadırlar (Çağan, 2005).

Mavi seven insanlar algısı güçlü kişilerdir, hayalcidirler ve bu durum yaratıcılıklarını da etkilemektedir. İdealleri yüksek kişilerdir, birkaç işi aynı anda yapmayı severler ve mantıklı düşünüp karar verebilen kişilerdir. tetikler, mantıklı düşünebilen ve mantıklı karar alabilen kişilerdir. Ayrıca gezmeyi ve yeni yerler keşfetmeyi, yeni insanlarla tanışmayı oldukça sevmektedirler (Çağan, 2007). Maviyi seven kadınlar, genellikle hisleri derin olmaktadır. Bir anları bir anlarını tutmaya bilir, bir an çok neşeli iken biraz sonra, sebepsiz bir şekilde kederli ve üzüntülü görülebilmektedirler. Mavi sever erkekler, sakindirler fakat kontrolsüzdürler. Sebebi ise genelde hayatlarını kazanmak zorunda olmalarıdır. Bu rengi seven erkekler ilhamla çalışmayı sevmektedirler, ilham gerektiren işlerde oldukça başarılıdırlar (Ustaoğlu, 2007).

Turuncu rengini seven kişiler cesur ve maceraperesttirler. Bu kişilere verimli ve üretken olduğunu hissettirmek gerekmektedir, yani yararlı kişiler olduklarını bilmek istemektedirler. Turuncu seven kişiler için tatmin duygusu oldukça önemlidir (İşıklı, 2012). Turuncu rengi seven kadınlar iyi bir dostturlar, sakin kişilerdir, asla kin tutmazlar. Bu rengi seven kadınlar, sıcakkanlıdırlar. Sinirlendikleri zaman seslerini yükseltmezler ve haklarını çok iyi savunmasını bilmektedirler.Bu rengi seven erkekler ise hoşgörülü kişilerdir ve sabırlıdırlar, eğer hoşlanmadıkları bir durum olursa hiçbir şekilde göz yummazlar. Çocuklarla çok iyi anlaşmaktadırlar, genelde herkesle iyi arkadaş olmalarına rağmen gerçek dostları az kişilerdir (Ustaoğlu, 2007).

Yeşil seven kişiler kendilerini denetleyebilen kişilerdir, yıkılmadan dimdik ayakta durabilen kişilerdir ve oldukça dayanıklıdırlar. Bu rengi seven kişiler anlaşılması kolay kimselerdir, katılımcı ve dengeli kişilerdir ayrıca dost canlısıdırlar. Etraflarındaki kişilere yardım etmeyi sevmektedirler ve şefkatli kişilerdir (Çağan, 2007). Yeşil rengini seven kadınlar hazır cevaplardır ve pratik zekalıdırlar. Bu yüzden her hangi bir laf dalaşında bu kişilerle baş etmek neredeyse imkansızdır, ayrıca imalı ve iğneli cevaplar vermekte üzerlerine yoktur. Yeşili seven erkekler, genelde düşüncesizdirler ve huzursuz kişilerdir. Başka insanlara fazlasıyla güvenmektedirler. Genellikle her şeyden memnun olmaktadırlar ve nerede sabah orada akşam diyen bir yapıları vardır (Çağan, 2005).

Mor seven kişiler duyarlı, hassas, inançları kuvvetli, ruhani, sezgisel ve araştıran kişilerdir. Etrafındaki insanlara son derece duyarlı kimselerdir. Bu rengi sevenler

yardım istemekten asla hoşlanmazlar ve kendi işlerini kendileri yapmak istemektedirler. Menekşe moru seven kişiler çekingen insanlardır, kendilerini ifade etmekte zorlanabilmektedirler(İşıklı, 2012).Mor rengini seven kadınlar, ihtişamı ve lüksü seven kişilerdir, serveti, konforu, görkemi, şöhreti ve mevki elde etmeyi arzulayan kişilerdir, Etraflarından sürekli beğenilmeyi ve bolca iltifat almayı oldukça sevmektedirler. Bu rengi seven erkekler ise kadınları gibi hayatı lüks ve pahalı yaşamayı sevmektedirler. Önlerine gelen herkesle arkadaş olmazlar, aristokrat fikirli kişilerdir ve genelde demokrasiyi kabul etmemektedirler. Gözleri her zaman yüksektedirler (Ustaoğlu, 2007).

Pembe rengi insanların davranışları ve karakterleri üzerinde en olumlu etki bırakan renktir. Pembe seven kişiler alçak gönüllüdürler, sevgi dolu, yumuşak, merhametli ve utangaç kişilerdir. Bu özelliklerinin altında kararlı ve inatçı bir kişilik yatmaktadır, ilginç tarafı ise risk almaktan korkmamaktadırlar. Pembe seven kişiler sadece ben demez, biz demektedirler, ayrıca etrafındaki sevdikleri insanlara hayır demekte zorluk çekmemektedirler (İşıklı, 2012). Pembe rengini seven kadınların en dikkat çekici özellikleri , her zaman neşeli olmalarıdır, mutlu kişilerdir. Çekingen olan, bu rengi seven kadınlar gereken yerde ciddi olmasını iyi bilmektedirler ve sorumluluklarını düzenli olarak yerine getirmektedirler. Ateşli ve coşkulu kavramları bu rengi sevenlere uzak kavramlardır (Çağan, 2005). Pembe renginin olumlu etkisi en karamsar ve kötü kişileri bile etkilemektedir, öyle ki suçlu kişilerin üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu gözlemlenmiştir. Ağır suçlar işlemiş kişilerin, kaldıkları hapishanenin bahçesi pembeye boyatılmış ve zamanla iç mekanın rengi de pembeye dönüştürülmüştür ve zamanla fark edilmiş ki hapishanedeki suçluların aralarındaki kavga ve dövüş olaylarında gözle görülür bir azalma fark edilmiştir (İşıklı, 2012).

Kahverengini seven kadınlar, pek göze çarpmayan, kendi hallerinde olan kişilerdir. Hayal güçleri geniş değildir fakat metodiktirler. Bu rengi seven kadınlar ev işinden hoşlanan ve şikayet etmeyen kişilerdir, hatta bu işi zevk alarak yaptıkları bile söylenebilir. Ayrıca kahverengini seven kadınlar pek zeki oldukları söylenemez. Kahverengiyi seven erkekler ise özgürlükten uzak, sade kişilerdir, fakat her şeyi görüp anlayan kuvvetli anlayışları ve iyi çalışan kafaları vardır. Bu rengi seven erkekler kimseden bir şey beklemezler, kendilerini oldukları gibi görürler ve süslü püslü şeylerden de hiç medet ummazlar (Ustaoğlu, 2007). Uzmanlara göre kahverengini seven ve tercih eden kişilerin, kuşkulardan uzak, emin, şüphesiz, tehlikesiz ve güvenli bir yer

arayışında olduğunu göstermektedir (Çağan, 2007). Yapılan bir araştırmada kahverengine boyalı olan duvarların bulunduğu ortamlarda insanların daha hızlı hareket ettiği saptanmıştır. Ayrıca Kansas Üniversitesinin, sanat müzesinde bir araştırma yapılmıştır. Halının altına elektronik bir sistem yerleştirilmiş ve duvarın renginin beyaz ve kahverengi olarak değişmesi sağlanmıştır. Duvarın renginin beyaza döndüğü zaman insanların müzede daha yavaş hareket ettiği ve daha uzun zaman geçirdiği, duvarın renginin kahverengiye döndüğünde zaman, insanların daha hızlı hareket ettiği ve daha kısa zaman geçirdikleri tespit edilmiştir (Ustaoğlu, 2012).

Siyah rengi sıklıkla erkekler tarafından tercik edilen bir renktir, bu rengi seven erkekler sert düşünceli ve sert yapılı kişilerdir. Sürekli karşısındaki insana nasihat etmektedirler, ayrıca biraz bile ön planda olsalar hemen insanların hayatlarını kontrol etmek isterler ve başka insanların hayatlarına burunlarını sokmayı çok severler (Ustaoğlu, 2007). Siyah rengini seven insanlar psikolojik olarak saklanmak veya bir şeyi saklamak için kullanmaktadırlar, aynı zamanda sık sık siyah giyen kişilerin özne yerinde olmak istemeyen, olaylarda pasif rol oynamak isteyen kişilerdir (Parlak, 2006).

Beyaz rengini seven kişiler iyi insanlardır, insancıllardır, sezgisel ve alçakgönüllüdürler. Bu rengi seven insanlar kendilerinden çok başkalarını düşünmektedirler, egoları sıfır denecek kadar azdır (Çağan, 2007). Beyazı seven kadınlar saf ve temiz kişilerdir, ayrıca alçakgönüllü, asil, nazik ve değer bilen kişilerdir. Bu rengi seven erkekler ise zalim ve soğukkanlı kişilerdir, fakat aynı zamanda cömerttirler. Başka insanlara yardım edebilmek için zamanlarını, paralarını ve gayretlerini esirgemezler. Bu kişilerin karakterleri oldukça esrarlı ve çelişkilidir (Ustaoğlu, 2007).

Renklerin davranışlar üzerindeki etkileri tablo 2.1.' de özetlenmiş hali ile görülmektedir.

Tablo 2.1. Renklerin Davranışlar Üzerine Etkileri

Kaynak: Çelik, 2014' den yararlanarak yapılmıştır

Renkler	Davranışlar Üzerine Etkileri
Kırmızı	Heyecanlandırır ve hareketlendirir. Dikkat çekici olduğu için tehlike hissi uyandırmaktadır.
Sarı	Olumlu bir etki bırakır. Neşelendirmekte ve zihni açmaktadır.
Mavi	Huzur verir ve sakinleştirir. Karar verme yetisini arttırmaktadır.
Yeşil	Dinlendirici ve rahatlatıcıdır. Canlılık ve güven vermektedir.
Turuncu	Canlılık ve enerji vermektedir.
Mor	Genellikle korku ve hüzün hissi vermektedir. Yaratıcılığı da harekete geçirmektedir.
Pembe	Neşe ve güven vermektedir
Kahverengi	Hızlandırıcı etkisi vardır. Çabuk hareket etmeyi sağlamaktadır.
Beyaz	Ferahlık ve huzur verir.
Siyah	Ciddiyet oluşturmaktadır.
Gri	Pratikliği arttırır ve otoriteyi sağlamaktadır.

Renklerin cinsiyet farklılığında kişilik özelliklerinin farklılık göstermesi yapılan çoğu araştırmalarda gözlemlenmiştir. Renklerin psikolojik etkilerinin en önemli faktörlerinden biride cinsiyet farklılığıdır.

Bu konudaki en büyük tartışma, cinsiyet ve renk ilişkisinde kişinin doğumu itibari ile kendisinde var olan, hormonal sebepler açısından bazı renklere olan eğiliminin kendiliğinden mi oluştuğu, yoksa toplumun renkleri cinsiyete göre mi ayırmasıdır. Sebebi tam olarak bilinmese de renklerin cinsiyet farklılığı çeşitli sektörlerde görülmektedir, bunun en iyi örneği satış mağazalarda görülmektedir. Sektörü ne olursa olsun genellikle kadınlara hitap eden mağazalarda, kırmızı, turuncu ve pembe gibi renkler göze çarpmaktadır, fakat erkeklere hitap eden mağazalarda ise bu renklere neredeyse hiç rastlanmamaktadır. Erkeklere hitap eden mağazalarda daha çok siyah, kahverengi, mavi rengi ve tonları göze çarpmaktadır.

Renklerden en çok etkilenenin kadınlar olduğu söylenmektedir ve bu bakış açısı aslında sektörleri etkilemektedir (İbili, 2018). Örneğin ev için mobilya satılan veya üretilen mağazalarda daha çok kadınların beğenisine yönelik renklerde mobilyalar sergilenmektedir. Renklerin cinsiyet üzerindeki tercihlerine ve etkilerine yönelik çeşitli birçok araştırma yapılmıştır. Bunlardan biri 193 emekli insan ile yapılan araştırmadır. Bu araştırmada cinsiyetler arasında renk tercihleri ile ilgili farklar araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda kadınlar kırmızı ve pembe renklerini aynı oranda, erkekler ise kırmızı rengini pembeye göre daha çok seçmişlerdir. Kadınlar mor ve siyah renklerini erkeklere oranla daha çok seçmişlerdir. Her iki tarafında en çok seçtiği renk ise mavidir (Silver, 1995). Yapılan başka bir araştırmada ise yaş ve cinsiyet üzerinden bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya katılan 842 kişinin yaşları 19 ile 90 arasında değişmektedir. 842 kişi yaşlı ve genç grup olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Genç grupta 232 kadın, 183 erkek, yaşlı grupta ise 270 kadın ve 157 erkek vardır. Bu iki gruba da kırmızı, sarı, mavi ve yeşil renkleri arasından tercih yapılması istenmiştir. Sonuç olarak her iki grup ve cinsiyet içinde en az tercih edilen renk sarı iken, en çok tercih edilen renk mavi olmuştur. Erkekler kadınlara göre daha çok sarı, daha az kırmızı rengini seçmişlerdir. Bu araştırmada yaş grubunun etkisi ise son derece yararlı olmuştur. İlerleyen yaş ile birlikte seçilen renkler mavi yerine yeşil ve kırmızı daha çok tercih edilmiştir (Dittmar, 2001). Cinsiyet farklılıklarının biyolojik temelinin olup olmadığı için bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada yaşları 18 ve 32 arasında değişmekte olan, 10 kız ve 10 erkekten oluşan toplam 20 kişilik bir grup vardır. Araştırmaya katılan kişilere renk çiftlerinden oluşan karşılaştırma görevi verilmiştir. Her renk çiftinin renk tonu, doygunluk ve parlaklık özellikleri bakımından farklılık göstermektedir. Sonuçta, kadınların düşük doygunlukta yüksek parlaklıkta renkleri tercih ettiği, erkeklerin ise yüksek doygunlukta ama düşük parlaklıkta renkleri tercih ettiği görülmüştür. Renk tonu tercihlerinin de cinsiyetler arasında farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Her doygunluk ve parlaklık seviyesi için, kadınların pembe ve lila renklerini tercih ettiği, fakat erkeklerin daha az tercih ettiği görülmektedir. Bu araştırmanın sonucunda yetişkinlerde renk tercihleri konusunda cinsiyet farklılıklarının olduğu görülmektedir (Hurlbert, 2003).

2.9. Bölüm Değerlendirmesi

Renkler, yeryüzünün oluşumundan itibaren dünyada hep var olmuşlardır. İlk insanla beraber keşfedilen renkler hayatın bir parçası ve anlamı olmuştur ve şimdi de hayatımızın bir parçasıdır.Rengin tarihi bu şekildedir diyemeyiz çünkü rengin tarihi aslında dünyanın var oluşu ile birlikte başlamaktadır fakat mağara dönemlerinde rengin keşfedilip kullanılması ile rengin belgeli bir tarihi başlamaktadır. Rengin keşfi ve kullanılmaya başlaması ile, insanlar renkleri belirli şeyleri tanımlamak, yönlendirmek ve sınıflandırmak için kullanmışlardır. Yunanlılar tapınaklarının bezemelerinde, düzenlerin parçalarını vurgulamak ve birbirinden ayırmak için kırmızı ve mavi renklerini kullanmışlardır (Roth, 2014). Mısırlılar, mabetlerinin tavanlarını ise kutsal doğruluk ve cennet için mavi rengini kullanmışlardır, mekanlarının zeminleri için de mor rengini kullanmışlardır (Mazlum, 2011). Zamanla insanlar doğadaki malzemeleri kullanarak renkleri elde etmeyi başarmışlardır, bölüm 2.3' de anlatılan, Mısırlıların lapis lazuli taşı ile mavi rengini elde etmesi gibi.

Renkler, bilim insanlarının dikkatini çekmesi ile araştırmalara başlanmış ve Newton sayesinde renk bilimi ortaya çıkmıştır. 19 yüzyılda, renklerin insanlar üzerindeki etkisine dair birçok şey yazılmıştır (Roth, 2014). Sadece Newton değil bölüm 2.4' te anlatıldığı gibi birçok bilimcinin, fizikçinin Newton sayesinde dikkatini çekmiş ve renkler üzerindeki araştırmalar genişlemiştir. Renklerin oluşumu ve görülmesi üzerine pek çok kuram öne sürülmüş, deneyler yapılmış ve kitaplar yazılmıştır.

Renklerin oluşumu her ne kadar ışıkla var olsa da rengin görülebilmesi için bir alıcıya ihtiyaç vardır. Bu alıcıda gözdür, dünyaya geldiğimiz ilk andan itibaren insanların gerçekleştirdiği ilk eylem görmektir. İnsanların gelişimleri boyunca birçok şeyi görerek öğrenmektedirler. Bölüm 2.5' de anlatıldığı gibi göz yapısı son derece karmaşıktır, insanların her saniye algıladığı ve gördüğü nesneler beyinde görüntüye dönüştürülene kadar bir sürü aşamalardan geçmektedir, fakat insanlar bu sürecin farkında bile değillerdir.

Görmenin yanı sıra renkli görmekte kendi içerisinde oldukça karışık ve bir sürü aşamadan geçmektedir. Bölüm 2.6' de anlatıldığı gibi renkli görme ilk olarak retinada başlamakta ve reseptörler sayesinde diğer aşamalara aktarılmaktadır. Bu aşamalar

sırasında ışığın etkisi asla göz ardı edilmemelidir, çünkü ışık olmadan renk asla var olamaz. Işığın etkisi görme olayında da son derece etkilidir, ışığın var oluşu ile nesneler algılanabilmektedir. Aslında ışık hem görmenin hem renk oluşumunun vazgeçilemez ortak noktasıdır.

Görmek ve psikolojide bir ikilidir aslında insanlar gördüklerini beyne aktarırken psikolojik olarak da olumlu yada olumsuz olarak etkilenmektedir. Psikoloji, bir ruhbilimidir (URL 33). Psikolojinin ilgilendiği çeşitli birçok alan vardır. İnsan psikolojisi de ilgilendikleri alanlardan biridir, insan psikolojisi apayrı bir alandır ve son derece zor, aynı zamanda da karmaşıktır. Belli başlı kuralları yoktur çünkü her insan, her düşünce, her tepki farklıdır, bu yüzden genellikle tedavileri de kişiden kişiye farklılık göstermektedir. İnsan psikolojisi farklılaşabildiği için renklerin psikolojik etkileri de kişiden kişiye değişebilmektedir, hatta renk tercihlerinde belli kişilik özellikleri vardır ve cinsiyet farklılığında da kişilik özellikleri değişmektedir. Tablo 2.2.' de renk tercihlerinin cinsiyet üzerindeki kişilik etkisi görülmektedir. Bu tablodaki cinsiyet üzerindeki kişilik etkileri genel etkilerdir, herhangi bir ırka ait değildir. Toplumsal olarak ise kültürel farklılıklar vardır, yaşadıkları ülke, inanışları, iklim koşulları ve coğrafi konumu renklerin anlamlarını değiştirebilmektedir.

Günümüzde, renkler artık daha önemli bir yerdedir. Özellikle mekan tasarımlarında renk seçimleri rastgele değil, etkisi düşünülerek seçilmekte, mekana istenilen enerjiyi vermek için dikkatle seçilmektedir.

Tablo 2.2. Renkler, Cinsiyet ve Kişilik

Kaynak: Bölüm 2.8.1.' deki kaynaklardan yararlanılarak yapılmıştır.

Renkler/Cinsiyet	Kadın	Erkek
Kırmızı	Hayat dolu, Heyecanlı, Azimli	Korkusuz, Zeki, Tehlikeli
Sarı	Dedikoducu, Yardımsever	Korkak, Megaloman
Mavi	Dengesiz, Derin Hisli	Sakin, Kontrolsüz
Turuncu	Sakin, İyi Dost, Sıcakkanlı	Sabırlı, Hoşgörülü, Göz Yummaz
Yeşil	Pratik zeka, Hazır cevap	Huzursuz, Düşüncesiz
Mor	Asil, Lüksü seven, Duyarlı, Hassas	Gözü Yüksekte, Lüksü seven, Duyarlı, Hassas
Pembe	Mutlu, Neşeli, Çekingen, Sorumlu	-
Kahverengi	Kendi Halinde, Metodik	Sade kişilik, Kuvvetli anlayış, Akıllı
Siyah	-	Sert düşünceli ve yapılı, Kontrolcü
Beyaz	Saf, Alçakgönüllü, Nazik	Zalim, Soğukkanlı, Cömert

Mesela Türkiye' de gelinler beyaz giyerken Hindistan' da gelinler kırmızı giymektedir. Siyah giyen katolik rahiplerinin aksine tibet lamaları safran sarısı giymektedirler, eski Çin’ de ise sarı renkli kıyafetleri sadece imparatorlar giyebilmekteydi (Holtzschue, 2009). Yangın çıkış kapıları ve kaçış yerleri genellikle yeşildir, bunun sebebi böyle bir durum sırasında insanlar telaşlanacağı için yeşil rengini kullanarak o anki stresi azaltmak ve insanları sakinleştirmektir (İşıklı, 2012).

Renklerin psikolojik etkileri olduğu aslında daha ilk çağlardan itibaren kendini göstermektedir. Eski zamanlarda insanlar renkleri büyü amaçlı kullanmaktaydılar, aynı zamanda tapınma sırasında gösteriş amaçlı, düşmanlarına korku salma amacı ile kullanılmaktaydılar. Günümüzde de insanlar renkleri bu tarz durumlar için kullanmaktadır.

BÖLÜM 3. MEKANDA RENK VE KÜLTÜR

Mekanlar insanların gün içerisinde uzun veya kısa zaman geçirdikleri açık veya kapalı alanlardır. Özellikle kapalı mekanlarda zaman geçirilirken insanlar olumlu veya olumsuz duygulara kapılmaktadırlar, bunun sebebi ise renklerdir. Bu bölümde mekanın ne olduğu, mekanda renklerin insanları nasıl etkilediği ve renklerin farklı kültürlerde neden farklı anlamlar taşıdığı anlatılacaktır.

3.1. Mekan ve Tanımı

Mekan, insanların gün içerisinde uzun vakitler geçirdiği kapalı veya açık olarak tanımlanabilecek alanlardır. Mekan sözlük anlamı ile tanımlanırsa; bulunulan yer, ev, yurt, uzay, yer ve gök anlamlarında kullanılmaktadır (Ayber, 2012). Aslında mekanlar, yaşanan ve tecrübe edilen bir olgudur, çünkü mekanlar renk ile görülür, ses yankısı ile işitilir, yüzey ve dokusuyla dokunulabilir ve koku ile birliktede duyularımıza etki eder, böylelikle beynimizde bu şekilde tanımlanır.

Mekanlar şimdiye kadar birkaç farklı şekilde tanımlanmıştır. Bunlardan ilki; devamlı olarak karşılıklı etkileşimde bulunulan, mimari tasarımda çeşitli boyutlara bağlı olarak oluşturulan en küçük mimari bütündür, farklı bir şekilde söylenirse, yapay bir çevredir (Kıran, 1986). Başka bir tanım ile; mekan insanların içinde hareket edebileceği ve aynı zamanda eylemde bulunabileceği düzlem elemanlarının bir araya gelmesiyle oluşan veya üç boyutlu kütlelerin oyulmasıyla elde edilen kavramdır (Aydınlı, 1986). Mekanlar genel olarak tanımlanırsa; çeşitli etkinliklere ve eylemlere hizmet etmek için, etkinliklerin ve eylemlerin gereklerine uygun olarak tasarlanmış ve çeşitli elemanların farklı şekillerde bir araya gelmesiyle oluşmuş boşluklar düzeni olarak tanımlanabilmektedir (Ural, 1995).

Mekanların oluşumu insanların ilk zamandan beri ihtiyaç duyduğu barınma ve içgüdüsel olarak korunma isteği ile ortaya çıkmıştır. İnsanlar bu içgüdü ile birlikte yaşadıkları alanları sınırlamak, çevrelemek ve doğadan korunma isteği ile birlikte mekan oluşumları başlamıştır (Alici, 2019).

Mekan mimarlık açısından son derece önemli bir kavramdır, çünkü mekan olmadan mimari bir eserden bahsetmek söz konusu değildir. Mimarlık sözlüğünde

mekan; bireyi çevresinden belli bir ölçüde ayıran ve bünyesinde çeşitli eylemlerin yapılabilmesine olanak sağlayan bir boşluktur (Hasol, 1990). Aynı zamanda mekan mimarlık, iç mimarlık ve peyzaj mimarlığı gibi mesleklerin içeriğini oluşturmaktadır ve mimari ürünlerin vazgeçilmezidir.

Mekanlar kendi içerisinde özelliklerine göre sınıflandırılmaktadır. Bunlar; doğal, yapay, karma, ve fiziksel olarak ayrılmaktadır. Doğal mekan yeryüzü, ağaçlar ve gökyüzünün oluşturduğu mekanlardır, yapay mekanlar insanların yaptığı tavan, duvar, zemin, kolon ve kirişten oluşan mekanlardır. Karma mekan ise mimari ve kentsel mekanlardır. Fiziksel mekanlar beş duyu organı veya birkaçı ile algılanabilen mekanlardır, bu mekanlarda iç ve dış mekan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç mekan duvarlar ve tavan ile kapatılıp sınırlandırılan mekanlardır, dış mekan ise sınırlandırılmış alanın dışında kalan alandır. İç ve dış mekan en sık karşılaşılan sınıflandırmadır, ünlü mimar Frank Lloyd Wright' a göre iç mekân bir gerçeklik, plan özgürlüğü ve odaların sürekliliğidir, dış mekân ise iç düzenlemelerin bir sonucu, evin bahçe içine projeksiyonu, doğaya güvenme, samimi, doğal ve genelliklede yerel malzemelerin kullanılmasıdır (Alici, 2019, Ayber, 2012).

Christian Norberg Schulz ise sınıflandırma yaparken beş farklı şekilde yapmıştır. Sıralaması aşağıdaki gibidir (Alici, 2019, Alakuş, 2009).

- Pragmatik (Pragmatic) Mekan: Kişiyi doğa ile bir araya getirip bütünleştiren, insanı doğal organik çevresine getirerek davranışları belirleyen mekandır.
- Algısal (Perceptual) Mekan: Kişi tarafından mekanın anlık olarak algılanması ile, kişinin beyninde mekanın anlık ve ilk oluşmuş halidir.
- Varoluşsal (Existential) Mekan: Kişinin duyu organları ile algıladığı ve mekanı anı, ilişki ve beklentiler ile bütünleştiren, bu yolla da sürekli biçimlenen ve yenilenen mekanlardır.
- Bilişsel (Conitive) Mekan: Mekanın anlık algılanmasında önce, duyularla algılanıp akılda oluşan esas mekanlardır.
- Soyut (Abstract) Mekan: Bu mekanlar dört duvar ile tanımlanmış, mekanın kendi dışındaki her şeyden bağımsız olarak soyutlanmış halidir.

3.2. Mekan ve Renk İlişkisi

Renkler insan hayatında önemli bir yere sahiptir ve kişiler üzerindeki etkileri oldukça açıktır. Renklerin önemi mekanlarda daha da ön plana çıkmaktadır, çünkü mekanlarda kişilerin maruz kaldığı ve dikkatlerini çektiği ilk şey renklerdir. Mekanlarda tercih edilen renkler kişilerde olumlu veya olumsuz duygulara sebep olabilmektedir, bunun için renk seçimleri dikkatli yapılmalıdır. Doğru renk seçiminin bir diğer önemi ise mekandaki kişilerin eylemlerini daha rahat ve istekli şekilde gerçekleştirmelerini sağlamaktır. En önemli ve ilk amaç ise kişiler üzerinde duygusal etki bırakmaktır. Mekan her ne kadar doğru planlansa da renk açısından yetersiz ve donuk kaldığı taktirde mekan doğru algılanmayabilir, hatta istenilmeyen duygulara sebep olabilmektedir. Mekanda renk seçimi ile birlikte ışıkta önemlidir, renk ışığa göre farklılık göstermektedir. Bu yüzden ışık kaynağı tercih edilirken işleve uygun olacak şekilde tercih yapılmalıdır. Renkler etkilerini mekanda kullanılan malzemelerin dokusu, formu ve ışık kaynağı ile birlikte etkisini göstermektedir. Bazı renkler mekanlarda özdeşleşirler ve etraflarını etkilerler ve mekanlar, yoğun olarak kullandıkları renkler ile anılırlar, mesela Kızıl Meydan ve Turing sarısı gibi isimler ortaya çıkmıştır.

Renk iç mekanda daha da önem kazanmaktadır ve etkileri belirginleşmektedir. Dış mekanlarda da renk kullanılmaktadır ve önemlidir fakat, dış mekanda renkten önce form gelmektedir, çünkü doğanın zaten kendine özgü rengi vardır. Mekanlarda birden çok renk düzenlemeleri kullanılmaktadır. Bu düzenleme yapılırken mekanın işlevi, yeri, yapısı, büyüklüğü ve kullanıcı kimliği göz önünde bulundurulmalıdır. İşte bu durumda tasarımcının rolü oldukça büyüktür. Renkler kullanılan diğer renkler ile birlikte ve mekandaki kullanım yeri ile de etkisini göstermektedir. Mekan ve renk ilişkisinde en önemli olay uyumluluk ve zıtlıktır. Eğer mekanda renkler birbiri ile uyumlu olursa o zaman mekandaki kişiler kendilerini güvende hissetmektedir ve aynı zamanda renkler birbirini dengelediği için, mekandaki etkiyi güçlendirmektedir. Eğer mekanda zıt renkler kullanılırsa o zaman mekan vurucu bir etki oluşmakta ve ilgiyi o noktaya çekmektedir, çünkü zıt renkler bir araya geldiği zaman birbirlerinin şiddetini arttırıcı etkiye sahiptirler (Alici, 2019, Özsavaş, 2015, Reekie, 1972).

Renkler, mekanlara dar-geniş, alçak- yüksek, büyük-küçük ve yakın-uzak gibi etkiler hissettirmektedir, bunun için mekan ölçülerini iyi bilmek gerekmektedir, mesela mekanlarda renklerin yakınlık ve uzaklık etkileri birbirinden farklıdır. Mekanda yakınlık hissi veren renkler turuncu, kırmızı ve sarı renkleridir, yeşil ve mavi renkler daha az yakınlık hissi oluşturmaktadır. Açık değerli renkler, mekanda daha önde ve büyük algılanmaktadır (Alici, 2019). Bu tarz psikolojik etkilerden dolayı mekanın işlevinin ne olacağı bilmekte son derece önemlidir, çünkü bir konut için renk seçenekleri oldukça fazladır, fakat ofis ve hastane için renk seçenekleri daha azdır, bu mekanlarda parlak ve doygun renklerin kullanılmaması daha iyidir. Çünkü canlı bir kırmızı renkli odada yatan bir hastanın, kendisini rahatsız hissetmesi mümkündür, fakat bunu yerine kırmızı renginin restoran veya fastfood mekanlarında kullanılması daha etkili olacaktır. Kırmızı hem iştahı açıp yemeğe teşvik edecektir hem de mekanda müşteri sirkülasyonunu hızlandıracaktır (Özsırkıntı, 2009).

Mekanda psikolojik etkiler açısından dikkat edilirken görsel estetikte unutulmamalıdır ve mekanın bütünlüğü de dikkate alınmalıdır. Bu açıdan mekanlarda renk armonisi de önemlidir. Renkler birbiri ile kullanıldıkları zaman birbirlerini etki altına alırlar ve uyumluluk- uyumsuzluk durumu ortaya çıkar. Her renk ile armoni sağlanabilir, bunu için denge, uyum ve bütünlük göz önünde bulundurulmalıdır. Doğru seçimler yapabilmek için renk kartları kullanılabilir ve aynı zamanda renk türlerini araştırıp bilmek gerekmektedir.

Renk armonisi kendi içinde renklerin ilişkilerine göre yediye ayrılmaktadır ve aşağıdaki şekildedir.

- **Tek renk ve tonları uyumu:** Tek renk ve tonları ön plandadır. Tercih edilen rengin açık ve koyu miktarı ile mekan oluşturulur. Renk dengeli kullanıldığı taktir mekanda sakin ve yalın bir görüntü oluşturulabilir, eğer denge doğru kurulmaz ise o zaman estetik olarak zayıf kalacaktır. Şekil 3.1' de grinin tonları ile oluşturulan bir salon görülmektedir.

Şekil 3.1. Salonda Tek Renk Uyumu
E.T. : 01.09.2019
URL 34

- **İki renk ve tonları uyumu:** Bu armoni daha hareketli mekanlarda kullanılır. İki renk ile oluşturulur ve ayrıca iki rengin birbirine karışımı ile oluşan ara renkler ile de oluşturulur.
- **Çoklu renk ve tonları uyumu:** İkiden fazla rengin ve bunların karışımı ile elde edilen renkler ile yapılmış armonidir. Burada kullanılan renkler birbirine karıştırılarak ara renkler elde edilir ve bu sayede uyumsuz renklerin birbiri ile kullanılabilmesi mümkün kılınmaktadır.
- **Yakın renk ve tonları uyumu:** İki ana renk ve bunların karışımı olan ara renk ile yapılan armonidir. Örneğin; kırmızı-sarı-turuncu ya da kırmızı-mavi-mor gibi.
- **Sıcak renkler-soğuk renkler ve tonları uyumu:** Bu uyum yakın renk armonisi kapsamına girmektedir. Kırmızı-sarı-turuncu ve bunlardan oluşan diğer renkler, sıcak renkler armonisidir. Mavi-yeşil-mor ve bunların karışımı ile elde edilen renklerde soğuk renkler armonisi grubunu oluşturmaktadır. Bu armoni türleri yakın renklerden oluştuğu için gözde herhangi bir rahatsızlık oluşturmamaktadır. Şekil 3.2' de hem sıcak renkler hem de soğuk renkler grubuna örnek gösterilmektedir.

Şekil 3.2. Sıcak ve Soğuk Renkler Armonisi

E.T. : 01.09.2019

Kaynak: Nedim Alici, 2019, S: 131

- **Uzak renkler uyumu:** Birbirinden uzak olan renklerden oluşmaktadır. Bu armoni üç ana renk veya üç ara renk ile yapılmaktadır ve dört farklı şekilde kullanılabilir. Oda şu şekildedir; Ana renkler; kırmızı-mavi-sarı. Ara renkler; mor-yeşil-turuncu. Kırmızıya dönük turuncu-sarıya dönük yeşil-maviye dönük mor. Sarıya dönük turuncu-maviye dönük yeşil-kırmızıya dönük mor.
- **Zıt renkler (Tamamlayıcı renkler) uyumu:** Zıt renklerle yapılan armonilerdir. Bir diğer adıda tamamlayıcı renkler armonisidir. Bu tür renklerin kullanımı zordur, o yüzden daha uyumlu olabilmeleri için gri renk kullanılarak doymuşlukları azaltılır. Bu yolla ile birlikte parlak ve canlı olan renklerdeki çarpıcı etki daha yumuşak ve uyumlu hale getirilir. Şekil 3.3'de mavi ve turuncu rengi ile zıtlık oluşturulmuştur (Alici, 2019).

Şekil 3.3. Zıt Renkler Uyumu
E.T. :01.09.2019
URL 35

3.3. Mekanda Renk Kullanımı ve Etkileri

Mekanlar insanlar için tasarlanmaktadır, bu yüzden mekanda kullanıcı kimliği ve mekanın işlevi çok önemlidir. Mekanlar kişiler üzerinde birtakım mesajlar ve etkiler bırakmaktadır. Kullanıcıları olumlu yada olumsuz etkilemektedir. Bruno Zevi durumu şu şekilde özetlemiştir; 'Mekan; biz istesek de istemesek de bizi etkiler ve benliğimize hükmeder.”. Görsellik insan algısında oldukça önemlidir. Mekanda insanların görsel olarak ilk algıladıkları şey renklerdir ve insanlar renklerinde sayesinde mekan ve mekandaki nesnelerle psikolojik olarak bir etkileşime girmektedirler, insanların mekanlardaki psikolojik etkilerini belirleyen üç faktör vardır, bunlar; renkler, boyutlar ve temel ihtiyaçlardır (Alici 2019). Mekanlarda kullanılan renkler insanların zihinsel aktivitesini ve hareketlerini etkilemektedir, bu etkilemedeki bir diğer etkende ışıktır, çünkü ışık yoğunluğu ile renklerin verimliliği azalmakta yada çoğalmaktadır (Özer, 1974).

Renkler mekanların kimliğini oluşturmasında en büyük yardımcıdır. Mekanın işlevi ve kullanıcı kimliği belirlendikten sonra mekanında yapısı göz önünde

bulundurularak renk seçimleri yapılabilir. Mesela çocuklar için tasarlanan bir mekan daha dinamik, hareketli ve eğlenceli olmalıdır. Aynı şekilde iş yerleri de tasarlanırken genel olarak daha ciddi, sessiz, sakin ortamlar elde edilmelidir. Fakat iş yerleri ve çocuklar için olan mekanların hangi şekilde hizmet vereceği düşünülmelidir. Eğer çocuk için okulsa renk seçimleri farklı, eğlence oyun merkezi ise renk seçimleri farklı olmalıdır. Aynı şey iş yerler içinde geçerlidir, iş yerinin hangi alanda hizmet verdiği göz önüne alınarak tercihler yapılmalıdır. Kurumsal bir firma ile tasarım ofisi veya reklam ajansı firmaların renk seçimleri farklı olmalıdır.

Mekanlarda kullanılan her rengin, her mekanda etkileri değişebilmektedir. Mesela kırmızı rengi mekana heyecan ve enerji katmaktadır. İştah açıcı özellinden dolayı sıklıkla restoranlarda kullanılmaktadır, iştah açıcı özelliğinin yanı sıra mekanda tüketimi ve hızlı sirkülasyonu da sağlamaktadır. Bu renk tasarım veya yaratıcılık gerektiren firmalarda kullanılabilir. Şekil 3.4' de ofiste kırmızı renginin örnek kullanımı görülmektedir. Kalp atışını hızlandırdığı için hastanelerin kardiyoloji bölümlerinde pek tercih edilmez, dikkat dağıtıcı olduğu içinde okulların derslik alanlarında pek tercih edilmemektedir daha çok spor salonu veya etkinlik alanlarında kullanılmaktadır.

Şekil 3.4. Ofiste Kırmızı Renginin Kullanımı

E.T. : 11.07.2019

URL 36

Sarı rengi mekanlarda mutluluk ve pozitiflik sağlayan bir renktir, restoranlarda kullanıldığında kişiler daha sabırla beklerler, sadece boya olarak değil mobilyalarda da

kullanılabilir. Şekil 3.5' de restoranda nasıl kullanılması gerektiğine dair örnek görülmektedir. Bu renk aynı zamanda geçiciliğinde rengidir. Yoğun sarı kullanımı kişilerin ortamdan çabuk ayrılmasını sağlayacaktır, bu yüzden ofislerde çalışanların nerede az vakit geçirilmesi isteniyorsa, mesela mutfak o zaman sarı rengi tercih edilebilir. Sarı rengi ayrıca çocukların daha rahat iletişim kurabilmesini sağlamaktadır, bu sebepten dolayı çok yoğun olmadan çocuklar ile ilgili mekanlarda kullanılabilir. Pozitiflik ve mutluluk rengi olan sarı yeni doğan bebeklere iyi gelmemektedir, bebekleri ağlattığı gözlemlenmiştir. Sarının açık tonları zihin geliştirdiği için çalışma odalarında da kullanılabilir (Sarıtepe, 2017, Poore, 1994, URL 37).

Şekil 3.5. Restoranda Sarı Renkli Mobilya Kullanımı
E.T. : 10.07.2019
URL 38

Mavi rengi mekanlarda huzur, sessizlik ve sakinlik sağlamaktadır, fakat iştah kapatıcı özelliğinden dolayı restoranların iç mekanlarında kullanılması önerilmemektedir. Ofislerde rahatlıkla kullanılabilecek bir renktir çalışanların sabırla çalışmasını sağlar bir yanda da dinlenmelerini sağlamaktadır. Hastanelerde de sakinleştirici etkisi vardır, tansiyon düşürür, yatan hasta katlarında kullanılabilir. Bu renk aynı zamanda kaliteli uyku sağlamaktadır, bunun için yatak odalarında tercih edilebilir, fakat mavi renginin yoğun kullanımı kabus görmeye sebep olabilmektedir. Özellikle ergenlik döneminde çocukları rahatlattığı ve daha rahat iletişim kurabildiği gözlemlenmiştir (Poore, 1994).

Yeşil renginin mekanlardaki etkileri mavi rengi ile benzerlik gösterebilmektedir. Bu renk kişilere sağlıklı ortam hissi vermektedir, bu yüzden restoranlarda tercih edilebilir, aynı zamanda bu rengin yavaşlatma etkisi vardır (Erdem, 2017). Kişiyi ortamda belli bir süre tutmayı sağlamaktadır. Bu rengin ayrıca güven duygusu vardır, o yüzden logolarda sıklıkla tercih edilmektedir, özellikle banka logolarında sıklıkla rastlanmaktadır. Düşünmeyi gerektiren ofislerde tercih edilebilir çünkü düşünce gücünü ve yaratıcılığı harekete geçirmektedir, mesela toplantı odalarında bu rengin kullanımı etkili olacaktır (Aliyazıcıoğlu, 2012). Şekil 3.6' da toplantı odasında yeşil renginin kullanımı görülmektedir.

Şekil 3.6. Toplantı Odasında Yeşil Renginin Kullanımı
E.T. : 11.07.2019
URL 39

Turuncu rengi kırmızı renginin tonu olduğu için, mekana kırmızı gibi enerji, dinamiklik ve neşe katmaktadır. Mekanda hareketlilik sağlar ve yönlendirici etkisi vardır. Bu renk özellikle bebeklerde ve çocuklarda çok etkilidir, çocukların daha rahat paylaşımda bulunmalarını ve kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktadır, bunu için çocukların eğlence ve oyun mekanlarında tercih edilebilir.

Mor rengi mekanlar için biraz riskli bir renktir, çünkü kişilerde nevrotik duyguları açığa çıkarttığı gözlenmiştir. Bu sebepten dolayı daha çok psikologların kliniklerinde tercih edilmektedir. Fakat bu rengin tonlarını kullanarak mekanlardaki nevrotik duyguları açığa çıkarma özelliği önlenebilir. Para ile ilişkili bir renk olduğu için genelde bekleme alanlarında kullanılır, insanların mekanı terk etmesi

zorlaşmaktadır. Şekil 3.7' de mor rengini bekleme alanları için örnek kullanımı görülmektedir (Poore, 1994, Özlen, 2014).

Şekil 3.7. Mor Renginin Bekleme Alanı İçin Örnek Kullanımı
E.T. : 11.07.2019
URL 40

Kahverenginin mekanlarda hızlandırıcı etkisi bulunmaktadır. Kansas Üniversitesinin, sanat müzesinde yaptığı bir araştırmada duvarlar renk değiştirebilen bir sistemle donatılmış ve ilk olarak beyaz rengine çevrilmiştir, gelen ziyaretçilerin mekanda daha ağır hareket ettiği, kahverengiye boyandığı zaman ise ziyaretçilerin mekanda hızlandığı ve kısa sürede mekanı terk ettiği gözlemlenmiş. Bu renk toprak rengi olduğu için açı renkleri kullanıldığı zaman ortam daha samimi olmakta ve kişilerin ortamı terk etme olasılığı daha az bulunmaktadır (Ustaoğlu, 2012).

Pembe rengi genellikle kız rengi olarak da bilinse mekana son derece mutluluk ve huzur vermektedir. Ayrıca bu renk yatak odalarında tercih edilebilir, çünkü kişilerin daha hızlı uykuya geçmesine sebep olmaktadır (URL 41, Aliyazıcıoğlu, 2012). Siyah rengi mekanlarda kullanılırken en dikkat edilmesi gereken renktir. Yoğunluğu doğru ayarlanmadığı taktirde, son derece boğucu ve çekilmez bir ortam olabilmektedir. Siyah ortamda ciddiyeti ve otoriteyi sağlamaktadır, kişiler istemsiz olarak ciddileşmektedir. Bu yüzden ofis ortamlarında kullanılabilir. Bu renk kullanılırken mutlaka bir renkler birlikte kullanılmalı ve boğucu etkisinden kurtarılmalıdır.

Beyaz rengi belki de bütün mekanlarda sıklıkla tercih edilen bir renktir, çünkü hem diğer renklerle uyumu kolaydır, hem de her mekanda temizlik hissi oluşturmaktadır, fakat bu rengin fazla kullanımı kişiyi huzursuz etmektedir, bu yüzden hastanelerde genellikle kişiler huzursuz ve tedirgin olmaktadır. Bu rengin en büyük etkisi mekanı olduğundan geniş gösterdiği için insanlarda ferahlık hissi oluşturmaktadır. Bu renk istikrarı sağlar ve dinlendirir, bu yüzden ofislerde de kullanılabilir. Şekil 3.8' de beyaz renginin ofiste örnek kullanımı görülmektedir (İbili, 2018, Poore, 1994).

Şekil 3.8. Beyaz Renginin Ofiste Kullanımı
E.T. : 11.07.2019
URL 42

Gri rengi mekanda doğru kullanıldığı zaman son derece etkili bir renktir. Tamamlayıcı bir renk olarak tercih edilebilir. Düşünmeyi engelleyen bir renktir, bu yüzden iş yerlerinde pek kullanılmaz, daha çok resmi kurumlarda kullanılmaktadır.Doğru renklerle kombini ile her mekanda kullanılabilir. Örneğin yeşil veya kırmızı ile kullanılabilir (URL 43, URL 44).

Renklerin mekanda kullanımı her mekanda, her yapıda aynı etkiyi oluşturmamaktadır. Renkler seçilirken uygulanacakları yüzeye göre de tercih yapılmalıdır. Örneğin çok dar bir mekanda duvarların siyah olması kişide boğucu bir etki oluşturacaktır, fakat bu dar mekanda sadece zeminde veya tavanda kullanıldığında etkisi azaltılarak kullanılır hale getirilebilir. Bu yüzden mekanın büyüklüğü- küçüklüğü

ve yapısı dikkate alınarak tercihler yapılmalıdır, bu işlemde de tasarımcılara oldukça büyük rol düşmektedir. Mekandaki özellikle iç mekandaki en önemli üç öğe; duvar, tavan ve zemindir, mekandaki nesnelerin ve mobilyaların renginden önce bu üç öğe düşünülmelidir. Bu üç öğenin de aynı renge boyanması mekanda algıyı oldukça zayıflatmaktadır, bu yüzden bu öğeler arasında bir renk dengesi ve uyumu kurulmalıdır, bunlarla birlikte mekandaki mobilyalar, objeler ve kullanılacak kumaşlar da dikkate alınarak bir bütün haline getirilmelidir. Mekanda üç öğenin işlevinin ne olduğu bilinirse, o zaman daha doğru renk tercihleri yapılabilir. İlk öğe olan duvarlar mekanı sarmaktadır ve yönlendirici bir etkisi vardır, burada kullanılacak renkler mekanı alçak, yüksek ve kasvetli gösterebilir. Mekandaki renk kullanımında en önemli öğe aslında duvarlardır (Alici, 2019, Erdem, 2017). Zemin insanlar için güven açısından önemlidir, çünkü sağlam zemine basmak isterler, bunun için koyu bir renk tercih edilerek sağlamlık hissi oluşturulabilir. Zeminlerin aynı zamanda yönlendirme etkisi vardır; giriş- çıkış, yukarı çıkma- inme gibi, bu sebepten dolayı mümkün olduğunca zemin rengi duvardan farklı seçilmelidir (Özdemir, 2005, Erdem, 2017). Şekil 3.9.' da zeminde açık ve koyu renk kullanımına örnek görülmektedir.

Şekil 3.9. Zeminde Açık ve Koyu Renk Kullanıma Örnek
Kaynak: Nedim Alici, 2019, S:193

Tavanlar insanlarda korunma duygusunu hissettirmektedir, buradaki renk seçiminde tavanın alçaklığı ve yüksekliği çok önemlidir, çünkü yüksek tavanlı yerlerde kişiler tavanı pek hissetmeye bilirler, fakat tavanın alçak olması renk seçiminin önemi arttırmaktadır. Eğer tavan alçak ise soğuk renkler tercih edilerek mesela mavi rengi gibi mekan daha yüksek gösterilebilir, eğer tavan fazla yüksekse o zamanda sıcak renkler tercih edilerek mesela kırmızı rengi gibi mekan daha alçak gösterilebilir (Özsavaş, 2015). Şekil 3.10' da sıcak ve soğuk renklerin tavandaki örnek kullanımı görülmektedir.

Şekil 3.10. Sıcak ve Soğuk Renklerin Tavanda Örnek Kullanımı
Kaynak: Nilay Özsavaş, 2015, S: 453

Mekanda kullanılan her rengin etkisi kullanıldığı yüzeye göre değişmektedir. Tablo 3.1' de renklerin hangi öğede hangi etkiyi oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 3.1. Renklerin Mekan Öğelerine Göre Etkileri

Kaynak: Nedim Alici, 2019, S: 195

Renkler/Kullanılan Yer	Döşeme	Duvar	Tavan
Kırmızı	Kudretli, İfadeli	Huzursuz Edici	Kasvetli, Rahatsız Edici
Sarı	Huzursuz Edici, Zayıf	Tahrik Edici	Heyecan Verici, Aydınlatıcı
Mavi	Davetkar	Uzaklaştırıcı	Manevi Koruyucu, Hayal Verici
Yeşil	Sakinleştirici	Çevreleyici	Koruyucu
Turuncu	Hareketli	Sıcak	Basık, Tahrik Edici
Mor	Kararsızlık	Aşağılayıcı	Bunaltıcı
Pembe	Nazik, Hassa, Duygulu	Hastalık	Uçucu, Saydam
Kahverengi	Sağlam	Durağan	Sıkıntı Verici, Basık
Beyaz	Dokunma Yabancılığı	Genişletici, Rahatlatıcı	Hafif, Boş ve Yükseltici
Siyah	Düşündürücü	Huzursuz, Sakin	Ezici, Yükleyici

Renkler kullanıldığı mekanda bütünlük sağlamakta ve çeşitlilik kazandırmaktadır, ayrıca mekanın şeklini ve oranını da etkiler. Mesela bir mekandaki yatay ve dikey elemanlar renklerle belirginleştiği taktirde mekanda darlık yada genişlik etki oluşacaktır. Zıt renklerin kullanıldığı bir mekanda yatay çizgilerin kullanımı genişlik duygusunu, dikey çizgilerin ise yükseklik duygusunu tetiklediği gözlemlenmiştir.Renkler ayrıca mekanın ölçeğinin de ortaya çıkartarak mekanda ağırlık, hafiflik duygularını oluşturmaktadır. Mekanda sıcak renkler kullanıldığında, mekanın küçük ve samimi, ses oranının yüksek, dokusunun yumuşak, işlevin aktif ve dışa dönük, harcanan fiziksel gücün daha az ve mekanda geçirilen sürenin kısa algılanmasını sağlanmaktadır, fakat mekanda soğuk renkler kullanıldığında yukarıda sayılan etkilerim tam tersi duygular sağlanmaktadır (Alici, 2019).

Renklerin bu psikolojik etkilerden söz edilirken, her kişide aynı etkiyi oluşturacağı söylenemez. Normalde sevdiği bir renge o gün olumlu cevap vermeyebilir, yada normalde sevmediği bir renge daha olumlu tepki verebilir. Kişinin çok sevdiği rengin bir mekanda kullanımı onu rahatsız edebilir, yada hoşlanmadığı rengi bir mekanda görüp o renkle ilgili daha olumlu duygulara kapılabilir. Bu durum kişinin psikolojisi ile alakalı olabilir, o gün kendini iyi hissetmiyor olabilir, fiziksel olarak iyi değildir ve doğal olarak tepkileri değişebilmektedir.

3.4. Kültür

Kültür bir toplumun yaşam biçimi, değerleri ve örf-adetleridir, her toplum kendi kültürü oluşturmaktadır ve hepsi özgür kültüre sahiptirler. Kültür yüzyıllar boyunca oluşan ve gelişen bir kavramdır (Alici, 2019).

Kültür kelimesinin kökeni Latinceden gelmektedir. Özen anlamına gelen colere kelimesinden türeyerek culture halini almıştır, culture Latincede tarım anlamına gelmektedir (Hançerlioğlu, 2000).Kültür kelimesinin tanımlanması sözlüklerde geniş bir yer almıştır. Türk Dil Kurumuna göre kültür; **t**arihsel, toplumsal gelişme süreci içinde oluşturulan bütün özdeksel ve tinsel değerler ile bunları oluşturmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü tanımlaması yapılmaktadır. Ayrıca, bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü, muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimidir.Budunbilim Terimleri Sözlüğünde ise kültürün tanımı; bir halkın ya da bir toplumun özdeksel ve tinsel alanlarda oluşturduğu ürünlerin tümü olarak tanımlanmıştır. Ayrıca kültür, yiyecek, giyecek, barınak, korunak gibi temel gereksemelerin elde edilebilmesi için kullanılan her türlü araç gereç; uygulanan teknikler; düşünceler, beceriler, inançlar, geleneksel, dinsel, toplumsal, politik düzen ve kurumlar; düşünce, duyuş, tutum, davranış ve yaşama biçimlerinin topu olarak tanımlanmaktadır (Ahundzade, 2014).

Kültür oldukça geniş bir kavramdır, kültür denildiği zaman akla sadece örf-adet,töre gelmemelidir, çünkü kültür bir toplumun bütünüdür. Kültür son derece zengin bir kavramdır ve içerisinde bir toplumun; yiyecek-içecek, müzik, resim, sinema, mimari, giyim ve inançlarını kapsamaktadır. Her toplumun kültürü kendilerine göre şekillendiği için bazı durumlar kültürler arası farklılık gösterebilmektedir, mesela vücut dili, kelime anlamları ve renk gibi. Şekil 3.11' de görülen zafer işareti Türkiye' de barış ve zafer anlamında kullanılırken, Avustralya' da ağır küfür anlamına gelmektedir (Turgut, 2015).

Şekil 3.11. Zafer İşareti
E.T. : 02.09.2019
URL 45

Vücut dilinin bile farklılık gösterdiği kültürlerde, renklerin de anlamları değişmektedir. Toplumlar kültürlerini oluştururken, yaşam tarzları ve farklı etkenlerden dolayı renklere farklı anlamlar yüklemişlerdir.

3.4.1. Kültür ve Renk

Toplumlar kendi kültürlerini yüzyıllar boyunca oluşturmuşlar ve geliştirmişlerdir. Kültür içerisinde her şeyi barındırdığı için, toplumlar yaşam şekillerine ve mimarilerine kültürlerini yansıtmışlardır. Her kültür kendi özgürlüğüne sahiptir (Michel, 1995) ve tarih boyunca her toplumun kendi bakış açısı olduğu için kültürler arası farklılık göstermiştir (Ayber, 2012). Kültürden kültüre mimarlık algısında farklılıklar olmuş, her kültür kendi mekan anlayışını ortaya koymuştur (Giddens, 2001). Bu durum renkler içinde söz konusudur. Her toplum kendi kültürüne göre günümüzde de geçerli olan, renklere farklı anlamlar yüklemişlerdir. Siyah rengi batı ülkelerinde ölümün ve yasın rengidir cenazelerinde siyah rengi kullanılır, fakat Çin ve Japonya' da beyaz ölümün ve yasın rengidir (Çekinmez, 2011, Feisner, 2006). Genellikle çoğu ülkelerde gelinler beyaz giyinmektedir, çünkü masumluğu simgelemektedir, Hindistan' da ise kırmızı rengi masumluğun ve doğurganlığın rengi olduğu için gelinler kırmızı giyinmektedir, Japonya' da ise evlenmek isteyen kadınlar kırmızı giyinmektedir (Mazlum, 2011). Bu örnekler dışında diğer birçok renginde anlamları farklılık

göstermektedir. Tablo 3.2' de Renklerin diğer ülkelerdeki anlamları ve çağrışımları görülmektedir.

Tablo 3.2. Renklerin Farklı Kültürlerdeki Anlamları ve Çağrışımları
Kaynak: Vural Çekinmez, 2011, Nuh Akçakaya, 2017, S: 89

Renkler/ Ülke	Güney Asya Ülkeleri	Ortadoğu Ülkeleri	Uzakdoğu Ülkeleri	ABD, Avrupa
Kırmızı	Güç, Saflık, Doğurganlık	Kötülük, Tehlike Erkek	Din, Bolluk, İyi Şans, Kutlama	Tehlike, Asalet
Sarı	Başarı, Kutsallık	Yas, Utanç Kadın	Hayat, Cesaret, İtibar, Kraliyet	Uyarma, Korkaklık
Mavi	-	Erdemlik	Günlük Hayat Utanç, Cennet, Kız Çocuğu	Yiğitlik, Tatlılık, Sakinlik, Özgürlük ve Barış
Yeşil	Zenginlik, Refahlık, İslam	Verimlilik, Güç İslam	Gençlik, Sonsuz Yaşam, Onur ve Güzellik	Emniyet, Güven Ekşi, Suçluluk
Turuncu	Alçakgönüllülük, Fedakarlık	-	Aşk Mutluluk, Sağlık	-
Mor	Üzgünlük	İnanç	Zenginlik İmtiyaz	Cesaret Asker
Beyaz	Ölüm, Temizlik	Sevinç	Kutsal, Saflık, Ölüm ve Yas	Saflık. Tarafsızlık
Siyah	Dokunulmazlık	Toprak, Bereket Yeniden Doğuş	Kötü Şans Bilinmezlik ve Kışın rengi	Felaket, Hastalık, Düşman, Kötülük
Gri	Ucuzluk	-	Yaşlılık, Olgunluk ve Ucuzluk	Pahalılık

İlk uygarlıkların oluşumundan beri, renkler önemli bir nokta olmuşlardır. Antik dönemden beri kendilerini renklerle ifade etmişlerdir. Renkleri kullanarak sınıflandırma, ayrım veya kişilik yükleme gibi durumlarda kullanmışlardır. Bazı uygarlıklar renkleri tanrılarla bütünleştirmiştir ve mekanlarında bu durumu yansıtmışlardır. Her toplumda renkler öncelik olarak cinsiyet üzerinde ayrım yaparak kullanılmıştır, çoğu uygarlıkta pembe rengi kadınlar için, mavi rengi ise erkekler için tercih edilmiştir (Akçakaya, 2017). Özellikle bazı uygarlıklar renkleri oldukça yoğun kullanmışlardır, mesela Mısır tarihinde kadınlar için sarı, erkekler için kırmızı rengi kullanılmıştır. Güneş için sarıyı, doğa için yeşili, cennet ve doğruluk için maviyi ve zeminlerinde ise mor rengini kullanmışlardır. Bu anlamlar Mısırlılar' ın mekanlarında yansımıştır, mabetlerinde tavanları maviye, zemini ise doğanın sonsuzluğu için yeşili ve

maviyi kullanmışlardır (Muradoğlu, 1992). Yunanlılar renkleri diğer ülkelerden esinlenerek kullanmışlardır. Ticaretle uğraşan Yunanlılar diğer ülkelerle ilişkileri olduğu için o ülkelerde renk kullanımlarını görmüşlerdir. Genellikle canlı ve parlak renkleri kullanmışlardır. Akropolis' te bulunan kadın figürlü mermerlerin hafif şekilde kırmızı, sarı ve yeşil rengine boyandığı görülmüştür (Daldal, 2000). Yunan tapınaklarında ise ilk başta bulunan kalıntılardan yola çıkarak beyaz mermer olduğu düşünülmüştür, fakat daha sonra açığa çıkarılan kalıntılarda kırmızı ve mavi renginin izine rastlanmıştır, bu renkler özellikle tapınaktaki parçaları birbirinden ayırmak ve vurgulamak için kullanılmıştır. Beyaz mermer düşüncesi ise bu kalıntıların güneşe maruz kaldığı için renklerinin solduğu ortaya çıkmıştır (Roth, 2014). Sarı rengi Yunanlılarda güneş tanrısının rengidir, çünkü güneşin renklerinden etkilenmişlerdir (Öztürk, 2015). Roma imparatorluğunda ise mor rengi tanrılar ile ilişkilendirilmiştir ve Roma imparatorluğunun simgesi olmuştur (Mazlum, 2011).

Kültürlerdeki renk farklılıkların sebepleri her kültürün farklı düşünce yapısından kaynaklanmaktadır. Farklı düşünce sebeplerinin en önemlisi her kültürün kendine özgü inanış şekillerinin olmasıdır. Her kültürün renk anlamlarının oluşumunun temelinde inanış ve o kültürde yaşayan insanların algısı yatmaktadır. Örneğin Hıristiyanlıkta kırmızı rengi İsa' nın rengidir, çünkü İsa' nın kanı ve şehitliktir, bununla birlikte yeşil rengi de Hıristiyanlıkta önemlidir. Bu iki rengin bir araya gelmesi Noel' in simgesidir. Kiliselerde yeşil renkli kıyafetler giyilir, bu renk umudu ve sonsuz hayatı temsil etmektedir. Kırmızı giyen kardinaller ise papanın askerleri olduğunun simgesidir (Alici, 2019). Hindistan'da bekar kızlara sarı renkli kıyafetler giydirilmektedir, çünkü inanışlarına göre evlenene kadar genç kızlar kötü ruhlardan korunmaktadırlar (Topbasan, 2018). Türklerde renklerin temeli de inanışa dayanmaktadır. Türkler İslamiyet' i kabul etmeden önce Şamanist inancına sahiplerdi. Ülgen' e inanlar onun hayatındaki renkleri benimsemişlerdir, sarı rengi Türkler için merkezin rengidir. İnanışa göre Ülgen' in tahtı ve sarayı sarıydı, devlette merkez kabul edildiği için sarı rengi bu anlama sahip olmuştur. Beyaz rengi de cennet, ululuk ve adalet anlamlarında kullanılmıştır, çünkü Şaman dualarında Ülgen parlak hakan olarak ifade edilmiştir. Cennet olarak anlamlandırılması ise tufandan sonra insan Ülgen insan yaratmak istemiştir, fakat kardeşi Erlik ondan önce davrandı kardeşinden bir parça insan yarattığı çiçekten çaldı. Ülgen' de kardeşine darıldı ve beddua etti. Ülgen kardeşine senin kavmin

kara olsun ben kavmim ak olsun diyerek beddua etti, böylelikle ak yani beyaz cennet olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yeşil rengi de Ülgen' in yedi oğlundan biri olan Yaşil ile anılmıştır. Yaşil hem koruyucu ruh hem de bitkilerin büyümesinde görevliydi. Bu yüzden doğayla bütünleştirilmiştir (Genç, 2009). Çin' de sarı rengi merkez olarak kullanmışlardır, çünkü her yıl Gobi Çölü'nden fırtınaların getirdiği lösle toprağı ile örtülen Kuzey Çin vadilerinin toprağı sarı renklidir, ayrıca bu merkez krallığa hükmeden imparatorun rengiydi (Öztürk, 2015). Bir diğer sebep ise toplumlardaki baskıcı yönetimle de ilişkili olabilir, kadınların önemsenmediği toplumlarda dikkat çekici olmamaları gerekmektedir, bu yüzden siyah ve tonları giyinilmektedir. Bu durumu da toplum zamanla kanıksadığı için, ileride toplumun kültürü haline gelmiştir (Erarslan, 2015). Toplumların kendi içerisinde kabul gördüğü durumlarda olabilmektedir. Çin kültüründe yeşil şapka giyen erkekler karısı tarafından aldatılmış erkeklerdir. Hatta Amerikalı bir firma Hong Kong' da bir reklam afişi yayınlamışlardır. Afişte erkeğin yeşil şapka giymesi yüzünden reklam kaldırılmak zorunda kalınmıştır (Zeynalov, 2008). Hıristiyanlarda sarı rengi pek sevilmez çünkü Roma' da fahişelerin rengidir, aynı zamanda övüncünde rengi olduğu için bu renge tepki oluşmuştur ve çekemezlik, kıskançlık anlamlarını kazanmıştır. Kültür aynı zamanda coğrafi konum ve iklim koşullarıyla da değişmektedir, psikolojik olarak etkilenmektedirler. Psikolog E. R. Jaensch' nin yaptığı bir araştırmada güneş ışığı alan ülkelerin kırmızı, sarı ve turuncu gibi parlak sıcak renkleri, Güneş ışığı almayan ülkelerde ise mavi ve gri gibi donuk ve cansız renkleri tercih ettiği görülmüştür (Çekinmez, 2011). Fakat sıcak iklim bölgelerinde yaşayan kişilerin mimarilerinde sıcak renkler kullandığı, soğuk iklim bölgelerinde yaşanların mimarilerinde sıcak renkler kullandığı gözlemlenmiştir. Amerika' da iklim sebebi ile pastel renkleri tercih edilmektedir (Ayber, 2012, Kıran, 1986). İskandinav ülkeleri uzun süre kışın etkisinde kaldığı için, sarı, beyaz ve mavi renklerini tercih ederler. Miami' de ise sürekli sıcak ve güneşli havanın oluşunda dolayı gri rengi gibi soğuk renkler tercih edilmektedir (Çekinmez, 2011). Araplar genellikle beyaz giyinmektedirler, çünkü aşırı sıcaktan dolayı beyazın yansıtıcı özelliğini kullanarak sıcaktan korunmaktır. Coğrafi konum gereği insanlar renkleri kullanarak önlem almışladır. Türkiye' nin Ege bölgesinde akrep yoğunluğu fazladır, bu yüzden insanlar evlerinin kapı- pencerelerini veya duvarlarını maviye boyamaktadır. Akrep ve sürüngen cinsleri mavi rengini ateş olarak algıladıkları için bu renkten uzak

durmaktadırlar. Ortadoğu' da evlerin kapıları da maviye boyanmaktadır, çünkü mavinin kötü ruhların eve girmesini engellediğine inanılmaktadır. Araplarda mavi sevmezler, çünkü meftun oldukları kadınların göz rengi mavi olduğu için düşman sayılmaktadır (Topbasan, 2018). Çin' de ilk olarak beş renk kullanılmıştır. Bu renkler; kırmızı, sarı, beyaz, yeşil ve siyahtır. Bu renkleri doğa ve kendi kullandıkları malzemelerden esinlenerek kullanmışlardır, yani toprak, ahşap, su, metal ve ateştir (Öztürk, 2015).Çoğu kültürde koruyucu olduğuna inanılan nazar boncuğunun da rengi mavidir, mavi olmasının sebebi her kültürün inancına dayanmaktadır. Türklerde mavi olmasının sebebi kökenini mavi boncuk kelimesinden gelmesidir, eski inanışa göre Albıs' ın korktuğu şeydir ve bu yüzden koruyuculuğuna inanılmaktadır. Kültürlerdeki sınıf farkında da renkler kullanılmıştır, üste kesim olan insanlar alt kesimlerden farklılık oluşturmak için daha farklı renkler tercih etmişlerdir. Bu kesimlere özel renkler bile üretilmiştir. Yapılan araştırmalarda işçi sınıfının basit renkler, eğitimli kişilerin mat renkler tercih ettiği gözlemlenmiştir. Eğitimin bile renk farklılığının sebeplerinden biri olduğu düşünülmektedir (Çekinmez, 2011).

Renklerin anlamlarının farklılık göstermesi, kültürlerin mimarilerine de yansımaktadır. Yukarıda anlatıldığı gibi Mısırlıların ibadethanelerinin tavanları mavi, zeminleri yeşildi. Hindistan' da evlerde kırmızı, mavi ve turuncu renkleri kullanılmaktadır. Mısırlılarda ise sarı rengi göze çarpmaktadır. Japonlar evlerinde pastel renkler tercih etmektedirler. Çinliler ise tek renk baskın olarak, diğer renkleri yardımcı olarak kullanmışlardır. Japonlarda da iki renk kullanılmış biri baskın, diğeri ise baskın rengi yumuşatacak şekilde kullanmışlardır.

Bu yüzden mekanlar tasarlanırken hangi kültüre hitap ettiği de dikkate alınmalıdır. Mekanda kullanılacak renk o kültürde olumsuz bir anlama sahip ise mekanda kullanımı pek hoş karşılanmayabilir.

Kültürler her zaman değişim ve gelişim içerisindedir, renkler her kültürde var olmuştur ve kendi düşünce yapıları, inanışları, iklim koşulları, coğrafi sebepleri, toplum gelenekleri ve yönetim şekilleri ile beraber renklere birçok anlam yüklemişlerdir. İlk olarak doğadaki renklerin dikkatlerini çekmesi ile başlamıştır, fakat her kültür bunu inanışları ile beraber farklı yorumlamışlardır. Örneğin gökkuşağını gören insanlar, bu olayı hayal güçlerini kullanarak hikayelerle anlatamaya ve açıklamaya çalışmışlardır.

Renklerin kültürel olarak anlamlar kazanması bir dizi etkene bağlı olarak gerçekleşmektedir (Öztürk, 2015). Renklerin kültür farklıları ile ilgili fazla kaynak bulunmamaktadır, fakat bu farklılığının en büyük ve etkili olan sebebi yukarıda anlatıldığı üzere kültürlerin inanış biçimi ve o kültürdeki insanların algılama ve bakış açısı ile ilgilidir.

3.5. Bölüm Değerlendirmesi

Mekanlar farklı işlevlere olanak sağlayan kapalı veya açık mekanlardır. İlk olarak korunma duygusuyla ortaya çıkan mekanlar, insanların gününün çoğunu geçirdiği ortamlardır. Mekanlar işlevlerine göre isimler almaktadır. Bu mekanlar; restoran, ofis, hastane, okul, banka ve alış-veriş merkezleridir. Bu mekanlara giriş yapıldığında görsel olarak ilk dikkat çeken şey renklerdir ve psikolojik olarak etkilemektedir. Bu yüzden mekanda doğru renk seçimi yapmak oldukça önemlidir. Renk seçimi yaparken mekanın işlevi, mekanın konumu, büyüklüğü, yapının formu ve kullanıcı kimliği dikkate alınarak yapılmalıdır. Renkler her ülkede kullanılan bir kavramdır. Her ülkenin kendine özgü bir kültürü vardır, bu kültürler yüzyıllar boyunca gelişerek oluşmuştur. Ülkelerin kendilerine göre kültürleri olduğu için yemek, dil, din, mimari olarak farklılık gösterebilmektedir. Bunlara yaşam tarzı, inanışları, coğrafi konumları, iklim koşulları ve yönetim şekilleri etki edebilmektedir. Bu duruma bağlı olarak renkler de kültürler arası farklılık gösteren bir kavramdır. Toplumlar yukarıdaki söylenen nedenlerden dolayı renklere kendi anlamlarını yüklemişlerdir.

BÖLÜM 4. SONUÇ

Renkler, Dünya' nın varoluşundan itibaren, günümüze kadar insanlara eşlik etmiştir. İnsanlık tarihi boyunca renkler, ülke, din ve bayrak gibi birçok şeyi temsil etmek amacıyla kullanılmıştır. Renkler her zaman insanların hayatında olmuştur, zamanla renkler bilim insanlarının dikkatini çekmiş ve renklerin oluşumu üzerine birçok araştırmalar ve deneyler yapılmıştır. Günümüzde de bu araştırmalar halen konuşulmakta ve tartışılmaktadır. Renklerin psikolojik etkileri, günümüzde son derece tartışılan ve kimi insanların inandığı, kimi insanların inanmadığı bir konudur. Yapılan bu çalışmada ilk olarak rengin ne olduğu ve doğada nasıl oluştuğu, rengin tarihi ve bilimi, daha sonra bilim adamları tarafından ortaya atılan kuramlar anlatılmıştır.

Renkler, öncelikle göz ile algılanan bir kavramdır ve ardından beyne iletilmektedir. Beyne iletildiği sırada farklı dalga boylarına sahip olduklarından dolayı renk çeşitleri görülmekte ve aynı sebepten dolayı etkileri farklı olmaktadır. Renklerin etkileri kişiler üzerinde farklılık gösterebilmektedir, bunun en büyük sebebi ise insan psikolojisi ve karakteridir. Renklerin etkileri, cinsiyet açısından da farklılık gösterebilmektedir, bu konu üzerine birçok deney yapılmıştır, bölüm 2.8.1.' de yapılan deneyler anlatılmıştır. Kadınlar ve erkekler aynı göz ve beyin yapısına sahip olsalar da, kadın ve erkek psikolojisinin farklılığından dolayı etkilerde farklılık göstermektedir. Bu etkiler insanların yaşadıkları ülkeye, örf ve adete hatta iklim koşullarına göre değişiklik göstermektedir. İnsan üzerinde bile değişiklik gösteren renkler, kültürler arası bile değişiklik göstermektedir. Her renk her ülkede aynı anlama sahip değildir. Kültürler yüzyıllar boyunca oluşan ve gelişen bir kavramdır, her toplum kendi kültürünü oluşturmakta özgürdür. Bu yüzden kültür denilince dil, din, yemek, mimari, sanat, renk ve toplum kuralları farklılık gösterebilmektedir. Renklerin kültürlerde farklı anlamlara sahip oluşunun temel sebebi tamamen dini inanışlarından kaynaklanmaktadır, ardından o insanların zihin yapısı ve algılayış biçimi ile ilgilidir.

Mekanlar, eylemlerin gerçekleştirildiği açık-kapalı alanlardır. Mekanlar eylemlere göre işlev kazanmaktadır ve okul, ofis veya hastane gibi isimler almaktadırlar. Mekanı oluşturan üç temel öğe zemin, duvar ve tavandır. Bu üçlünün bir araya gelmesi ile iç mekanlar oluşmaktadır. Malzeme seçiminden sonra devreye iç mekan için en önemli olan renkler devreye girmektedir. İç mekan için renk seçimi

yapılırken dikkat edilmelidir, mekanın konumuna, formuna, kullanıcı kimliğine ve işlevine dikkat edilmeli, ona göre seçimler yapılmalıdır. Renk seçimleri yapılırken kullanılacağı yüzey ve yüzeyin malzemesi de dikkate alınmalıdır, çünkü kullanıldığı yüzeye göre psikolojik etkileri değişmektedir. Zeminlerde kullanılan renkler sağlamlık duygusunu harekete geçirmektedir, mesela zeminde kullanılan koyu renkler kullanıcılara daha sağlam olduğunu düşündürmektedir. Mekanlardaki duvarlar kişinin korunma duygusunu tetiklemektedir. Bunun için duvarlarda sıcak ve soğuk renkler kullanılarak korunma duygusu sağlanabilir. Renklerin etkileri, rengin tonuna, doygunluğuna göre de değişiklik gösterebilmektedir. Neredeyse her rengin tamamen doymuş hali genellikle baskıcı ve olumsuz bir etki oluşturabilmektedir.

Renkler aslında görsel bir dildir, günlük yaşamda da sıkça kullanılan bir dildir. Mesela kırmızı günlük yaşantıda trafik ışıklarında dur anlamına gelmektedir. Elektrik panellerinde sarı tehlikeli anlamı taşımaktadır. Renkler yukarıda anlatıldığı üzere belli sebeplerden dolayı kültürler arasında farklı anlamla taşımaktadırlar, bu yüzden bazı kültürlerde olumlu anlam içeren renkler, bir diğer kültürde olumsuz anlam taşıyabilmektedir. Bu durum mimarilerine de yansımaktadır. Yeşil rengi İslam dini için kutsal bir renktir, genellikle camilerde zemin halılarında kullanılmaktadır. Kiliselerde ise mavi ve yeşil rengi öne plana çıkmaktadır. Özellikle tavan işlemelerinde figürlerin kıyafetlerinde mavi rengi göze çarpmaktadır. Hindistan' da ise sarı rengi tapınaklarında ve ibadet yerlerinde kullanılmaktadır. Yani renklerin kültürlere göre kullanımı da farklılık gösterebilmektedir.

Gün içerisinde iş, okul, hastane veya kafe olsun, insanlar zamanlarının çoğunu kapalı mekanlarda geçirmektedir. İnsanların 4 duvar olarak adlandırdığı bu mekanlarda, maruz kaldıkları ilk şey renklerdir. Bu yüzden renkler son derece önemli bir konudur. Bazı kişiler farkında olmasa da bulundukları mekandan çabuk sıkılmaktadır, kimi ise uzun vakit geçirerek ayrılmamaktadır, kimileri olumsuz duygulara kapılır, kimileri ise gittikleri yerde son derece neşeli olur. İşte bu durumların ve duyguların sebebi çoğu kişi farkında olmasa da renklerdir. Renklerin psikolojik etkilerini desteklemek için farklı düşünülebilir. Şöyle ki ;

renklerin insan hayatında olmadığı varsayılsa, her yer, her şey siyah-beyaz olsa, aynı eski renksiz televizyonlar gibi, işte o zaman renklerin önemi ve etkileri daha iyi anlaşılabilir (Erarslan, 2015).

Bu çalışmaya göre renkler ışık ile birlikte var olan fiziksel bir oluşumdur, farklı dalga boylarında sahip oldukları için renk ayrımları ortaya çıkmaktadır. Renk ilk olarak göz ile algılanmaktadır ve mekanlarda da ilk algılanan kavramdır. Renk algılamasından sonra insan psikolojisi devreye girdiği için kişilerde sakinleştiren, heyecanlandıran, rahatlatan ve huzursuzlaştıran etkiler bırakmaktadırlar. Mekan tasarımına oldukça büyük değer katan bir kavramdır ve mekandaki kullanımı psikolojik açıdan önemlidir. Kültürler arası farklılığından dolayı mekanlar da kullanımı değişmektedir. Bu yüzden mekan tasarımlarında mekanın hangi kültüre hizmet vereceği de dikkate alınmalıdır, doğru mekanda doğru renk tercihleri yapılmalıdır.

Bu çalışma sırasında araştırmalar yapılırken mümkün olduğunca bilimsel kaynaklar kullanılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada bir sonraki araştırma konusu, belirli mekanlardaki etkileri olabilir. Tek bir mekan ele alınıp mesela okul gibi, her rengin bu mekanda nasıl kullanılması gerektiği ve kullanıcı kimliği üzerindeki etkileri ele alınabilir veya yine tek bir mekan üzerinden her rengin birbiri ile kullanımı ve bunun sonucundaki etkileri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

AHMETOĞLU, Ü., Soyut Dışavurumculukta Anlam ve Renk Zenginliği, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2011.

AHUNDZADE, E., Sosyo Kültürel Değişim Kapsamında İç Mekanda Renk Kullanımı ve Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Güzel Sanatlar Enstitüsü 2014.

AKÇAKAYA, N., Renklerin Sosyolojisi: Renklerin Toplumsal Mahiyeti Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2017.

ALAKUŞ, Y. Z., Renk Olgusu ve Günümüz Mimarisindeki Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2009.

ALBAYRAK, K. (2008). Milli Dinlerde Renk Fenomeni. Dergi Park Dergisi, 8(1). E.T. :11.04.2019. https://dergipark.org.tr/cuilah/issue/4174/55017

ALİCİ, N., İç Mekanda Renk ve Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2019.

ALİYAZICIOĞLU, S., Farklı Renk ve Işık Kombinasyonlarıyla Düzenlenmiş Yaşama Mekanlarının İnsanlar Üzerindeki Psikolojik ve Fizyolojik Etkilerinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, Muğla, 2012.

ALİYE, Z. (2007). Oluşumundaki Biçimlere Göre Amblemler. E.T. : 10.06.2019. http://www.sanalkurs.net/olusumundaki-bicimlere-gore-amblemler-bolum-6 1478.html.

ALTUNER, İ. (2014). Renkler Üzerine Düşünceler. Dergi Park Dergisi, 4(1). E.T. :10.01.2019. https://dergipark.org.tr/beytulhikme/issue/3486/47409

AMBROSE G. ve HARRİS P. (2013). Yaratıcı Tasarımın Temelleri, (Çevirenler: Adnan Tepecik ve Murat Devrim Atılgan), İstanbul: Literatür Yayınları.

ARDIÇ, A. (2018). Goethe ve Wittgenstein' ın Renkler Kuramı. E.T. :11.06.2018 https://dusunbil.com/goethe-ve-wittgensteinin-renkler-kurami/

ARNHEİM, R. (1974). Art and Visual Perception, Berkeley: University of California Press.

ATALAYER, F. (1978). Mimari ve Renk. Konya: KDMMA Yayıncılık.

AVCI, S. (2014). Bilimsel Renk Bilgisinin Resim Sanatındaki Yansımaları. Dergi Park Dergisi, cilt(11). E.T. :11.04.2019. https://dergipark.org.tr/yedi/issue/21844/234854

AYBER, U., Mekan Kimlik İlişkisinde Işık ve Renk Faktörlerinin Psikolojik ve Sosyolojik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2012.

AYDINLI, S., Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1986.

CHİJİİİWA, H. (1989). Color Harmony, Massachusetts: Rockport Publication.

ÇAĞAN, M. (2005). Sizin Renkleriniz. İstanbul: Birharf Yayınları.

ÇAĞAN, M. (2007). Rengi Rengine Dünya Telaşında İnsan Olmak- II. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

ÇEKİNMEZ, V. (2011). Farklı Kültürlerde Renklerin Anlamları. T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi.

ÇİTOĞLU, S., 1945 Yılı Sonrası Afişlerdeki Renklerin Psikolojik Boyutları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2008.

DALDAL, A., Mimaride Renk Olgusu, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2000.

DEMİREL, G., Görme Kaybı Olan Bireylerde Görmeye Bağlı Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011.

DERİN, A. (2010). Renklerin Satış ve Pazarlamaya Etkisi- Renkler ve Anlamları. E.T. :10.06.2019. http://www.makalemarketi.com/is-dunyasi/pazarlama/995-renkler-veanlamlari-renklerin-satis-ve-pazarlamaya etkisi.html

DİTTMAR, M. (2001). Changing color preferences with ageing: a comparative study on younger and older native germans aged 19-90 years. Gerontology, 47, 219-226.

DURMAZ, Ö., Hızlı Tüketim Ürünlerinde Ambalaj Tasarımda Çağrışımsal Öğrenme İle renk Kararları, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir, 2009.

ERARSLAN, K., Renklerin Kişi ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2015.

ERDEM, N., Restoranların Tasarımında Aydınlatma ve Renk, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2017.

FEISNER, E. A., (2006). Colour Studies, London; Laurence King Publishing.

GENÇ, R. (2009). Türk İnanışları İle Milli Geleneklerinde Renkler Ve Sarı Kırmızı Yeşil, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi. Atatürk Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

GEZER, H., (2008), Mekân ve Mekânın Algılanması, Mimarlıkta Malzeme, 2008/1, ss.33-42.

GİDDENS, A., (2001). Sociology, Fourth Edition, Oxford UK: Blackwell Publishers Ltd., Polity Press.

GİLL, M. (2006). Color Harmony Logos. Singapore: Rockport Publishers.

GOETHE, J. W. (2013). Renk Öğretisi. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

GÖLER, S., Biçim, Renk, Malzeme, Doku ve Işığın Mekan Algısına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2009.

HALSE, A. O. (1968). The Use of Color Interiors. New York: Mc Graw Hill.

HANÇERLİOĞLU, O., (2000). Felsefe Sözlüğü (12. b.). İstanbul: Remzi Kitapevi.

HASOL, D., (1990). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

HOLTZSCHUE, L. (2009). Rengi Anlamak Tasarımcılar İçin Kılavuz Kitap. Akdenizli, F. (Çev). İzmir: Duvar Yayınları.

HUMPHREY, N., & PORTER, T., MİKELLİDES, B. (Ed.). (1976). The Color Currency of Nature, New York: Macmilan Co. Inc.

HURLBERT, A. (2003). Color vision: primary visual cortex dispatch shows its influence. Current Biology, 13(7), 270-2.

IRMAK, S., EMİROĞLU, F., & GÖKHAN, N. (1972). Fizyoloji. Özel duyular: görme. İstanbul: Sermet Matbaası.

IŞIK, A. (2017). Hangi Renk Nasıl Elde Edilir. E.T. :10.12.2018. https://abdullahabdurrahman.wordpress.com/2017/12/10/hangi-renk-nasil-elde-edilir-alintidir/

İBİLİ, Ş. G., Sağlık Yapılarında İç Mekan Tasarımına Yönelik Renk Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, T.C. KTO Karatay Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2018.

İŞIKLI, S., Grafik Tasarımda Logo ve Amblemin Sektörlere Göre Renk Algısı, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012.

İZGÖREN, A. Ş. (2006). Dikkat Vücudunuz Konuşuyor. Ankara: Elma Yayınevi.

KAİSER, P. K.,& BOYNTON, R. M. (1996). Human Color Vision. Washington, D. C.: Optical Society of America.

KARAKOÇ, O., Sinema'da Renk Olgusu ''Ölümsüz'', Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2008.

KARYAĞDI, N., Renklerin Duygusal Etkileri; Fovizm ve Ekspresyonizm, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016.

KETENCİ, H. F., & BİLGİLİ, C. (2006). Görsel İletişim ve Grafik Tasarım. İstanbul: Beta Basım A.Ş..

KIRAN, A., Rengin Psikolojik Etkilerinin İncelenmesi ve Deneysel Psikoloji Yöntemi ile Ülkemiz İçin 18-25 Yaş Üzerinde Renk Tercihlerinin Saptanması, Doktora Tezi, Yıldız Aydınlı, 1986= Aydınlı, S. "Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model", (Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 1986.

KORKMAZHAN, D. (2010). Logo Tasarımında Renklerin Anlamları. E.T. :10.06.2012, http://www.joyolog.com/logo-tasariminda-renklerin-anlamlari.html

KÜÇÜK, G. (2017). İç Tasarımda Renklerin Kullanımı ve Mutluluk. E.T. :11.06.2018. https://dusunbil.com/ic-tasarimda-renklerin-kullanimi-ve-mutluluk/

MAZLUM, Ö. (2011). Rengin Kültürel Çağrışımları. Dergi Park Dergisi, cilt(31). E.T. :10.01.2019. https://dergipark.org.tr/dpusbe/issue/4773/65707

MEMİŞ, Ö. H., Renk Algısının Algısal Organizasyonunun Bireysel Farklılıklar Metodu İle Değerlendirilmesi ve Renk Algısında Cinsiyet Farklılıkları, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.

MİCHEL, L., (1995). Light: The Shape of Space -Designing with Space and Light, New York, John Wiley & Sons, Inc.

MUHAMMET, E., Kültür Bakanlığınca Yayınlanan ‘’Tiyatro’’ Afiş Tasarımında; boşluk Kavramında Renk İlişkilerinin Grafiksel Yönden İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.

MURADOĞLU, M., Yapı Fiziği Açısından Renk Olgusunun Konut İç ve Dış Mekanlarında Malzeme Seçimine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1992.

NUHOĞLU, R., Rengin Tüketici Satın Alma Davranışlarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006.

ÖZDEMİR, T., Renk Kavramı ve Konut İç Mekanında Tasarıma Etkileri, Sanatta Yeterlilik Tezi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilim Enstitüsü, İstanbul, 2005.

ÖZER, B., (1974). Estetik’in Anlamı, Kapsamı ve Günümüzdeki Yeri, Yapı Dergisi, Sayı:7, İstanbul; Yem Yayınları.

ÖZLEN, G., Görsel Kimlik Tasarımında Logo ve Amblem Kullanımının Sektörlere Göre Renk Algısı, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya, 2014.

ÖZLÜ, C. İ., Görme Engellilerde Optik Yolakların Difüzyon Tensör Manyetik Rezonans Görüntüleme ile Değerlendirilmesi, Uzmanlık Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2008.

ÖZSAVAŞ, N., (2016). İç Mekan Tasarımında Renk Algısı, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, Kasım/Aralık, 2016, Cilt: 9, Sayı: 18, s. 453.

ÖZSAVAŞ, N., Renk: Bir Değerlendirme Ölçütü Olarak İç Mekan Tasarımındaki Önemi ve Bir Ders İçeriği Önerisi, Sanatta Yeterlik Tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir, 2015.

ÖZSIRKINTI, H., 20. Yüzyıl Mimarisinde Form ve Renk Kavramlarının Mekana Etkisinin Mimari Akımlar Çerçevesinde Analizi, Sanatta Yeterlilik Tezi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2009.

ÖZTÜRK, Ş., Türk Kültüründe Renk Kavramı ve Renklerin Maddi Kültür Unsurlarına Yansıması, Doktora Tezi, T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2015.

PARLAK, H. (2006). Temel Grafik- Tasarım Bilgisi. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

PARRAMON, J. M. (1994). Resimde Renk ve Uygulanışı, İstanbul: Remzi Kitapevi.

PİLİCİ, A., Tarihsel Süreçte Sembolden İkona: Logo, Sanatta Yeterlilik Tezi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.

POORE, J. (1994). Interior color by design. Mashachusetts: Rockport Publishers Ink.

REEKİE, R. F. (1972). Design in the Built Environment, Edward Arnold Publishers, Londra.

RENK, (2007). Grafik ve Fotoğraf Renk, Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

ROTH, L. M. (2014). Mimarlığın Öyküsü, İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.

SARICA, C., Yapılı Çevrede Renk Algısı: Ampirik Bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2011.

SARITEPE, S. (2017). Renkler ve İştah. E.T. 10.07.2019. https://www.doktortakvimi.com/blog/renkler-ve-istah

SEÇKİN, Y., & SAVACI, A. (2000). Goethenin Yaşamsal Dialektiğinin Renksel ve Formsal Morfolojisine Bir Yaklaşım. Arredamento Mimarlık Dergisi. 56-58.

Silver, N. C., & Ferrante, R. (1995). Sex differences in color preferences among an elderly sample. Percept Mot. Skills, 80(3), 920-2

SİREL, Ş., Aydınlatma Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Yayın No:386, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1973, E.T. :03.10.2019 http://turuz.info/Sozluk/0007Aydinlatma%20terimleri%20sozluyu-%28shazi%20sirel%29-4.412KB.pdf

TOKDİL, E. (2016). Renk Kuramları ve Andre Lhote Örnekleminde Renk Algısına Fenomenolojik Yaklaşım. İdil Dergisi 5(22). E.T. :16.04.2019. http://www.idildergisi.com/makaleler.php?select=1&makale=RENK&yazar=Yazar+Ara&ara=Ara

TOKGÖZ, S., Giyim Tasarımında Renk Algısı ve Algıyı Değiştiren Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, T.C Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2010.

TOPBASAN, Ş., Günlük Yaşama Etkileri Bakımından Renk Kavramının Kültürel Göstergelerle Olan İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, T.C Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun, 2018.

TURGUT, N., (2015). Kültürden Kültüre Değişim Gösteren Vücut Dili http://www.geziko.com/blog/kulturden-kulture-degisim-gosteren-vucut-dili/ E.T. : 01.10.2019

UÇAR, T. F. (2004). Görsel İletişim ve Grafik Tasarım. İstanbul: İnkılap Yayın Evi.

URAL, S. E., Mimarlıkta Renk: Yapay Ortamların Renklendirilmesinde Renk Dinamikleri, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1995.

USTAOĞLU, E., Renklerin İnsan Yaşamındaki Yeri, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.

USTAOĞLU, F. D., Kurum kimliği Çerçevesinde Logo Tasarımını ve Rengini Anlamlandırmaya Yönelik bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2012.

WASHİNGTON, D.(2000). The Language of Gifts: The Essential Guide to Meaningful Gift Giving, San Francisco: Conari.

YOLCU, E. (2002). Renklerin Öznel Kullanımı ve Ekinsel Olarak Algılanması. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, 0(13), E.T :01.08.2019. http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuifd/search/search?simpleQuery=Renklerin+%C3%96znel+Kullan%C4%B1m%C4%B1+ve+Ekinsel+Olarak+Alg%C4%B1lanmas%C4%B1&searchField=query

ZEYNALOV, A., Türkiye' de Turkcell ve Azerbaycan' da Azercell' i Örnek Alarak, Kültür Farklılıklarının Halkla İlişkilere Etkisi Üzerine Bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL 1. http://www.tdk.gov.tr/ E.T. :02.01.2019

URL 2. http://www.tdk.gov.tr/ E.T. :05.01.2019

URL 3. http://www.fenokulu.net/yeni/Fen-Konulari/Galeri/Renk-Olusumu_222.html E.T.:05.01.2019

URL 4. https://www.medyacuvali.com/blog/temel-tasarim-ogeleri-renk E.T. : 08.01.2019

URL 5. https://www.renk.gen.tr/ana-renkler.html E.T. : 08.01.2019

URL 6. https://www.bilgitimi.com/ana-ve-ara-renkler-nelerdir-nasil-olusur.html E.T. :11.01.2019

URL 7. https://sumeyratas.wordpress.com/renklerin-olusumu/ara-renkler/ E.T. :11.01.2019

URL 8. https://resimistan.wordpress.com/videolar/renkler/ E.T. : 08.01.2019

URL 9. https://resimistan.wordpress.com/videolar/renkler/ E.T. : 08.01.2019

URL 10. http://renkler1.blogspot.com/2013/05/ E.T. :10.01.2019

URL 11. https://www.grafikerler.org/forum/konu/sicak-soguk-ve-notr-renkler.41410/ E.T. :10.01.2019

URL 12. http://bilgifili.com/renk-gruplari-nelerdir/ E.T. : 10.01.2019

URL 13. https://renklidunyam1.wordpress.com/2013/05/04/renk-cesitleri/ E.T. :11.01.2019

URL 14. http://www.gezialemi.com/DunyaMiraslariAyrinti.asp?ID=25&SAYFA=15 E.T. : 12.01.2019

URL 15. http://www.gezialemi.com/DunyaMiraslariAyrinti.asp?ID=25&SAYFA=15 E.T. : 12.01.2019

URL 16. https://ekstrembilgi.com/arkeoloji/lascaux-magara-resimleri/ E.T. :12.01.2019

URL 17. https://ekstrembilgi.com/arkeoloji/lascaux-magara-resimleri/ E.T. :12.01 2019

URL 18. http://renketkisi.com/renklerin-tarihi.html E.T. : 09.04.2019

URL 19. https://www.otantiktas.com/lapis-lazuli-tasi-degeri.html E.T. : 09.04.2019

URL 20. http://renketkisi.com/renklerin-tarihi.html E.T. : 09.04.2019

URL 21. http://www.uzmantv.com/kosnil-cochineal-nedir E.T. :12.01.2019

URL 22.http://renketkisi.com/renklerin-tarihi.html E.T. : 09.04.2019

URL 23. http://www.tdk.gov.tr/ E.T. : 16.01.2019

URL 24. http://www.egitimkutuphanesi.com/renk-bilimi-nedir-renk-bilimi-nasil-dogdu-rengin-tarihcesi-gozun-rengi-algilamasi-2/ E.T. : 16.01.2019

URL 25. http://www.cezmikardas.com/blog/2016/4/20/renk-bilimi-renk-evreni E.T. :17.01.2019

URL 26. https://bigumigu.com/haber/goethe-nin-newton-in-teorilerini-curuten-renkler-kurami-calismasi-icin-cizdigi illustrasyonlar/ E.T. :12.05.2019

URL 27. https://bigumigu.com/haber/goethe-nin-newton-in-teorilerini-curuten-renkler-kurami-calismasi-icin-cizdigi illustrasyonlar/ E.T. :12.05.2019

URL 28. http://www.tdk.gov.tr/ E.T. :16.05.2019

URL 29. http://www.yenibiyoloji.com/goz-ve-gorme-duyusu-gozun-yapisi-tabakalari-kisimlari-gorevleri-3563 E.T. : 16.05.2018

URL 30. http://www.tdk.gov.tr/ E.T. : 18.05.2019

URL 31. https://www.guncelpsikoloji.net/teorik-bilgiler/psikoloji-nedir-h3224.html E.T. : 05.06.2019

URL 32. https://www.kizlarsoruyor.com/kisilik-karakter/a113979-renkler-kisilik-arasindaki-derin-bagi-acikliyorum-sen-hangi-renk E.T. :16.06.2019

URL 33. http://www.tdk.gov.tr/ E.T. : 18.05.2019

URL 34. https://www.dekorcenneti.com/tek-renk-salon-dekorasyonu-ornekleri.html

URL 35. http://www.soranbayan.com/genc-odalari-renk-secimi/

URL 36. https://www.verdedesign.com.tr/ofisiniz-ne-renk-olmali/

URL 37. https://hayriatak.com/restoran-ic-mekan-tasarimi/E.T. :10.07.2019

URL 38. : https://thimpress.com/top-10-best-restaurant-wordpress-themes-2018/ E.T. :10.07.2019

URL 39. https://blog.burotime.com/ofislerde-renklerin-dili/ E.T. : 11.07.2019

URL 40. https://www.verdedesign.com.tr/ofisiniz-ne-renk-olmali/ E.T. : 11.07.2019

URL 41. http://renketkisi.com/bebek-cocuk-genc-odalarinda-renk-kullanimi.html E.T. :24.06.2019

URL 42. https://www.verdedesign.com.tr/ofisiniz-ne-renk-olmali/ E.T.: 11.07.2019

URL 43. https://www.verdedesign.com.tr/ofisiniz-ne-renk-olmali/ E.T.: 11.07.2019

URL 44. https://blog.burotime.com/ofislerde-renklerin-dili/ E.T. :11.07.2019

URL 45. https://publicdomainvectors.org/tr/bedava-vektor/Zafer-işareti-küçük-resim-vektör/77177.html E.T. : 02.09.2019